

§ 23**Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad**

KS 2025/848

Beslut

1. Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad, enligt bilaga 1 till utlåtandet, antas.
2. Samtliga nämnder ska implementera Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad i samband med upprättande av verksamhetsplaner och budget för kommande år, enligt bilaga 1 till utlåtandet.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att för egen del anta samt även ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att anta Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad, enligt bilaga 1 till utlåtandet.
4. Näringslivspolicy 2020–2024 (dnr KS 2019/273) upphör därmed att gälla.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Liberalerna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad.

I debatten yttrar sig, se bilaga 4.

Förslag till beslut

Borgarrådet Wanngård (S), borgarrådet Butros (V) och Martin Hansson (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Fjellner (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Gabriel Kroon (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut, bilaga 2.

Borgarrådet Jönsson (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Claes Nyberg (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Nike Örbrink (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Kristdemokraternas ersättaryttrande i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad, enligt bilaga 1 till utlåtandet, antas.
2. Samtliga nämnder ska implementera Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad i samband med upprättande av verksamhetsplaner och budget för kommande år, enligt bilaga 1 till utlåtandet.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att för egen del anta samt även ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att anta Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad, enligt bilaga 1 till utlåtandet.
4. Näringslivspolicy 2020–2024 (dnr KS 2019/273) upphör därmed att gälla.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade i budget 2024 (dnr KS 2023/964) att ge kommunstyrelsen i uppdrag att i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB se över och revidera stadens näringslivspolicy samt ta fram en bilaga till näringslivspolicyn med en etableringsstrategi för Stockholm.

Näringslivspolicyn ska bidra till breddad och fördjupad kunskap om näringslivets förutsättningar så att staden utvecklar arbetssätt, organisation och samverkan för att underlätta för företag att starta, verka och växa i Stockholms samtliga stadsdelsområden. Näringslivspolicyn är i första hand ett internt styrdokument för Stockholms stad och målgruppen är främst chefer och medarbetare i stadens egna verksamheter.

Policyn pekar ut sju ramvillkor, som påverkar näringslivet, som staden har rådighet över och som alla kan stärkas och utvecklas i syfte att förbättra företagsklimatet.

Ramvillkoren utgår från företagets förutsättningar och behov samt stadens rådighet och de uppdrag som ligger inom stadens nämnder och bolagsstyrelser. Ramvillkoren tar sin utgångspunkt från Stockholms position både i Sverige och internationellt.

Ramvillkoren är:

1. Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice
2. Attraktiv stadsmiljö
3. Innovationsklimat som främjar hållbarhet
4. God infrastruktur, bra framkomlighet och internationell tillgänglighet
5. Tillgång till kompetens
6. God livskvalitet
7. Nationell och internationell konkurrenskraft

Näringslivspolicyn kompletteras med en etableringsstrategi som beskriver Stockholms position, styrkor och prioriteringar för att främja nya etableringar. Näringslivspolicyn och etableringsstrategin samspelar och bygger ömsesidigt på varandra. Etableringsstrategin fastställer prioriteringar som vägleder i arbetet med företagsetableringar, investeringar och omlokaliseringar. Den är även viktig för en strategisk och effektiv planering av stadens markanvändning kopplad till näringslivets utveckling.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, avfallsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, samtliga stadsdelsnämnder, Stockholms Stadshus AB, Företagarna, Företagsgrupperna Stockholm, Karolinska Institutet, Kungliga Tekniska Högskolan, LO Stockholm, Länsstyrelsen Stockholm, Region Stockholm, Saco Stockholm, STING (Stockholm Innovation & Growth AB) Stockholms Handelskammare, Stockholms universitet, Storsthlm, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv och TCO Stockholm.

Avfallsnämnden, LO Stockholm, Saco Stockholm, STING (Stockholm Innovation & Growth AB) Stockholms Handelskammare samt Storsthlm har inte inkommit med svar.

Arbetsmarknadsnämnden ser positivt på att den reviderade näringslivspolicyn och den nya etableringsstrategin och tillstyrker i allt väsentligt inriktning, disposition och innehåll i de båda dokumenten.

Exploateringsnämnden ser positivt på näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad och bedömer att förslagen kommer vägleda stadens insatser, tydliggöra roller och ansvar samt behovet av att samverka.

Fastighetsnämnden ställer sig positiv till förslaget och anser att dokumenten utgör viktiga strategiska styrverktyg för stadens samlade arbete med att främja företagsetablering, tillväxt och sysselsättning i hela staden.

Förskolenämnden är generellt positiv till näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad och anser att näringslivspolicyn går i linje med hur förskolenämnden arbetar idag.

Idrottsnämnden ser positivt på förslaget och lyfter fram den kommersiellt utvecklade delen av elitidrotten som en viktig näringslivsgren inom idrottsnämndens ansvarsområde.

Kulturnämnden är positiv till att kulturen lyfts fram som en viktig del i stadens arbete att värna och utveckla de förutsättningar som gör Stockholm till en konkurrenskraftig stad. Stadens näringslivspolicy och etableringsstrategi blir viktiga styrdokument i kulturnämndens och stadens arbete att underlätta och skapa goda förutsättningar för kulturella och kreativa branscher som bidrar till bilden av Stockholm som en nyskapande kulturstad med god livskvalitet.

Kyrkogårdsnämnden ställer sig positiva till näringslivspolicyn inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad och ser denna som en viktig del i arbetet med stadens näringslivspolitiska arbete.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att förslaget till uppdaterad näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi är väl genomarbetat och anser även att det är positivt att policyn har fokus på hållbar tillväxt.

Servicenämnden anser att policyn uppfyller syftet och att indelningen med de olika ramvillkoren gör den tydlig och lättöverskådlig.

Socialnämnden anser att det är positivt att förslaget är långsiktigt och inte löper på viss bestämd tid eftersom det ger bättre förutsättningar för näringslivet till långsiktighet. Nämnden ser även positivt på de ramvillkor som har identifierats, att målbilderna är relevanta och nåbara samt att organisation och ansvar förtydligas.

Stadsbyggnadsnämnden välkomnar förslaget till ny näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad och delar bilden att det som är viktigt för dem som bor i Stockholm också är viktigt för företagen. Vidare anser nämnden att det är positivt att en helhetssyn ligger till grund för näringslivspolicyn och att de sju ramvillkoren fångar och sorterar det på ett tydligt sätt.

Trafiknämnden ser positivt på att staden har reviderat näringslivspolicyn och kompletterat den med en etableringsstrategi.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till förslaget till reviderad näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad.

Åldrenämnden anser att den reviderade näringslivspolicyn inklusive ny etableringsstrategi tydliggör, breddar och fördjupar förståelsen för de grundläggande förutsättningar som har betydelse för ett gott företagsklimat och hur Stockholms stad genom sina uppdrag kan underlätta för företag och företagare i Stockholm.

Överförmyndarnämnden ser fram emot den uppdaterade näringslivspolicyn samt den nya etableringsstrategin för Stockholms stad.

Bromma stadsdelsnämnd ser positivt på att ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder och bolag tydliggörs.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att staden har tagit fram en ny näringslivspolicy med en tillhörande etableringsstrategi.

Farsta stadsdelsnämnd välkomnar att en ny näringslivspolicy tagits fram men önskar större tydlighet kring ansvar och genomförande av policyn. Etableringsstrategin slår fast att fler arbetsplatser behövs i söderort och nämnden vill understryka vikten av att få fler arbetsplatser till söderort och önskar att genomförandet förtydligas och konkretiseras samt samordnas med det arbete som pågår kring stadens utpekade fokusområden.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd är positiv till att näringslivspolicyn har uppdaterats och lämnar några synpunkter, bland annat om att de gärna skulle se en analys av den strukturförändring som pågår inom detaljhandeln som innebär att lokala centrum har förlorat många butiker som i vissa fall ersatts med annan verksamhet eller tomma lokaler.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig positiv till den föreslagna näringslivspolicyn inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad.

Järva stadsdelsnämnd bedömer att utformningen av den föreslagna näringslivspolicyn inklusive etableringsstrategi kommer att fungera väl som styrande dokument.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser det är bra att näringslivspolicyn har breddats och tycker att policyn med den tillhörande etableringsstrategin är tydlig och bra.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd anser att det är bra att näringslivspolicyn har reviderats, samt kompletterats med en etableringsstrategi. För att lyckas med genomförandet av näringslivspolicyn är det viktigt att åtgärderna som föreslås inom varje ramvillkor tas om hand.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ser positivt på att näringslivspolicyn kommer att implementeras i stadens verksamheter genom utbildningsinsatser. För att

implementeringen ska bli framgångsrik ser nämnden ett behov av fortsatt nära stöd till stadsdelsnämnderna samt en tät samverkan mellan stadens aktörer kring det lokala näringslivsuppdraget.

Skärholmens stadsdelsnämnd ser positivt på att ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder och bolag tydliggörs.

Södermalms stadsdelsnämnd är positiv till policyn och föreslår att främjandet av näringslivsaktörer som kan bidra till den civila beredskapen lyfts in i näringslivspolicyns ramvillkor.

Stockholms Stadshus AB tillstyrker förslaget till reviderad näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad och bedömer att koncernens bolag kommer att ha nytta och god vägledning av nämnda dokument.

Företagarna delar näringslivspolicyns övergripande målsättning om en hållbar tillväxt i hela staden.

Företagsgrupperna Stockholm anser att näringslivet är förutsättningen för våra liv som vi lever idag och att det är viktigt att näringslivsfrågorna har en central plats i stadens politiska och administrativa ledning. Därför anser Företagsgrupperna Stockholm att Stockholms stad borde ha en näringslivsnämnd och ett borgarråd för näringslivet.

Karolinska Institutet ställer sig positiv till den föreslagna näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad, och kommer att bidra till strategins genomförande för att Stockholm ska vidareutvecklas som ett av världens bästa ekosystem för företag inom Life Science sektorn.

Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) ser positivt på de förslag som förs fram i Stockholms stads näringslivspolicy och etableringsstrategi. Därutöver lyfter KTH i sitt remissvar fram aspekter som kan bidra till att ytterligare komplettera och förtydliga dokumenten.

Länsstyrelsen Stockholm är positiva till att Stockholms stad tagit fram en näringslivspolicy och en etableringsstrategi för staden med hållbarhet och företagens behov i fokus. En policy för näringslivet i Stockholms stad gynnar även länets näringsliv och företag i stort.

Region Stockholm välkomnar förslaget till näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi som ligger väl i linje med prioriteringar som beskrivs i gemensamt framtagna strategier för Stockholmsregionen, främst den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) samt Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen. Samstämmigheten är positiv och torde möjliggöra ett fördjupat samarbete mellan stad och region kring näringslivsutveckling, vilket hade kunnat tydliggöras i förslaget.

Stockholms universitet ställer sig i stort positivt till förslagen men har några synpunkter och kommentarer av såväl övergripande som mer specifik art.

Svensk Handel anser att målsättningarna i förslaget är bra, likaså att policyn ska bidra till att staden utvecklar organisation och arbetssätt samt vägleder i hur verksamheter ska prioritera insatser som underlättar för företag att starta, verka och växa i Stockholm.

Svenskt Näringsliv välkomnar stadens höga ambitioner med en ny näringslivspolicy och ser stora möjligheter att stärka företagsklimatet i Stockholms stad. För att policyn ska få verklig effekt behövs dock ytterligare prioriteringar, mätbara mål och enhetlig uppföljning.

TCO Stockholm instämmer i stadens ambitioner i näringslivspolicyn och vill understryka vikten av att den förverkligas med fokus på hållbarhet, kompetensförsörjning, och goda villkor för företagande.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholm ska vara Europas ledande stad för innovation och tillväxt, med ett företagsklimat som står starkt i internationell konkurrens. Nu tar vi nästa steg genom en ny näringslivspolicy med tydligare struktur, större fokus och en starkare koppling till stadens övergripande utveckling.

Policyn ska möta näringslivets behov och skapa goda villkor för företag att starta, växa och stanna kvar i Stockholm. Det handlar bland annat om transparens, snabba processer, mer samordning och ett bemötande som präglas av professionalitet och förutsägbarhet. Som företagare ska det vara lätt att göra rätt och reglerna ska vara tydliga och lika för alla.

Vi är stolta över att Stockholms näringsliv är både dynamiskt och mångsidigt. Här verkar såväl världsledande teknikbolag som lokala entreprenörer inom en mängd branscher, och många går före i frågor som rör hållbarhet, innovation och ansvarstagande. Den utvecklingen är vi stolta över och den vill vi fortsätta att stödja.

Näringslivet är dessutom en viktig faktor för stadens klimatarbete, och klimatomställningen kräver nya arbetssätt. I stadens nya näringslivspolicy tydliggör vi vårt arbete med att skapa ett innovationsklimat som främjar entreprenörskap inom miljö- och klimatområdet.

Vi värnar också ett öppet och tillgängligt företagsklimat där både människor och verksamheter ges möjlighet att lyckas. Som stad har vi ett ansvar att erbjuda god service, främja samverkan och skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt.

Den nya näringslivspolicyn pekar ut sju viktiga ramvillkor från bland annat kompetensförsörjning och infrastruktur till bemötande och digitalisering. Policyn innehåller också tydliga mål och uppföljningsmekanismer för att säkerställa att stadens insatser får verklig effekt.

Utifrån inkomna remissvar har vissa mindre justeringar och förtydliganden gjorts i Näringslivspolicyn exempelvis gällande förtydligande i målbilden och strukturer för att bättre stödja genomförande och uppföljning.

Den reviderade näringslivspolicyn och stadens första etableringsstrategi visar tydligt vilken riktning majoriteten vill att stadens näringslivsarbete ska ha. För när företag får rätt förutsättningar att växa, då växer hela staden. Vårt uppdrag är att skapa ett klimat där det är möjligt. Det tar vi på största allvar.

Bilagor

1. Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad - slutlig, dnr KS 2025/848-42.1
2. Näringslivspolicy och tillhörande etableringsstrategi för Stockholms stad - med spårade ändringar, dnr KS 2025/848-42.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner och Andréa Hedin (båda M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis bifalla förslaget till näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi
2. Att därutöver anföra

Tack vare företag, forskning och innovation har Stockholm i hundratals år varit en samlingspunkt för människor och nya idéer. Det är tack vare dragningskraften företag har haft som Stockholm inte bara är Sveriges politiska, utan också ekonomiska och sociala centrum. Det är företagen – stora som små – vi har att tacka för Stockholms välstånd. Därför är frågor om vilket näringslivsklimat Stockholm ska ha, en av de mest avgörande när vi också ställer oss frågan vilket Stockholm vi ska ha i framtiden.

Näringslivspolicyn som togs fram under den grönbå majoriteten hade som ambition att Stockholm skulle ha Sveriges bästa företagsklimat. Denna ambition finns inte i den uppdaterade versionen till näringslivspolicy. Det är en olycklig ambitionssänkning som riskerar både Stockholms välstånd och välfärd.

Den tidigare policyn la fokus på service, dialog och samverkan medan det nya förslaget är betydligt mer detaljerat och styrande. Styrkan och hemligheten bakom Stockholms ekonomiska och företagsmässiga framgångar har varit näringslivets bredd och det nära samarbetet med universitet och forskningsinstitut. Men i den nuvarande policyn gör man tydligt att det finns fyra prioriterade områden; tech och startups, life science, grön och hållbar omställning samt besöksnäring. Detta samtidigt som staden nu ska prioritera etableringar som främjar grön omställning, hållbar stadsutveckling och cirkularitet, innovationsklimatet definieras uttryckligen som ett som främjar hållbarhet.

Vi känner igen tongångarna från tidigare under mandatperioden. Men exemplen på när politiken framgångsrikt styrt näringslivet är få. Stockholms stad har de senaste åren gjort tydligt – inte minst kopplat till turerna kring nyföretagarrådgivningen – att man saknar förståelse för företagsamhet och tillväxt. Företagsklimatet försämras, nyföretagandet är det lägsta det varit på nästan 20 år och beslutet att flytta över nyföretagandet från SBR till arbetsmarknadsförvaltningen vittnar om hur det politiska styret snarare ser nyföretagande som en arbetsmarknadspolitisk insats snarare än en välförbättring.

Det är bra att den uppdaterade policyn tar sikte på att Stockholms ska vara mer konkurrenskraftigt internationellt. Dock är stora delar av näringslivet överens om att det största hotet emot Stockholms, och i längden hela Sveriges, konkurrenskraft är Arlanda. Stockholm måste tala med en gemensam, stark röst för att öka tillgängligheten till Stockholm från och till resten av världen. Här finns det lite hopp att finna hos majoriteten.

Förutom Arlanda rör kritiken gentemot Stockholms stad från företagare tillstånds- och tillsynsprocesser. Staden ämnar nu lägga större fokus på NKI/NUI-mätningar samt trygghetsundersökningar, varumärkesmätningar och internationella rankingar. Utöver detta ska varje stadsdelsnämnd årligen analysera sitt lokala företagsklimat. Vi ser risken att staden kommer bli allt sämre på att se skogen för alla träden. Företagsklimatet kommer inte att bli bättre tack vare mätningar. Det kommer bli bättre när förståelsen för och företagares vardag ökar och en genomgripande kulturförändring gjorts inom Stockholms stad.

Politiker och förvaltningar behöver inse att Stockholms näringsliv – från internationella storföretag till nyetablerade småföretagare – i regel försöker utveckla Stockholm till det bättre. Det räcker inte med att staden internt har en bättre bild av ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna som den nya policyn tar sikte på. För inte minst småföretagare är tillståndsdjungeln Stockholms stad en tidsslukare och återkommande källa till huvudvärk. Det måste gå snabbare att få ett ja eller hjälp från staden och företagare som under lång tid varit välskötta behöver bemötas med större tillit vad gäller tillsyn.

Företag som fuskar eller begår illegal verksamhet ska möta både staden och andra myndigheters fulla motstånd. Men för välskötta företag är staden allra viktigaste oftast att vara en möjliggörare. Det handlar om att korta handläggningstider, automatisera det som kan göras (här finns flera andra kommuner Stockholm kan följa) samt att förvaltningar och kontor i betydligt högre utsträckning behöver samspela och tala med samma röst. Det är därför Moderaterna vill ge kommunstyrelsen i uppdrag att samla tillstånds och tillsynsverksamhet kopplad till företagare under en samlad förvaltning. Avgifterna och kostnaderna och avgifterna för kommunens tillsyn behöver också bli ännu rimligare och transparenta. Nationella lagstiftning ska inte tolkas strängare eller mer tillväxthämmande i Stockholm än på andra platser – exempelvis som öppettiderna för gårdsförsäljning.

Stockholms företagare är återkommande utsatta för brott. Regeringen gör allt i sin makt för att öka tryggheten i Sverige och resten av landet men det lokala stödet och hjälpen kommer aldrig helt kunna ersättas av nationella insatser. Antalet trygghetskameror och trygghetsvakter behöver bli fler i framför allt våra utsatta områden och företagare som utsätts för brott måste få stöd från staden. Det är därför Moderaterna vill se att staden inrättar en brottsofferjour för att enkelt kunna ge vägledning och stöd till företag som har drabbats av brottslighet.

Ambitionen i det nya förslaget till näringslivspolicy är god, men förståelsen för Stockholms näringsliv saknas. Den nya policyn riskerar att fjärma sig från det som företagen faktiskt efterfrågar. Stockholm behöver en näringslivspolitik som är flexibel, lyhörd och okomplicerad. Inte ännu ett dokument fullt av mål, delmål och administrativa processer.

Moderaterna vet betydelsen av Stockholms företag. Förhoppningsvis kommer företag fortsätta föra människor, innovationer och kapital från olika delar av stan, Sverige och världen samman. Näringslivet kommer fortsätta utveckla nya idéer, tjänster, produkter och skapa sådant som ligger långt bortom föreställningsvärlden för kommunala målsättningar. Inför det kan vi som politiker inte göra mycket annat än fascineras, vara tacksamma över ringarna det skapar på vattnet – och förhoppningsvis känna stolthet över att vi gjorde vår del i att underlätta att det kunde ske just i Stockholm.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis bifalla föredragande borgarråds förslag till beslut
2. Att vidare anföra följande

Det är positivt att Stockholm tar fram en uppdaterad näringslivspolicy och etableringsstrategi. Samtidigt vill vi framhålla flera brister i policyn och riktningen. Den rödgröna majoriteten har under en längre tid visat bristande intresse för att utveckla stadens företagsklimat i praktiken. Företagare återkommer till att de inte upplever staden som särskilt välkomnande, och detta är ett allvarligt problem som policyn inte adresserar på ett tillräckligt tydligt sätt. Ett dåligt företagsklimat slår ytterst mot stadens välbefinnande, framtidstro och välfärd. Ambitionen bör vara att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. Den ambitionen lyser tyvärr med sin frånvaro i förslaget till ny näringslivspolicy.

En välkomnande attityd

Det är i stadens bemötande av företagare som den största kritiken finns. Många företag vittnar om att de snarare möts av misstro än av en serviceinriktad och problemlösande inställning. Detta måste ändras i grunden. Stockholm behöver ett förhållningssätt där företagen ses som en partner och möjliggörare, inte som ett

problem. Den rödgröna majoriteten talar gärna om tillväxtens betydelse, men utan en tydlig förändring i stadens attityd riskerar det att stanna vid ord.

Stöd till nyföretagande

Inriktningen för nyföretagarrådgivningen har ändrats mer åt vad politiken önskar sig, snarare än företagen. Dessutom har finansieringen bantats ned och det har etablerats ett märkligt förfarande där man först behöver delta i gruppaktiviteter för att kunna komma ifråga för rådgivning individuellt. Detta är ett tydligt exempel på hur stödet till entreprenörer har försvagats. Staden borde snarare ha byggt vidare på den tidigare funktionen som den såg ut under Stockholm Business Regions regi. Andra kommuner, som Solna, erbjuder i dag coacher som lotsar nya företag hela vägen från idé till etablering, och det är ett arbetssätt som ofta lyfts fram som gott exempel av näringslivet självt. Stockholm bör pröva en liknande modell. I policyn nämns småföretagare bara i förbifarten – trots att det är just de små och medelstora företagen som står för den största potentialen till nya jobb. Vi vill därför betona vikten av att återupprätta ett tydligt stöd för nyföretagande och att särskilt lyfta småföretagens villkor i policyn.

Tillstånd och tillsyn

När det gäller tillstånd och tillsyn borde stadens uttalade inriktning vara ”Lätt att göra rätt”. Om en företagare begår ett mindre misstag eller administrativt fel och själv påtalar det, ska det kunna rättas enkelt utan att leda till sanktioner. I dag upplever många företagare snarare motsatsen – att små fel kan leda till stora konsekvenser. Här måste en kulturförändring ske. Dessutom måste de nämnder som ansvarar för tillstånd och tillsyn arbeta tätare tillsammans. Företagare ska inte behöva navigera mellan en mängd olika kontaktpersoner i samma ärende. Den rödgröna majoriteten har hittills inte prioriterat att samordna stadens processer, och resultatet blir en tungrodd byråkrati som hämmar företagandet.

Staden får inte stå i vägen med alltför stelbenta och fyrkantiga regelverk. I dag möter många företagare hinder när de söker tillstånd för att exempelvis utöka sina serveringsytor med så kallade satellitserveringar eller genomföra enklare evenemang och aktiviteter. Regler som är rigida i stället för flexibla riskerar att kväva den kreativitet och det entreprenörskap som krävs för att skapa attraktiva och levande miljöer.

Vi anser att staden behöver möjliggöra så kallad satellitservering, i de fall där en gågata skiljer restaurangen från en uteservering. Kommuner tillämpar redan i dag alkohollagens bestämmelser om så kallade satellitserveringar på olika sätt, utan att detta tycks leda till sanktioner från tillsynsmyndigheter. Det talar ytterligare för att det finns utrymme för Stockholm att fortsatt bevilja tillstånd till fristående uteserveringar, i avvaktan på en nationell översyn.

Hur en tillståndshavare löser det borde vara upp till näringsidkaren. Det ska inte behövas ett separat serveringstillstånd för satellitservering utomhus där det endast

skiljer en gågata mellan satelliten och huvudrestaurangen. Gäster bör i dessa fall kunna ta med dryck ut själva från restaurangen utan assistans från personalen.

Dialog med näringslivet

Policyn nämner att näringslivets framkomlighetsbehov ska beaktas, men det räcker inte. Vi vill att staden uttryckligen åläggs att föra en löpande dialog med näringslivet, och att denna dialog inte bara handlar om information i efterhand. Staden måste aktivt inhämta och tillämpa näringslivets behov i planeringen och kommunikationen av förändringar i trafikmiljön och det offentliga rummet. Kommunikation ska ske ömsesidigt och i realtid, så att företag ges faktisk möjlighet att både påverka och anpassa sig.

Internationell tillgänglighet

Under avsnittet om infrastruktur och internationell tillgänglighet behöver policyn utvecklas ytterligare. Internationell tillgänglighet, välfungerande infrastruktur och god framkomlighet är grundläggande för tillväxt och besöksnäring i Stockholm. Det handlar både om människors möjlighet att resa och om att varor och tjänster ska kunna levereras på ett effektivt sätt. Samtidigt är energiförsörjningen en central faktor för att stadens näringsliv ska vara konkurrenskraftigt. Stadens rådighet är delvis begränsad, vilket gör samverkan på regional, nationell och internationell nivå avgörande. Vi vill särskilt framhålla att staden måste verka för att kapaciteten vid Arlanda utvecklas i takt med framtidens behov, inte minst med hänsyn till forskningens och näringslivets krav på internationell tillgänglighet. Den rödgröna majoriteten har hittills visat en passiv hållning i dessa frågor.

Sammanfattningsvis ser vi positivt på ambitionen att utveckla Stockholms näringslivsarbete. Men policyn lämnar flera viktiga frågor därhän. Attityden till företagare, stödet till nyföretagande, småföretagens villkor, effektivare tillstånds- och tillsynsprocesser, en verklig dialog om framkomlighet samt satsningar på internationell tillgänglighet är frågor som måste ges större tyngd. Den rödgröna majoriteten har hittills inte visat reformvilja på dessa områden, och det riskerar att göra Stockholm mindre attraktivt för företag och entreprenörer framöver.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 12 november 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M), som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att föredragande borgarrådets förslag till beslut godkänns delvis.
2. Att därutöver anföra följande:

Sedan vänsterstyret tillträdde i Stockholms stad har företagarpolitiken märkbart försvagats och under Tidöregeringen har regelbördan och byråkratin för företagen ökat ytterligare. Det har lett till fler konkurser, stigande arbetslöshet, minskad tillväxt och nyföretagande. Vi behöver en förbättrad företagarpolitik.

I förslaget till Stockholms stads näringslivspolicy pekas fyra fokusområden ut: att stimulera tillväxt och företagande, att förbättra servicen och myndighetsutövningen, att skapa mer attraktiva miljöer och ökad framkomlighet samt att öka tillgången till arbetskraft och rätt kompetens. Det är bra ambitioner, men i realiteten ser det annorlunda ut. Staden stänger dörren för många som vill starta företag. Bara en av tre nyföretagare är kvinnor. Bland unga är det väldigt låg kunskap om att starta och driva företag – men istället fokuserar staden på andra målgrupper.

Centerpartiets ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. För att nå dit krävs bland annat att företag inte slussas runt i sina kontakter med staden, utan att det finns ”en väg in” i form av en utpekad kontaktperson för företag, samt en rad ytterligare åtgärder för att förbättra företagets villkor. Vi behöver utveckla allt från bättre dialog mellan näringsliv och politiker till trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare för att förebygga utsatthet för rån, hot och våld. Vi vill att unga människor i Stockholm tidigt ska få insikter i företagandets villkor. Staden ska erbjuda koncept som Ung företagsamhet i skolorna och samverka med näringslivet för sommarföretagande, där ungdomar ges möjlighet att sommarjobba som egenföretagare.

Företagarna är våra främsta jobbskapare och utan dem stannar Stockholm. Stockholms stad behöver bli bättre på att ha en god dialog med Stockholms företagare. Stockholms företagare ska känna att staden står på deras sida i kampen mot regelkrångel, byråkrati, bedrägerier och brottslighet. Centerpartiet vill att Stockholms stad erbjuder långtidsarbetslösa att läsa in gymnasiet eller utbilda sig till ett specifikt bristyrke. Vi måste ställa krav på dem som mottar ekonomiskt bistånd att stå till arbetsmarknadens förfogande. Dagens SFI, svenska för invandrare, behöver bli bättre. Centerpartiet vill säkerställa att SFI är ändamålsenlig, ger goda kunskaper i svenska och utgår från de förutsättningar som individen har. Det är också viktigt att man tidigt får kunskap om hur samhället fungerar.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förslag till policy och strategi,
2. Att komplettera dem utifrån vad som anförs nedan,
3. Att därutöver anföra följande

Som politiker i landets huvudstad åligger det oss ett stort ansvar att stärka villkoren för näringslivet i staden; Stockholm är hela Sveriges tillväxtmotor och det lokala näringslivets förutsättningar är därför avgörande för såväl stockholmarna som landet i helhet. Inte minst under rådande lågkonjunktur och mot bakgrund av tidigare års stålbad med skenande räntor och förändrade konsumtionsmönster.

Förra mandatperioden var vi med och tog fram stadens första näringslivspolicy med målet om Sveriges bästa företagsklimat år 2025. Vi noterar att staden saknat en aktuell policy för näringslivet sedan årsskiftet eftersom den tidigare gick ut år 2024. Det är föga förvånande att vänsterstyret först efter tre år vid makten lyckats enas kring en politik för näringslivet, om än försenat och efter flera år av försämrad placering i rankingar över företagsklimat i Sverige. Vad som däremot är anmärkningsvärt är den dissonans som uppstått mellan styrets faktiska politik och de påstådda målsättningarna man slår fast i förslaget till näringslivspolicy.

Man påstår sig vilja främja sund konkurrens samtidigt som man aktivt snedvrider konkurrensen i staden genom bland annat miljözon 3 i city, nya exkluderande upphandlingsregleringar och klåfingrighet i entreprenörers rekryteringar. Tryggheten för företagen ska öka men de kommunala ordningsvakterna är i princip avvecklade; innovation ska främjas men detaljkraven duggar tätt vilket hämmar entreprenörer att själva utveckla sina arbetssätt. Man fastslår att den internationella tillgängligheten ska öka, men man väljer att förbjuda tjänsteresor med flyg. Likaså ska infrastrukturen vara god och framkomligheten öka, samtidigt drar man ner på bussavgångar, tränger bort lastplatser, underfinansierar gatunätet och omöjliggör för gods- och frakt att ta sig fram i city. Listan kan göras lång.

Vi välkomnar att näringslivspolicyn kompletteras med en etableringsstrategi som samlar det viktiga etableringsarbete som staden länge bedrivit. En strategi som främjar tillväxt och arbetstillfällen, samt ser till det befintliga näringslivets behov men även jagar nya etableringar, är mycket bra. Tyvärr uppstår även här en dissonans mellan syftet med strategin och den faktiska politiken man driver. Dess inriktningar skvallrar om att syftet snarare är att näringslivet förväntas delta i att lösa stadens problem med arbetslöshet, kompetensbrist, otrygghet och de orealistiskt högt satta miljömålen, än tvärtom. Stockholms näringsliv förtjänar bättre politik än såhär.

För att få till en politik som möter syftet med policyn och strategin föreslår Kristdemokraterna bl.a. att staden inrättar ett näringslivsråd under kommunstyrelsen bestående av representanter från Stockholms näringsliv samt politiska representanter från staden. Genom att formalisera samarbetet mellan politik och näringsliv läggs en stabil grund för tillväxt, fler arbeten och en mer levande stad.

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade i budget 2024 (dnr KS 2023/964) att ge kommunstyrelsen i uppdrag att i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB se över och revidera stadens näringslivspolicy samt ta fram en bilaga till näringslivspolicyn med en etableringsstrategi för Stockholm.

Den reviderade näringslivspolicyn syftar till att bredda och fördjupa kunskapen om och förståelsen för vilka grundläggande förutsättningar som har betydelse för näringslivet och för ett gott företagsklimat. Näringslivspolicyn ska bidra till att staden utvecklar arbetssätt och organisation för att underlätta för att företag ska starta, verka och växa i Stockholms alla stadsdelsområden.

Stockholm stads näringslivsarbete ska kännetecknas av lokal förankring och kännedom, förståelse, inlevelse, kunskap och engagemang. Stockholms samtliga stadsdelsnämndsområden ska ha ett företagsklimat som tilltalar och främjar olika former av näringslivsverksamhet och är attraktiva platser för olika typer av företagande. Företagen ska uppleva att de är en viktig partner till staden och att de är möjliggörare för att möta flera av stadens utmaningar och möjligheter och bidrar till en levande och attraktiv stad. Vidare ska företagsklimatet vara anpassat till Stockholms unika förutsättningar och behov liksom till stadens position i Sverige och internationellt.

Ramvillkor

Näringslivspolicyn pekar ut förutsättningar som är väsentliga för ett gott företagsklimat. Dessa förutsättningar benämns som ramvillkor och ligger inom stadens rådighet att påverka. Varje ramvillkor har en målbild som sammanlagda ger det övergripande målet som staden har med näringslivsarbetet; att Stockholm ska vara en stad med hållbar tillväxt, nya företag ska startas, fler företag ska etablera sig här och företag som redan finns i staden ska stanna kvar och växa.

Ramvillkoren syftar till att tydliggöra, utveckla och stärka de grundläggande förutsättningarna som underlättar för nya företag att starta, befintliga företag att växa, och för fler företag att välja Stockholm som etableringsort. Det leder i sin tur till ökad hållbar tillväxt och nya arbetstillfällen.

För att Stockholm ska behålla och stärka sin roll som en ledande tillväxtstad behövs stabila och långsiktigt goda förutsättningar. De förutsättningar som påverkar företagens möjlighet att etablera sig, verka, växa och utvecklas benämns i stadens näringslivspolicy som ramvillkor. De ramvillkor som identifierats har staden rådighet över och kan alla utvecklas i syfte att förbättra företagsklimatet.

Det som är viktigt för företagen är även till stor del viktigt för alla invånare i Stockholm. Det handlar exempelvis om professionell och effektiv

myndighetsutövning och service, bra framkomlighet och tillgänglighet, en attraktiv och trygg stadsmiljö, tillgång till utbildning som ger jobb, och en god livskvalitet. Alla delar behövs för att skapa förutsättningarna för ett gott företagsklimat och attraktionskraft för morgondagens små, medelstora och stora växande företag och för stadens framtida utveckling.

För Stockholms stad är det därför viktigt att kontinuerligt följa hur staden lever upp till dessa ramvillkor och anpassar åtgärder för att förbättra förutsättningarna för företagen. Stockholms näringslivspolicy tar sin utgångspunkt i företagens förutsättningar och behov samt i stadens rådighet och uppdrag med syftet att skapa en gemensam förståelse inom hela den kommunala organisationen för betydelsen av goda ramvillkor för fler och växande företag. Genom de identifierade ramvillkoren som påverkar företagen framträder en helhetsbild av vad som är viktigt att prioritera och utveckla för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Ramvillkor 1 - Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice

Stadens förmåga att erbjuda god och effektiv myndighetsutövning och service till företagen spelar en stor roll i hur företagsklimatet uppfattas. Samtliga nämnder och bolag möter någon gång näringslivet antingen som myndighetsutövare, servicegivare, avtalspart eller samarbetspartner. Det innebär att alla har ett ansvar för att stadens åtagande om god företagsservice fullgörs. Stadens verksamheter ska erbjuda god service med effektiv, rättssäker och snabb handläggning i all kontakt med företag och entreprenörer. Staden ska anta företagets perspektiv, ha förståelse för deras behov och ha kunskap om stadens möjligheter att underlätta företagets vardag. Staden ska främja ett gott företagsklimat genom att förebygga och motverka organiserad brottslighet och otrygghet genom ett samordnat tillstånds- och tillsynsarbete vilket bidrar till att företag kan verka under sund konkurrens.

Ramvillkor 2 - Attraktiv stadsmiljö

Attraktiv stadsmiljö handlar om den fysiska miljön och företagets möjligheter att verka i en tilltalande och ändamålsenlig stadsmiljö under trygga förhållanden. En attraktiv stadsmiljö är ett resultat av ett samskapande där staden har en roll men där olika företag som skapar innehåll och liv i platser som kan utvecklas över tid. I Stockholm finns attraktiva lägen och miljöer för olika typer av företag i alla delar av staden. Staden ska främja attraktiva stadsmiljöer och aktiviteter som stärker trygghet och stimulerar flödet av människor. Det är viktigt att näringslivets behov tas med tidigt i stadsplaneringen och stadsutvecklingsprocesserna. Företagens närområden ska karaktäriseras av en levande och trygg stadsmiljö som underlättar för dem att attrahera både kunder, besökare och kompetens.

Ramvillkor 3 - Innovationsklimat som främjar hållbarhet

För att Stockholm ska kunna växa hållbart krävs innovation och nytänkande. Staden spelar en central roll i att främja ett starkt innovationsklimat både som stödjare, främjare och tillskapare av mötesplatser för talanger och idéer. Staden ska stärka samverkan inom innovationsekosystemet mellan offentliga aktörer, näringsliv,

akademi och civilsamhälle för att främja entreprenörskap och innovation, inte minst inom miljö- och klimatområdet.

Ramvillkor 4 - God infrastruktur, bra framkomlighet och internationell tillgänglighet

Internationell tillgänglighet, välfungerande infrastruktur och god framkomlighet är en grundläggande förutsättning för tillväxt och besöksnäring i Stockholm. Det ska vara lätt att ta sig till och från Stockholm på ett hållbart sätt. Inom staden ska både människor, tjänster och varor förflyttas smidigt och med god framkomlighet hela dygnet. Staden ska vara öppen för innovativa transport- och energilösningar för att utveckla Stockholm som en attraktiv stad med en tydlig miljö- och klimatprofil. Staden ska beakta näringslivets framkomlighetsbehov i planeringen och kommunikationen av förändringar i trafikmiljön och det offentliga rummet. Staden ska främja innovativa och effektiva lösningar för arbetsresor och tjänste- och varuleveranser. Staden ska arbeta för en god internationell tillgänglighet som stärker attraktionskraften för att locka internationella företag och huvudkontor till Stockholmsregionen.

Ramvillkor 5 - Tillgång till kompetens

En viktig förutsättning för företagens tillväxt och utveckling är tillgången till arbetskraft med relevant kompetens. En nära, kontinuerlig och omfattande dialog med branscher, akademi och enskilda företag är centralt för att staden ska kunna bidra med rätt utbildningsmöjligheter. Staden stärker det lokala utbudet av kompetens genom sitt utbildningsutbud. Vidare bidrar även staden till företagens kompetensförsörjning genom att attrahera internationella talanger. I Stockholm har näringslivet god tillgång till den kompetens de söker. Utbudet av utbildningar och insatser speglar näringslivets behov. Det gör att både företag och kompetens söker sig till och stannar i Stockholm som står sig starkt i den hårda konkurrensen om talanger.

Ramvillkor 6 - God livskvalitet

Stockholm behöver säkerställa en god livskvalitet för de boende och för de som överväger att flytta hit. Det skapar förutsättningar för att attrahera företag, besökare och kompetens. Tillgång till väl fungerande kommunal service och offentlig välfärd utgör viktiga delar av en god livskvalitet, liksom god tillgång till bostäder, ett attraktivt serviceutbud, arbetstillfällen, kultur och nöjesliv. Grönområden, ren luft och närhet till svalka och badbart vatten stärker livskvaliteten i alla delar av staden. Stockholm ska ha god tillgång på bostäder och erbjuda en god livskvalitet. I Stockholm garanteras invånarna en hög nivå på välfärden och livskvaliteten.

Ramvillkor 7 - Nationell och internationell konkurrenskraft

Stockholms nationella och internationella konkurrenskraft handlar om förmågan att behålla och attrahera invånare, besökare, kompetens, investeringar och etableringar. Att stärka bilden av Stockholm är viktigt för att öka kännedomen om och befästa Stockholm som internationell världsstad. Stockholm utmärker sig, bland annat med vår öppenhet, tolerans och frihet, livskvalitet, innovation och hållbarhet. Stockholm

ska vara en attraktiv och internationellt välkänd stad som lockar investeringar, företag, talanger och besökare. Stockholms starka position som innovativ och kreativ stad återspeglas i en positiv internationell bild och en hög global kännedom. Staden ska stärka sin position tillsammans med näringsliv och andra aktörer och fortsätta marknadsföra och öka kännedomen om Stockholms unika styrkor, nationellt och internationellt.

Etableringsstrategi

Att nya företag startas eller etablerar sig i Stockholm och att befintliga företag verkar och växer här stärker konkurrenskraften och skapar ökad tillväxt, fler arbetstillfällen, hållbar utveckling och trygga levande stadsdelar.

Den framtagna etableringsstrategin fastställer prioriteringar som vägleder i arbetet med företagsetableringar, investeringar och omlokaliseringar. Den är även viktig för en strategisk och effektiv planering av stadens markanvändning kopplad till näringslivsutveckling.

Det övergripande målet för stadens etableringsfrämjande arbete är att hela Stockholm ska attrahera fler företagsetableringar, investeringar och växande företag samt behålla befintliga företag.

Tre inriktningar för det etableringsfrämjande arbetet har identifierats för att möta stadens möjligheter och utmaningar. Etableringar prioriteras som:

- Främjar tillväxt, innovation och konkurrenskraft samt arbetstillfällen
- Främjar hållbar stadsutveckling, grön omställning och cirkularitet
- Främjar en trygg, sammanhållen och attraktiv stad

Utifrån stadens styrkor har också fyra branschområden identifierats där särskilt fokus tillsammans med proaktivt och aktivt etableringsarbete ska läggas för att attrahera företag till Stockholm:

- Tech- och startups
- Life Science
- Företag som bidrar till den hållbara omställningen
- Besöksnäring

Inriktningarna och prioriteringarna fungerar som vägledning vid företagsetableringar, investeringar och omlokaliseringar av befintliga verksamheter. De är också centrala för en strategisk och långsiktigt effektiv planering av stadens markanvändning för näringslivsutveckling. Stockholms branschbredd ska samtidigt värnas och särskilt utpekade företagsområdets betydelse för logistik, servicefunktioner och strategisk försörjningsförmåga beaktas.

Ansvarsfördelning och samordning

Näringslivspolicyn pekar ut ansvarsfördelning för det kommunala näringslivsuppdraget och hur samverkan i staden ska underlättas och förstärkas. Utgångspunkten är att samtliga nämnder och bolagsstyrelser utifrån sina uppdrag och i samverkan med andra ska bidra till ett gott företagsklimat.

Stockholms stads arbete med att skapa goda förutsättningar för företag att starta, verka och växa i Stockholm utförs inom ramen för nämnders och bolagsstyrelseras kärnuppdrag. Alla nämnder och bolag möter någon gång näringslivet antingen som myndighetsutövare, servicegivare, samarbetspartner eller avtalspart.

Flera facknämnder har ansvarsområden som är betydligt bredare än näringslivsfrågorna, men med verksamhet som påverkar näringslivets förutsättningar. Stockholm Business Region har som stadens näringslivsbolag en viktig roll i att stödja nämnder och bolagsstyrelser i att uppfylla näringslivspolicyns ramvillkor. Stadens nämnder och bolagsstyrelser har ett gemensamt ansvar i genomförandet av stadens näringslivspolicy och har till uppgift i att säkerställa att organisation och arbetssätt genomsyras av ett näringslivsperspektiv samt att utifrån sina uppdrag och åtaganden möta policyns ramvillkor.

Kommunstyrelsen har en central roll i styrning, samordning och uppföljning på strategisk nivå av stadens näringslivsarbete. Kommunstyrelsen och Stockholm Business Region ansvarar för implementeringen av näringslivspolicyn och stöttar nämnder och bolagsstyrelser i deras arbete, bland annat genom uppföljning och analys av stadens samlade näringslivsinsatser.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I linje med det uppdrag som gavs i kommunfullmäktiges budget för 2024 har kommunstyrelsen i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB sett över och reviderat stadens näringslivspolicy samt tagit fram en etableringsstrategi som bilaga till näringslivspolicyn.

Arbetet med att ta fram policyn har i huvudsak utgått från kommunfullmäktiges mål att Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd samt i Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb. Samtidigt har policyn och etableringsstrategin bäring på flera av kommunfullmäktiges mål.

Stadsledningskontoret konstaterar att Stockholm är Sveriges tillväxtmotor, nav för entreprenörskap och företagande och en etablerad världsstad med stark profil inom innovation och hållbarhet. Staden har en särställning som landets huvudstad men det som särskiljer Stockholm är inte enbart stadens storlek eller geografiska omfattning utan den mångfald av människor, platser, livsval och idéer som möts i staden.

Stadens höga livskvalitet, befolkningstillväxt och värderingar vad gäller öppenhet, tolerans och frihet stärker stadens attraktionskraft för både invånare, företag och besökare. Här finns en stark kommunal service och välfärd, ett rikt nöjes-, idrotts- och kulturliv, tillgång till välfungerande transport- och utbildningssystem, fler bostäder och god livsmiljö.

För att Stockholm ska kunna fortsätta utvecklas och uppnå en hållbar tillväxt krävs en stark ekonomisk utveckling och hög sysselsättningsgrad. Går det bra för företagen i Stockholm skapar det fler arbetstillfällen, välstånd, skatteintäkter till den gemensamma välfärden och bidrar till en levande stad. Detta är i sin tur en förutsättning för att staden ska kunna fullfölja sina åtaganden. Det är därför viktigt att staden värnar om tillväxten genom att stärka och utveckla förutsättningarna, ramvillkoren, för näringslivet i staden.

Stadens näringslivsarbete ska bidra till att stadens samtliga stadsdelsområden är attraktiva för företag. Stadens marknadsföringsarbete ska stärka bilden av Stockholm och attrahera besökare, investeringar och etableringar. Avgörande för Stockholms utveckling och tillväxt är att såväl det internationella perspektivet som behovet hos det lokala näringslivet omhändertas.

Stadsledningskontoret konstaterar att det geopolitiska landskapet förändras i snabb takt vilket skapar en ökad osäkerhet för ekonomi och handel. I en tid där stabilitet och förutsägbarhet riskerar att bli sällsynta ökar vikten av ett långsiktigt, starkt och stabilt företagsklimat. Ett gott företagsklimat spelar en avgörande roll för att attrahera investeringar och talanger vilket i sin tur stärker näringslivets konkurrenskraft. I en tid av snabb förändring blir långsiktiga förutsättningar och ett starkt företagsklimat en strategisk viktig tillgång inte bara för enskilda företag utan för hela staden.

God kunskap och förståelse om företagens behov och ett gott bemötande bidrar i hög utsträckning till ett gott företagsklimat. Regelbundna mätningar av stadens tjänster och erbjudanden är ett av flera viktiga verktyg för att garantera näringslivet en god grundläggande service och därmed stärka företagsklimatet. Stockholms stad har dagligen kontakter med näringslivet i tillstånds- och tillsynsärenden, upphandlingar, samverkansforum och företagsdialoger. Genom de kontakterna får staden en viktig förståelse för företagens utmaningar och vardag. Det som ofta efterfrågas är insatser kopplade till de grundläggande förutsättningarna för näringslivet inom stadens service gentemot företagen och trygga, funktionella och attraktiva platser att bedriva verksamhet på.

Stadsledningskontoret ser ett ökat behov av företagsetableringar för att stärka Stockholms konkurrenskraft och attraktivitet och etableringsstrategin blir ett viktigt vägledande verktyg för nämnder och bolagsstyrelser. För att möta internationell konkurrens och driva tillväxt prioriteras arbetet med att attrahera etableringar och investeringar. I det arbetet blir stadens ingångar för etableringar och tillhandahållande av en god etableringsservice mycket viktiga för att underlätta företagsutveckling och investeringar i staden.

Näringslivspolicyn är ett stadsövergripande styrdokument som beslutas av kommunfullmäktige och förvaltas av stadsledningskontoret. Uppdateringar av policyn genomförs och beslutas om vid behov i samband med stadens årliga budget. Näringslivspolicyn ska utgöra ett stöd för nämnders och bolagsstyrelserns arbete och pekar ut behovet av utvecklingsarbete för att nå stadens målsättningar inom näringslivsuppdraget. Utvecklingen av näringslivsarbetet konkretiseras i nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplaner utifrån den riktning som näringslivspolicyn med tillhörande etableringsstrategin pekar ut. Där det finns behov av extra samordningsinsatser tas särskilda handlingsplaner fram av nämnder och bolagsstyrelser i samverkan med varandra och med kommunstyrelsen.

Uppföljning av nämndernas och bolagsstyrelsernas arbete sker i den ordinarie styrningen och uppföljningen. Utifrån dessa uppföljningar sammanställer kommunstyrelsen en årlig uppföljningsrapportering av stadens samlade näringslivsfrämjande arbete som kan användas för lärande och underlag för att ytterligare utveckla stadens näringslivsarbete.

Stockholms stad utvärderar företagsklimatet genom analyser av ramvillkor baserade på rapporter, rankingar och undersökningar som exempelvis Nöjd-kund-index (NKI), trygghetsmätningar och varumärkesstudier. Internationella jämförelser ger perspektiv på stadens attraktionskraft och innovationsklimat. Varje stadsdelsnämnd genomför årligen en lokal analys för att identifiera utmaningar och möjligheter. Denna kombinerade information ger både en övergripande och detaljerad bild av företagsklimatet och ligger till grund för prioriterade insatser. Resultaten redovisas löpande samt i den årliga näringslivsrapporten.

Näringslivsfrågan berör hela stadens organisation och i stort sett samtliga nämnder och bolagsstyrelser har olika roller att uppfylla. Stadsledningskontoret anser att den reviderade näringslivspolicyn inklusive en ny etableringsstrategi tydliggör, breddar och fördjupar förståelsen för de grundläggande förutsättningar som har betydelse för ett gott företagsklimat och hur Stockholms stad genom sina uppdrag kan underlätta för företag och företagare att verka, växa och etablera sig i Stockholm.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att föreslå att kommunfullmäktige beslutar att godkänna näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad och att ge nämnder och bolagsstyrelser i uppdrag att inarbeta policyn och strategin i sin verksamhetsplanering.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, avfallsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden, överförmyndarnämnden, samtliga stadsdelsnämnder Stockholms

Stadshus AB, Företagarna, Företagsgrupperna Stockholm, Karolinska Institutet, Kungliga Tekniska Högskolan, LO Stockholm, Länsstyrelsen Stockholm, Region Stockholm, Saco Stockholm, Stockholms Handelskammare, Stockholms universitet, Storsthlm, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv och TCO Stockholm.

Avfallsnämnden, LO Stockholm, Saco Stockholm, STING (Stockholm Innovation & Growth AB) Stockholms Handelskammare samt Storsthlm har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning

Avfallsnämnden	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Exploateringsnämnden.....	23
Fastighetsnämnden.....	26
Förskolenämnden.....	27
Idrottsnämnden	29
Kulturnämnden	29
Kyrkogårdsnämnden	33
Miljö och hälsoskyddsnämnden	33
Servicenämnden	34
Socialnämnden.....	36
Stadsbyggnadsnämnden.....	38
Trafiknämnden	39
Utbildningsnämnden.....	42
Äldrenämnden	43
Överförmyndarnämnden	44
Bromma stadsdelsnämnd.....	45
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	46
Farsta stadsdelsnämnd	47
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	48
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	50
Järva stadsdelsnämnd	50
Kungsholmens stadsdelsnämnd	51
Norra innerstadens stadsdelsnämnd	52
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	54
Skärholmens stadsdelsnämnd	55
Södermalms stadsdelsnämnd	56

Stockholms Stadshus AB	56
Företagarna	61
Företagsgrupperna Stockholm	66
Karolinska Institutet	69
Kungliga Tekniska Högskolan	72
Länsstyrelsen Stockholm	73
Region Stockholm	74
Stockholms universitet	74
Svensk Handel	76
Svenskt Näringsliv	79
TCO Stockholm	81
Reservationer m.m.	86

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2025 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Reservation av Christina Tufvesson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Rune Thyselius (C), se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att den reviderade näringslivspolicyn och den nya etableringsstrategin är färdigställda samt att stadens bolag och förvaltningar ges möjlighet att yttra sig. Förvaltningen tillstyrker i allt väsentlig inriktning, disposition och innehåll i de båda dokumenten.

Förvaltningen har dock ett antal önskemål om förtydliganden och kompletteringar:

- Intresset för att studera STEM-ämnen (naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik) är lågt och sviktande. Detta är märkbart i hela utbildningskedjan, från grundskolan till högre studier. Goda ämneskunskaper är nödvändiga för att studerande ska kunna söka till olika utbildningar och tillgodogöra sig undervisning. I förlängningen handlar det om att kunna möta näringslivets behov av utbildad kompetens, till exempel inom för Stockholm högprofilerade områden som Life science (de universitet och högskolor samt offentliga aktörer på kommunal, regional och statlig nivå, som genom sin verksamhet bidrar till att främja människors hälsa),

tech och digitalisering (informationsteknik, digitala lösningar och den industri som utvecklar och tillhandahåller dessa, såsom mjukvara, hårdvara och IT-tjänster). För att vända denna utveckling krävs olika insatser, bland annat i grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning så att ämneskunskaperna ska vara tillräckliga för fortsatta studie. Denna utmaning behöver uttryckas i ramvillkor 5. ”Tillgång till kompetens”.

- Behovet av yrkesutbildade är mycket stort. Trots lågkonjunktur brottas svenska företag med akut brist på yrkesutbildad arbetskraft, bland annat inom bygg, industri och transport. En stor andel av dessa är kompetenser som utbildas i gymnasieskolan och/eller komvux (yrkesvux) vilket behöver tydligare belysas i ramvillkor 5. ”Tillgång till kompetens”.

- I målbilden för ramvillkor 5. ”Tillgång till kompetens” beskrivs att ”Stockholms arbetsmarknad präglas av inkludering och mångfald, där alla människor, oavsett bakgrund, funktionsvariation och förmåga, ges möjlighet att bidra till samhället genom att arbeta”, det vill säga en påminnelse om vissa grundläggande och lagstadgade rättigheter. På samma sätt behöver det även göras tydligt att det inte finns någon stor och outnyttjad arbetskraftsreserv att tillgå i Stockholm. Med arbetskraftsreserv avses en arbetskraft som snabbt och enkelt kan möta hela den bredd av behov som finns i näringslivet. Därmed måste kunskaper, färdigheter och kompetenser från hela arbetskraften tas tillvara om vi på sikt ska klara av att tillgodose näringslivets behov av arbetskraft.

- En återkommande och angelägen fråga för näringslivet är tillgången till lämpliga lokaler. Med en allt snabbare förändringstakt i samhället, nya samverkansformer och arbetssätt i arbetslivet ställs det krav på ett mer varierat och tillgängligt utbud av lokaler som bättre svarar mot företagens behov, till exempel vad gäller arbetsmiljö och upplåtelseformer. Det är viktigt att staden adresserar och går före i dessa frågor och att detta avspeglas i de båda dokumenten. - Förvaltningen har noterat att budskapsplattformen "Stockholm – The Capital of Scandinavia", inte är omnämnd i de båda dokumenten. Förvaltningen uppfattar därmed att det är oklart om plattformen ska användas eller kommer att ersättas med annat budskap.

- Arbetsmarknadsförvaltningen vill även skicka med att näringslivspolicyn i delar har ett avancerat språk med komplicerade ord och fackuttryck. Därmed finns en risk att texterna upplevs som otillgängliga för en bredare målgrupp som inte har förkunskaper inom områdena. Därför skulle det vara bra om texterna ses över.

Arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att överlämna exploateringskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Peter Öberg (L) och Linn Bessner (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Dennis Wedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Linn Bessner (C), se Reservationer m.m.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret ser positivt på framtagandet av en Näringslivspolicy, inklusive etableringsstrategi för Stockholm stad. Kontoret har deltagit i stadens arbete med framtagande av förslaget och har därigenom haft möjlighet att diskutera samt lämna information och synpunkter under arbetets gång.

Exploateringskontoret bedömer att Stockholms näringslivspolicy och etableringsstrategi vägleder stadens insatser för att underlätta för företag att starta, verka, växa och främja företagsetableringar. Förslaget betonar vikten av långsiktiga och stabila förutsättningar för ett gott företagsklimat, attraktiva företagsmiljöer och internationell konkurrenskraft. Den bidrar även till att tydliggöra roller och ansvar inom arbetet samt behovet av att samverka.

Näringslivspolicy

I förslag till policy beskrivs att staden ska skapa god tillgång till lokaler till villkor som möjliggör etablering och utveckling för en bredd av verksamheter och kulturella och kreativa branscher. Detta skulle med fördel kunna beskrivas utförligare avseende innebörd, organisation, finansiering med mera.

Under ramvillkor 5. Tillgång till kompetens och vad som behövs för att nå målbilden skulle en beskrivning om tillgång till bostäder också kunna beskrivas. Detta kan ha stor betydelse för tillgång till kompetens och möjlighet för fler att flytta till Stockholm.

Ramvillkor 7. Nationell och internationell konkurrenskraft bedöms i större utsträckning vara ett läge som stadens samlade insatser, utifrån de övriga beskrivna ramvillkoren, bör leda till snarare än ett separat ramvillkor. Uppföljningen av stadens företagsklimat skulle tydligare och i högre utsträckning kunna fokusera på uppföljning av de åtgärder och arbetssätt som beskrivs för att nå målbilden under respektive ramvillkor.

Etableringsstrategi

Etableringsstrategin avser fastställa prioriteringar som vägleder i arbetet med företagsetableringar, investeringar och omlokaliseringar. Vilka etableringar som ska prioriteras beskrivs också men här skulle inriktningen, eventuella mål, grund för vald

inriktning och liknande med fördel kunna beskrivas utförligare. Syftet skulle då vara att ytterligare tydliggöra inriktningen för stadens nämnder och bolag.

I förslaget beskrivs att tre inriktningar för etableringsfrämjande arbete har identifierats för att möta stadens möjligheter och utmaningar. Utifrån stadens styrkeområden har också tre branschområden identifierats där särskilt fokus ska läggas för att attrahera företag till Stockholm.

Förslaget skulle utförligare kunna beskriva innebörd och grund för inriktningen samt eventuella målkonflikter, då en tydlighet i dessa prioriteringar skulle stärka möjligheten till etableringsfrämjande insatser. I förslaget beskrivs internationella etableringar mycket tydligt. Här skulle även nationella och regionala förflyttningar samt hur dessa påverkar etableringar kunna beskrivas utförligare. En beskrivning finns av arbetet med insatser för att Stockholm ska vara en ledande klimatomvärldsmässig- och socialt hållbar evenemangs- och upplevelsestad och att staden ska attrahera internationella och nationella evenemang och möten till Stockholm. Beskrivningen skulle dock kunna tydliggöras med att närmare beskriva grunden till betydelsen av dessa insatser för övriga branscher och etableringar.

Under Organisation och ansvar beskrivs hur stadens förvaltningar och bolag tar emot etableringsförfrågningar på många olika sätt avseende lediga lokaler, markköp, arrenden, internationella investeringar eller expansion av befintliga företag. Etableringar utan behov av samordning ska hanteras direkt inom respektive förvaltning och rapporteras till Stockholm Business Regions samordningsforum. Beskrivningen av huruvida detta även omfattar ansökningar om markanvisning och exploateringskontorets övriga kontakter med byggaktörer bör tydliggöras då detta utgör kontorets ordinarie verksamhet.

I förslaget beskrivs att etableringar som kräver samordning med flera berörda nämnder hanteras i samordningsforum under ledning av Stockholm Business Region. Här kan med fördel beskrivas hur detta förhåller sig till kommunstyrelsen som stödjer övriga nämnder och bolag i arbetet. Detta beskrivs även under andra rubriker i förslaget. I förslaget beskrivs att om staden inte kan tillgodose företagets behov ska snabba, klara och konstruktiva besked ges. En effektiv service och ett gott bemötande ska prägla hela etableringsarbetet. Denna beskrivningen bör kompletteras med att god information om stadens arbetssätt och funktion inom respektive område alltid ska tillhandahållas för att förenkla för samtliga intressenter i kontakter med staden.

Exploateringsnämnden beskrivs ha en central roll i att samordna och styra stadens utveckling av renodlade verksamhetsområden, där det ingår att främja etablering av kontor och arbetsplatser. Inom ramen för detta arbete har nämnden dock begränsad rådgivning att påverka förutsättningarna.

Exploateringsnämndens arbete

Exploateringsnämnden deltar i arbetet med att tillvarata potentialen för arbetsplatser bedrivs i hela staden dock med särskild vikt på Stockholms södra delar och översiktsplanens fokusområden. Potentialen tillvaratas genom en stadsövergripande

styrning och uppföljning av större projekt där nämnden ska ha ett näringslivsperspektiv. Nämnden upplåter bland annat mark för detta ändamål. Exploateringsnämnden har under senare år haft mål i budget att, tillsammans med bland annat stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region, arbeta för fler arbetsplatser, framförallt i de södra delarna av staden. Berörda kontor har i hög utsträckning arbetat gemensamt med att i tidiga och strategiska beslut kring markanvändning ha med arbetsplatsperspektivet för att inte bygga bort framtida möjligheter och potential. Arbetet redovisas löpande i aktuella ärenden för information och beslut i exploateringsnämnden.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

1. Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Henrik Virro m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Hansi Karppinen (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Frank Hojem (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Lovisa Hedin (KD), se Reservationer m.m.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret bedömer att den föreslagna policyn tydliggör stadens mål, strategiska inriktning och ansvarsfördelning inom näringslivsområdet på ett ändamålsenligt sätt. Kontoret välkomnar att policyn utgår från sju definierade ramvillkor för ett gott företagsklimat, däribland effektiv myndighetsutövning, tillgång till kompetens, välfungerande infrastruktur och attraktiv stadsmiljö – områden där staden har faktisk rådighet.

Kontoret vill särskilt lyfta fram ramvillkor 2: "Attraktiv stadsmiljö", som är särskilt relevant för nämndens verksamhet. Tillgången till ändamålsenliga, flexibla och trygga lokaler är en central faktor för att företag ska kunna etablera sig och växa. Kontoret delar bedömningen att stadens arbete med lokalförsörjning, markanvändning och stadsutveckling har en direkt påverkan på förutsättningarna för näringslivet i olika delar av staden, och att det därför är angeläget med en helhetssyn och ett tätare samarbete mellan berörda nämnder och bolag.

Kontoret ser också positivt på att etableringsstrategin lyfter behovet av en strategisk och långsiktig planering för företagslokaler och verksamhetsytor i hela staden, inte minst i de stadsdelar där det i dag finns en begränsad närvaro av kommersiell service och/eller arbetsplatser. Strategin ger en god grund för att på ett mer proaktivt sätt

arbeta med markanvisningar och lokalutveckling i syfte att främja en blandad och levande stad.

Kontoret noterar att etableringsstrategin ska utgöra ett stöd för nämnders och bolagsstyrelserns arbete samt att särskilda handlingsplaner förväntas tas fram där behov finns. Kontoret anser att nämnder och bolagsstyrelser själva bör ansvara för att identifiera vilka undersökningar och mätningar som krävs för att utvärdera och följa upp insatser och resultat effektivt samt att det är av vikt att detta arbete sker med tydlig koppling till policyns mål och ramvillkor. Det bör även finnas goda förutsättningar för lärande och erfarenhetsutbyte mellan stadens olika verksamheter. Kontoret anser att näringslivsperspektivet bör integreras i samtliga relevanta planeringsprocesser inom staden – från översikts- och detaljplanering till lokalresursplanering och investeringsbeslut. Kontoret delar också uppfattningen att ett professionellt bemötande och god service till företagare är en viktig konkurrensfördel för Stockholm i jämförelse med andra storstäder, och att detta bör genomsyra stadens myndighetsutövning och kontakter med näringslivet. Sammanfattningsvis ställer sig kontoret positivt till den förslagna policyn och ser fram emot att bidra i det fortsatta arbetet med att implementera dokumentets inriktning och mål i den egna verksamheten.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2025 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Ismail Ali (C), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förskoleförvaltningen är generellt positiv till Näringslivspolicy för Stockholms stad inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad. I och med att fokusområdena har bytts ut mot sju ramvillkor tydliggörs en helhetsbild av vad som är viktigt att prioritera och utveckla kopplat till stadens näringslivsfrämjande arbete. Ramvillkoren beskrivs utifrån målbild, åtgärder, organisation och ansvar. Att beskrivningen är uppdelad på detta sätt gör det tydligt vad som förväntas under respektive ramvillkor.

Policyn är bra och i enlighet med förskolenämndens strävan och intention. I policyn lyfts att staden ska ha professionell och effektiv myndighetsutövning vilket utgör en stor del av förskolenämndens verksamhet. Det är positivt att detta även lyfts in i verksamhetsplanen och kopplar till nämndens mål och aktiviteter snarare än att det är en separat process. Det blir då tydligare hur nämnder arbetar med näringslivspolicyn.

I inledningen av näringslivspolicyn nämns att staden har en hög befolkningstillväxt. Från förskolenämndens perspektiv syns en minskning avseende barn i förskoleålder. Om det fortfarande är en hög befolkningstillväxt trots det minskade barnantalet kan det behöva förtydligas i näringslivspolicyn. Något som noterats är att förskolenämnden inte nämns bland de nämnder som ansvarar för tillstånds- och tillsynsarbetet samt vidareutveckling av stadens myndighetsutövning inom ramvillkor 1. Detsamma gäller för den tidigare näringslivspolicyn 2020- 2024.

Förskolenämnden prövar ansökningar om godkännande som huvudmän för fristående förskola eller pedagogisk omsorg. Befintliga fristående verksamheter granskas genom en rättssäker, effektiv och tydlig myndighetsutövning. I uppdraget ingår att säkerställa att enskilda huvudmän uppfyller kraven på lämplighet, insikt och har ekonomiska förutsättningar samt att verksamheten följer gällande förordningar och lagar. Nämnden ansvarar även för hemkommunens uppdrag gällande tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd. Förskolenämnden ansvarar därmed för tillstånds och tillsynsprövning av fristående förskola och pedagogisk omsorg och arbetar löpande med att utveckla processer kopplat till detta. Ansvaret kring dessa områden bör således benämnas och tydliggöras i näringslivspolicyn. I näringslivspolicyn lyfts att staden ska ha en god service till företagen, bland annat när det gäller tydlighet i information och kommunikation.

Myndighetsutövande nämnder ansvarar för att tillhandahålla tillgänglig information kopplade till tillstånd och tillsyn. Även om inte förskolenämnden nämns som en myndighetsutövande nämnd är detta något som går det i linje med hur förskolenämnden arbetar idag och vill utveckla framåt. Förskolenämnden arbetar enligt stadens regler och riktlinjer vad gäller inköp och upphandling. Enligt de processer som finns i dagsläget finns möjlighet till företag att bland annat delta i upphandlingar och lägga anbud. Detta går alltså i linje med näringslivspolicyns målbild gällande att upphandlingsprocesserna ska vara effektiva och ställa relevanta krav.

Ramvillkor 2 innefattar hur staden ska få en attraktiv stadsmiljö med fokus på bland annat gator, platser och torg samt kollektivtrafik. Förskolenämnden har uppdrag relaterat till gröna förskolegårdar. Aspekter som handlar om en grön stadsmiljö inom en attraktiv stadsmiljö upplevs saknas inom ramvillkoret. Staden ska kunna bidra med rätt utbildningsmöjligheter enligt ramvillkor 5. Förskolenämnden samordnar vikarieersättning och verksamhetsförlagd utbildning för barnskötare och förskollärare i staden. Samarbete finns med Södertörns högskola, Stockholms universitet, arbetsmarknadsförvaltningen och Midsommarkransens gymnasium inom utbildningsförvaltningen. Dessa samarbeten är ett led i att utveckla och tillgängliggöra utbildning för personal i stadens förskolor.

Förskola nämns under ramvillkor 6 som handlar om att skapa en god livskvalitet, som i sin tur bidrar till att göra staden attraktiv för näringslivet. I förskolenämndens uppdrag ingår att bidra till att upprätthålla god kvalitet vad gäller stadens kommunala förskolor samt fristående förskola och pedagogisk omsorg.

Näringslivspolicyn behöver genomgå en språklig och strukturell översyn så det till exempel inte finns stavfel, meningsuppbyggnader och avsaknad av punkter.

Förvaltningen föreslår att förskolenämnden beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

1. Idrottsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Idrottsnämnden beslutar att justera ärendet omedelbart

Reservation av Hanna Wistrand (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Mikael Peterson (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Mikael Sundin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen ser positivt på förslaget till reviderad näringslivspolicy med en kompletterande etableringsstrategi. De sju ramvillkoren, tre prioriterade etableringarna samt fyra branscherna beskriver enligt förvaltningen väl stadens näringslivsposition såväl nationellt som internationellt. Inom ramen för idrottsnämndens ansvarsområde finns den kommersiellt utvecklade delen av elitidrotten som en viktig näringslivsgren, även om de har sin bas i föreningsidrotten.

De lag inom främst fotboll och ishockey som bedriver elitverksamheten i bolagsform och omsätter mångmiljonbelopp är en uppmärksamman och uppskattad del av besöksnäringen i staden. Idrottsnämnden fick i budget för 2025 i uppdrag att ta fram ett strategiskt dokument för elitidrotten i staden. Det ska syfta till att strukturera stadens arbete gentemot elitidrotten och elitklubbar. Näringslivsdelen av elitidrotten kommer att beröras i det dokumentet.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

1. Kulturnämnden godkänner förvaltningarnas tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD), se Reservationer m.m.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I stadens reviderade näringslivspolicy tar kulturen stor plats. Förvaltningen är positiv till att kulturen lyfts fram som en viktig del i stadens arbete att värna och utveckla de förutsättningar som gör Stockholm till en konkurrenskraftig stad. Stockholms kulturliv i dess breda bemärkelse omfattas av alla sju ramvillkor samt att de kulturella och kreativa branscherna ingår i stadens styrkeområden i det etableringsfrämjande arbetet.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet delar i huvudsak de bedömningar som stadsledningskontoret gör i förslaget till näringslivspolicy, hur nämnders och bolagsstyrelserns ansvar och roller tydliggörs liksom behovet av samverkan. Stadens nya näringslivspolicy och etableringsstrategi blir viktiga styrdokument i kulturförvaltningens och stadens arbete att underlätta och skapa goda förutsättningar för kulturella och kreativa branscher som bidrar till bilden av Stockholm som en nyskapande kulturstad med god livskvalitet.

Näringslivspolicyn

Förvaltningen vill lyfta några skrivningar under näringslivspolicyns ramvillkor som särskilt visar på kulturens bidrag och möjliggörande enligt nedan:

- Ramvillkor 1. Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice.

Stadens servicekedja lyfts som en framgångsfaktor för att skapa bra förutsättningar för stadens företag där kulturella och kreativa företag ingår. Synpunkt från Stadsarkivet: Fri tillgång till offentlig information är en viktig beståndsdel för utvecklingen av ett konkurrenskraftigt näringsliv. Stadsarkivet bidrar till detta genom att underlätta tillgången till och användbarheten av den information som skapats i stadens verksamheter.

- Ramvillkor 2. Attraktiv stadsmiljö.

Kulturen bidrar till att målbilden uppnås genom: o Att etablera kulturell verksamhet i staden bidrar till att skapa levande, trygga och attraktiva platser. o Att skapa god tillgång till lokaler på villkor som gör det möjligt att etablera och utveckla en bredd av kulturverksamheter samt kulturella och kreativa branscher.

- Ramvillkor 6. God livskvalitet.

En god livskvalitet skapar förutsättningar för stockholmarna och för att attrahera besökare och kompetens. Kulturlivet utgör en viktig del av en god livskvalitet i staden.

- Ramvillkor 7. Nationell och internationell konkurrenskraft.

Att stärka bilden av Stockholm är viktigt för att öka kännedomen om att befästa Stockholm som internationell världsstad. Stockholm utmärker sig, bland annat med stadens öppenhet, tolerans och frihet, livskvalitet, innovation och hållbarhet.

Förvaltningens förslag på tillägg till text:

De kulturella och kreativa branscherna är bärare av idéer, kunskap, kultur och värderingar. De är därför viktiga för öppenhet, samarbete och mjuk makt - soft power – (SOU 2022:44. Kreativa Sverige!). På lång sikt bidrar de till internationellt påverkansarbete som fördjupar relationer, förändrar attityder och ökar förtroendet för och stärker bilden av Stockholm.

Etableringsstrategin

I stadens etableringsstrategi pekas Stockholms stads styrkeområden ut inom tech- och startups, life science, finans, företagstjänster, miljöteknik, besöksnäring samt kulturella och kreativa branscher. Förvaltningen vill lyfta några synpunkter, förslag på ändringar samt tillägg under respektive rubrik enligt nedan.

Stockholms position – en övergripande bild Stadens profil inom innovation och entreprenörskap är tydlig, med ledande positioner inom tech- och startups, biotech, life science och fintech. (sid 3).

Förvaltningens förslag på tillägg: Förvaltningen anser att kulturella och kreativa branscher (KKB) kan läggas till som en av stadens ledande positioner i stadens profil inom innovation och entreprenörskap. KKB har en ledande position inom musikindustrin. Stockholm är hemort för många framgångsrika musikföretag och artister och spelar en viktig roll i den svenska musikexporten. En tredjedel av Sveriges yrkesverksamma musiker, sångare och kompositörer återfinns i Stockholmsregionen (*Region Stockholm 2025, Kartläggning av musikområdet i Stockholmsregionen*). Ungefär 70 000 personer är verksamma inom de kulturella och kreativa branscherna i Stockholms stad, vilket utgör ungefär en tiondel av arbetsmarknaden i Stockholm (*Stockholms Lokalbehovsanalys 2031 (statistik 2019)*).

Stadens prioriteringar för etableringar

Tre inriktningar för det etableringsfrämjande arbetet har identifierats för att möta stadens möjligheter och utmaningar: (sid 5)

- främjar tillväxt, innovation och konkurrenskraft och arbetstillfällen
- främjar hållbar stadsutveckling, grön omställning och cirkularitet
- främjar en trygg, sammanhållen och attraktiv stad

Särskilt fokus på proaktivt och aktivt etableringsarbete skall läggas på företag inom (sid 5):

- Tech- och startups
- Life Science
- Företag som bidrar till den hållbara omställningen
- Besöksnäring

Förvaltningens förslag på tillägg till företag med särskilt fokus:

- KKB - Produktionsplatser för konst/kultur/underhållning

Etableringar som främjar tillväxt, innovation och konkurrenskraft och arbetstillfällen
Förvaltningens förslag på tillägg till text:(sid 6)

Kulturella och kreativa branscher (KKB) är motorer för innovation på flera sätt. Musik, bildkonst, arkitektur, form, design och andra konstformer inspirerar tekniska och kommersiella branscher genom nätverk, kompetensöverföring och korsbefruktnings av idéer. KKB skapar nya produkter, tjänster, processer och affärsmodeller (*OECD 2024 Boosting innovation and productivity through cultural and creative sectors*). Städer som Berlin, Aten och Amsterdam har sett hur en stark konstnärlig infrastruktur attraherar både start-ups och etablerade företag, särskilt inom tech och media. Genom att främja kostnadseffektiva produktionsplatser för konst kan Stockholm inte bara stärka sin kulturella profil utan också sin attraktionskraft för hela Stockholms näringsliv.

Etableringar som främjar hållbar stadsutveckling, grön omställning och cirkularitet
Förvaltningens förslag på tillägg till text (sid 6-7): Genom att nyttja tomma eller underutnyttjade lokaler (t.ex. skolor, industri- och logistikbyggnader) till kulturverksamhet undviks nybyggnation och stadsdelar revitaliseras. Kulturella och kreativa branscher kan bidra till hållbar stadsutveckling genom att aktivera och återbruka befintliga lokaler, skapa inkluderande mötesplatser och stärka stadens hållbarhetsprofil. Genom resursdelning, cirkulära materialflöden och innovativa uttryck drivs både grön omställning och utveckling av nya, hållbara affärsmodeller. Etableringar som främjar en trygg, sammanhållen och attraktiv storstad Etableringar som främjar besöksnäringen och de kreativa och kulturella näringarna spelar en central roll. De skapar fler reseanledningar och stärker stadens attraktionskraft både för invånare och besökare, vilket ytterligare bidrar till en levande och trygg stadsmiljö. (sid 7)

Förvaltningens förslag på ändring: Etableringar som främjar besöksnäringen och de kreativa och kulturella branscherna såsom scener, museer och konsthallar är centrala för en trygg, sammanhållen och attraktiv storstad. De bidrar till fler reseanledningar, skapar inkluderande mötesplatser och ger liv åt olika stadsdelar. Genom att öka tryggheten, främja mångfald och stärka stadens identitet ökar de attraktionskraften för både invånare och besökare.

Organisation och ansvar

- Etableringar utan behov av samordning hanteras direkt inom respektive förvaltning och rapporteras till Stockholm Business Regions samordningsforum. Om ytterligare kontakt behövs slussas förfrågan till rätt verksamhet och utsedd kontaktperson. (sid 8)

Förvaltningens förslag på tillägg: Förtydliga hur rapportering av etableringar och omlokaliseringar till Stockholm Business Region ska gå till. Kulturnämnden

Kulturnämnden ska arbeta aktivt för att Stockholm ska ha scener inom alla konstområden på geografiskt strategiska platser. (sid 9)

Förvaltningens förslag på ändring: Kulturnämnden ska arbeta aktivt för att Stockholm ska ha scener och produktionsplatser inom alla konstområden på geografiskt strategiska platser.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 1 oktober 2025 följande.

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande av Ewa-Marie Ås (KD), se Reservationer m.m.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kyrkogårdsförvaltningen ställer sig positiva till näringslivspolicyn inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad och ser denna som en viktig del i arbetet med stadens minoritetspolitiska arbete.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Elin Hjelmestam (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Torbjörn Erbe m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Anders Edin (SD), se Reservationer m.m.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen anser att förslaget till uppdaterad näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi är väl genomarbetad och förvaltningen anser också att det är bra att policyn har fokus på hållbar tillväxt. En väl fungerande tillsyn och kontroll gynnar vidare stadens näringslivsklimat, och skapar jämlika konkurrensvillkor i staden. Stora delar av det utvecklingsarbete som miljöförvaltningen bedriver syftar också till att underlätta för företagen samt att effektivisera tillsynen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden berörs i huvudsak av ramvillkoren myndighetsutövning samt innovationsklimat som främjar hållbarhet och lämnar därför synpunkter på dessa delar i huvudsak.

Effektiv myndighetsutövning och god myndighetsutövning

Ramvillkoret beskriver en målbild där det ska vara enkelt att starta och driva företag. Man ska enkelt och snabbt få svar på frågor via företagsservice, och stadens verksamheter ska erbjuda god service samt effektiv, rättssäker och snabb handläggning. Förvaltningen anser att målbilden är bra och pekar ut en bra riktning för den myndighetsutövning som nämnden bedriver. Företagens nöjdhet med den service och tillsyn som bedrivs mäts löpande genom NKI (nöjd kund index) och miljö- och hälsoskyddsnämndens resultat ligger stadigt på en hög nivå. Förvaltningen anser även att de aktiviteter som finns för ramvillkoret är bra och ser att det är väldigt positivt att arbetet mot välfärdsbrottslighet och organiserad brottslighet lyfts som en viktig åtgärd för ett bra företagsklimat. Miljöförvaltningen anser dock att det inte är tillräckligt att höja kunskapsnivån inom området välfärdsbrottslighet och organiserad brottslighet. Det är även viktigt att aktivt arbeta för att motverka brottslighet och detta bör framgå tydligare.

Innovationsklimat som främjar hållbarhet

Ramvillkoret beskriver en målbild som ska skapa förutsättningar för näringslivet att utveckla innovativa och hållbara lösningar. Staden ska tillsammans med akademien verka för att utveckla samarbetet med näringslivsaktörer för att stärka samverkan och utbytet av erfarenheter. Förvaltningen anser att även dessa aktiviteter som finns för ramvillkoret är bra och ser det väldigt positivt att stadens upphandlingar lyfts fram som ett verktyg att främja nyskapande och bärkraftiga lösningar som bidrar till utvecklingen av ett mer hållbart samhälle.

Servicenämnden

Servicenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

Servicenämnden beslutar att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Anette Hellström m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Näringslivspolicyns syfte är att skapa förståelse för vilka grundläggande förutsättningar som har betydelse för ett gott företagsklimat. Detta är viktigt då ett gott företagsklimat spelar en avgörande roll för att attrahera investeringar och talanger vilket i sin tur stärker näringslivets konkurrenskraft såväl nationellt som internationellt. En god tillväxt i staden behöver vännas vilket görs genom att stärka och utveckla förutsättningarna, ramvillkoren, för näringslivet i staden. Detta med målsättningen att Stockholm ska vara en stad med hållbar tillväxt.

Serviceförvaltningen anser att policyn uppfyller syftet och att indelningen med de olika ramvillkoren gör policyn tydlig och lättöverskådlig. Därtill är det positivt att policyn innefattar en ansvarsfördelning för det kommunala näringslivsuppdraget samt att respektive ramvillkor har en uttänkt organisation med förvaltningar som har ett särskilt ansvar för ramvillkoren. Serviceförvaltningen har två verksamhetsområden som särskilt bidrar till stadens näringslivsarbete; Kontaktcenter Stockholm och verksamhetsområdet upphandling och inköp.

Målbilden för ramvillkoret ”Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice” innefattar att det ska vara enkelt att starta och driva företag och att stadens företagsservice ska hjälpa företagare att snabbt få svar. Vidare ska staden främja ett gott företagsklimat genom att förebygga och motverka organiserad brottslighet. I policyns utpekade organisation lyfts Kontaktcenter Stockholms tjänst företagsservice fram som bidragande till målbilden. Företagsservice svarar på frågor och ger företagarna kostnadsfri och behovsanpassad rådgivning i frågor som rör exempelvis tillstånd, nyföretagande och upphandling. Nuvarande gränssnitt för denna tjänst innefattar att ”informera och vägleda” samt att ”informera och svara på frågor från företagare och evenemangsarrangörer”.

Serviceförvaltningen anser att det finns potential att utveckla gränssnittet för denna tjänst till att även innefatta en mer rådgivande roll, vilket då skulle kräva ett uppdaterad gränssnitt och en utredning gällande finansiering av tjänsten då den idag tillhandahålls som en tilläggstjänst till Stockholm Business Region. Om tjänsten skulle utvecklas så att den är mer rådgivande, och därmed berör även andra förvaltningar eller bolag inom staden, behöver gränssnitt, avtal och prissättning för tilläggstjänsten revideras samt att berörda medarbetare inom tjänsten får en uppdaterad utbildning. Detta skulle leda till att verksamheten ytterligare kan bidra till att nå målbilden med stadens näringslivspolicy.

Kontaktcenter Stockholm har genom sitt uppdrag företagsservice god insikt om vad företagarna i staden efterfrågar och saknar vad gäller service, information och digitala tjänster. Verksamheten skulle kunna bidra med ytterligare informationsöverföring inom området för att skapa möjlighet till en förbättrad service till stadens företagare. Kontaktcenter har kontinuerlig dialog med uppdragsgivare i syfte att identifiera potential för att underlätta för företagarna i staden genom information och sammanhållen tillståndsgivning.

Serviceförvaltningen kan konstatera att verksamhetsområde upphandling och inköp bidrar till att förebygga och motverka organiserad brottslighet bland annat genom sitt arbete med avtalsuppföljning och upphandling. Inköpsprocessen inkluderar riskbedömningar, kravställning samt kontroll och uppföljning i samband med inköp. Därtill tar inköpsupporten emot rapportering om avvikelser och misstänkt beteende. Avvikelsema samlas in och lämnas över till de som är ansvariga för uppföljning av de olika avtalen. Rapporteringen bidrar till att information om oseriösa aktörer kan delas inom staden. Verksamheten bidrar därmed till målbilden för det första ramvillkoret i näringslivspolicyn. Serviceförvaltningen har i enlighet med stadens inköpsprogram

ett särskilt ansvar för att bidra till samordningen av inköpsfrågor inom staden. Inköpsprogrammet fastslår även att innovation och digitaliseringens möjligheter ska tas tillvara för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning.

Serviceförvaltningen säkerställer genom upphandlingsverksamheten även att upphandlingar från staden är tydliga och att relevanta krav ställs för att ge lika möjlighet till konkurrens och sunda affärer i enlighet med inköpsprogrammet. Målet är att det ska vara lätt att delta i alla upphandlingar inom koncernen, vilket bland annat säkerställs genom att processerna för upphandling är tydliga. Upphandling och inköp bidrar även med att främja möjligheten för små- och medelstora företag att lämna anbud på stadens upphandlingar och genom upphandling främja innovation och utveckling. Kravställningen i upphandlingar utgår även från stadens miljöprogram. Genom detta anser serviceförvaltningen att verksamheten även bidrar till målbilden inom ramvillkor tre ”Innovationsklimat som främjar hållbarhet”.

Serviceförvaltningen anser vidare att den implementering som kommunstyrelsen och Stockholm Business Region AB ansvarar för är väsentlig för att målbilden med policyn ska kunna införlivas. Serviceförvaltningen noterar exempelvis att policyn anger att särskilda handlingsplaner ska tas fram av nämnder och bolagsstyrelser i samverkan med varandra och med kommunstyrelsen där det finns behov. För att detta ska ske vore det önskvärt att detta arbete samordnas av kommunstyrelsen och Stockholm Business Region AB. Vidare anges att implementeringen i stadens verksamheter kommer att ske genom utbildningsinsatser vilket förvaltningen ställer sig positivt till. För serviceförvaltningens del är det särskilt viktigt att verksamhetsområde Kontaktcenter Stockholm, och då särskilt medarbetare inom tjänsten företagsservice, och verksamhetsområde upphandling och inköp får möjlighet att delta i dessa utbildningar. Serviceförvaltningen anser därtill att det är positivt att uppföljningen inkorporeras i ordinarie styrning och uppföljning.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2025 följande.

Stockholms stads näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi godkänns.

3. Socialnämnden ska implementera Stockholms stads näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi i samband med upprättande av verksamhetsplaner och budget till kommande år.
4. Näringslivspolicy 2020 – 2024 (KS 2019/273) upphör att gälla.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Maurice Forslund (KD), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden tillstyrker att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med tjänsteutlåtande från kommunstyrelsen. Beslutet innebär att Näringslivspolicy för Stockholms stad inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad godkänns, att policyn och strategin implementeras i samband med verksamhetsplanering och budgetarbete inför nästkommande år samt att den tidigare näringslivspolicy (KS 2029/273) upphör att gälla.

Socialförvaltningen anser att socialnämnden ska tillstyrka kommunstyrelsens förslag till ny näringslivspolicy. Det är positivt att förslaget är långsiktigt och inte löper på viss bestämd tid. Det ger bättre förutsättningar för näringslivet till långsiktighet. Socialförvaltningen ser även positivt på de ramvillkor som har identifierats, målbilderna är relevanta och nåbara samt organisation och ansvar förtydligas. Socialförvaltningen anser även att implementeringen av policyn lämpligen görs inom ramen för det ordinarie planerings- och budgetarbetet. Sju ramvillkor för ett gott företagsklimat Socialförvaltningen tilltalas av systematiken i den föreslagna policyn, och att de villkor som har identifierats är relevanta och har betydelse för näringslivet. Det är vidare bra att de villkor som staden ska arbeta med och för är villkor som staden själv har rådighet över. Det ger staden förutsättningar att kunna påverka näringslivsklimatet och etableringarna.

Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice

Socialförvaltningen delar helt bedömningen att en god service och effektiv myndighetsutövning är förutsättningar för att Stockholm ska vara en attraktiv kommun att verka i. Målbild Under rubriken "Målbild" anges att "[s]taden antar företagens perspektiv[...]". Förvaltningen anser att ordet "antar" bör bytas mot "respekterar" eller "har förståelse för" eftersom staden inte kan "anta" näringslivets perspektiv. Vi kan ha förståelse för och respektera näringslivets perspektiv. Även stadens företagsservice anges på flera ställen i policyn. Kontakterna och samarbetet mellan företagsservice och berörda förvaltningar skulle behöva etableras/stärkas för att företagsservice ska bidra till förvaltningarnas roll i att förbättra servicen till företag. För att nå målbilden behöver staden i ett antal punktsatser anges vad staden, och i förlängningen varje förvaltning behöver för att nå målbilden om en effektiv myndighetsutövning och god företagsservice. Bland annat anges att varje förvaltning ska utveckla digitala kontaktvägar och e-tjänster för att "effektivisera handläggning av tillståndsärenden och erbjuda en sammanhållen service till företagen". Då varje förvaltning hanterar sina egna digitala kontaktvägar och e-tjänster kan det vara svårt att erbjuda en sammanhållen bild av staden för företagare. Näringslivet i Stockholm är ofta i kontakt med flera förvaltningar. Socialförvaltningen anser att det kan utredas vidare på vilket sätt stadens olika förvaltningar kan tillhandahålla liknande digitala lösningar för att underlätta för företagen. Det skulle även underlätta om de olika förvaltningarna kan hämta samma information från samma tjänst så att företagaren

inte behöver lämna samma uppgifter flera gånger till olika förvaltningar. Stadsledningskontoret kan ha en viktig samordnande roll i ett sådant samarbete.

Attraktiv stadsmiljö För att nå målbilden behöver staden

Under denna rubrik anges att staden behöver stärka hållbara pendlingsalternativ som ”gång-, cykel- och kollektivtrafik”. Socialförvaltningen anser att det ska förtydligas att kollektivtrafiken inte är en kommunal uppgift. Därtill finner socialförvaltningen att det kan övervägas att lägga till en ytterligare punkt om vikten av samordning mellan stadens förvaltningar vid platsutveckling. Varje förvaltning behöver vara bärare av hela stadens budskap och regelverk, och det bör ligga på varje förvaltning att säkerställa att den information som lämnas är korrekt och att utfästelser som görs kan levereras på. Organisation Behovet av samverkan mellan de olika nämnderna och förvaltningarna för att leverera på ”en stad – ett budskap” bör lyftas fram även i denna del av policyn. Förslagsvis införs en sista mening som betonar vikten av samverkan och samarbete mellan tillståndsgivande nämnder och andra nämnder och bolag.

Innovation som främjar hållbarhet

Organisation Socialförvaltningen ser positivt på att staden är tydlig med att dela data. Förvaltningen önskar dock ett tillägg i andra meningen som istället kan lyda ”[n]ämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att främja delning av data när så är möjligt både inom staden och med externa aktörer[...]”.

God livskvalitet

Det är mycket positivt att Stockholms unika position för att erbjuda god livskvalitet lyfts fram tydligt i policyn. Målbild I policyn anges att målbilden är att Stockholm har god tillgång till bostäder. Här skulle socialförvaltningen vilja lägga till att målbilden är att Stockholm har god tillgång på efterfrågade bostäder. Genomförande och uppföljning av näringslivspolicyn Socialförvaltningen tilltalas av att implementering och uppföljning av policyn arbetas in i stadens etablerade struktur för styrning, planering och uppföljning. Att det ska sammanställas rapporter om näringslivsklimatet i staden är mycket positivt. Uppföljning av stadens näringslivsklimat Socialförvaltningen vill särskilt understryka vikten av näringslivsklimatet undersöks utifrån fler perspektiv och undersökningar än ett fåtal. Det är därför positivt att flera olika mätningar och undersökningar tillmäts betydelse när stadens arbete utvärderas. Etableringsstrategi Socialförvaltningen anser att nämnden kan tillstyrka även etableringsstrategin. Socialnämnden kommer i kontakt med etableringar framförallt inom besöksnäringen. Förvaltningen anser att det är positivt att just besöksnäringen har identifierats som prioriterat område att aktivt hitta etableringar.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2025 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Björn Ljung (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Johan Nilsson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Mikael Blomstrand (C), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret välkomnar förslaget till ny näringslivspolicy och etableringsstrategi och delar bilden att det som är viktigt för dem som bor i Stockholm också är viktigt för företagen. Det är positivt att en helhetssyn ligger till grund för näringslivspolicyn och de sju ramvillkoren fångar och sorterar det på ett tydligt sätt. Etableringsstrategin lyfter särskilt fram kommunstyrelsen, Stockholm Business Region, exploateringsnämnden, kulturnämnden och stadsdelsnämnderna och deras roller i förslaget till organisation för etableringar.

Stadsbyggnadskontoret bidrar redan idag till att utveckla näringslivets förutsättningar på många olika sätt från bygglovsservice till planering för attraktiva, funktionsblandade stadsmiljöer och förbättrad framkomlighet. Kontoret kan fortsatt bidra till att genomföra de nya styrdokumenterna som en integrerad del i verksamheten. Stadsbyggnadskontoret har deltagit i processen att ta fram näringslivspolicyn och etableringsstrategin och ser det som positivt att många perspektiv på hållbar stadsutveckling återspeglas i dokumenten. Stadsbyggnadskontorets förslag till beslut Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

1. Trafiknämnden beslutar att överlämna trafikkontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Trafiknämnden justerar beslutet omedelbart.

Reservation av Jonas Nilsson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Sara Svanström (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Svante Linusson m.fl. (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD), se Reservationer m.m.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret ser positivt på att staden har reviderat näringslivspolicyn och kompletterat den med en etableringsstrategi. Policyn och strategin är i sin helhet bra och mer konkretiserad än den tidigare, samt belyser såväl hållbarhet som brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser på ett tydligare sätt. Trafikkontoret är huvudsakligen berörd av näringslivspolicyn och mindre av etableringsstrategin, synpunkterna är därför koncentrerade kring innehållet i policyn.

För de ramvillkor där alla nämnder och bolag anges som ansvariga ser kontoret en risk att önskad effekt uteblir, det kan istället vara verkningsfullt att utse någon samordnande för varje ramvillkor som kan följa upp vad som görs och om arbetet går åt rätt håll.

Vidare ser kontoret behov av att stärka stadsinterna erfarenhetsutbyten kring välfungerande dialogforum samt sätt där stadens förvaltningar och bolag kan dela behov mellan stadens verksamheter. Platssamverkan och näringslivsdialoger är goda exempel på detta men mer kan göras. Även inom innovationsarbetet (ramvillkor 3) ser trafikkontoret att det är väsentligt att belysa att nämnder och bolag deltar i och driver innovationsprojekt tillsammans med näringslivet i syfte att utveckla staden gemensamt. Behovet av stärkt stadsintern samverkan i flera avseenden skulle med fördel belysas tydligare i policyn.

I ramvillkor 2 beskrivs att välfungerande parkering utgör en grundläggande funktion för en attraktiv stadsmiljö, tillsammans med renhållning, snöröjning och skyltning. Avseende parkering vill trafikkontoret förtydliga att tillgänglighet kan åstadkommas med en bred palett av trafikslag där motorfordon är ett. I stadens framkomlighetsstrategi tydliggörs i vilken ordning olika transporter bör prioriteras för att skapa en transporteffektiv stad. Framkomlighet för rörlig trafik och näringslivets transporter är prioriterat och kan gynnas av goda parkeringsmöjligheter men också påverkas negativt genom ökad trängsel och minskad framkomlighet. Angöring för gods sker med fördel i lastzoner. Trafikkontoret har en god dialog med transportbranschen avseende angöring för gods i staden.

Parkering är också ett av stadens utpekade verktyg för att påverka människors resmönster och val av färdmedel, vilket i förlängningen kan förbättra förutsättningarna för effektiva näringslivstransporter. I stadens parkeringsplan anges att parkering kan användas som styrmedel bland annat i syfte att förbättra både framkomligheten och tillgängligheten för näringslivets transporter. Åtgärder på parkeringsområdet kan också bidra till att skapa mer levande och attraktiva stadsmiljöer där det finns förutsättningar för detta. Kontoret föreslår därför att tillgänglighet, renhållning och trygghet istället lyfts fram i policyn som grundläggande för en attraktiv stadsmiljö.

Trafikkontoret saknar i näringslivspolicyn något om stadens behov av att värna/säkerställa tillgång till verksamhetsområden där lite bullrigare verksamhet

tillåts etableras eller finnas kvar. Det kan handla om omlastningsplatser, lagerytor eller rangerplatser för att kunna förse Stockholm med gods.

Trafikkontoret vill framhålla att ett långsiktigt, hållbart arbete i enlighet med policyn kräver fortsatt tilldelning av investerings- och driftmedel.

Vidare vill trafikkontoret belysa, med några exempel, arbete som redan utförs och som överensstämmer med de framtagna ramvillkoren.

- I framkomlighetsstrategin prioriteras näringslivets transporter högre än privatbilsism. I strategins fyra planeringsinriktningar belyses hur näringslivet gynnas av god kapacitet, framkomlighet, attraktivitet och hållbarhet i gatu- och vägnätet.
- Det ska vara enkelt och tydligt när företag söker tillstånd i staden. Kontoret arbetar kontinuerligt med att förbättra företagets upplevelse av stadens service. För att förenkla tillståndsprocessen och förbättra servicen för företag genomför kontoret just nu en upphandling av ett nytt ärendehanteringssystem. Målet är ökad tillgänglighet, tydlighet och en bättre användarupplevelse – både för företag och handläggare.
- Effektiv myndighetsutövning kopplas även till förmågan att förebygga, upptäcka och hantera välfärdsbrottslighet. Inom detta område pågår ett arbete med att utveckla en funktion som tillgodoser ett kontorsövergripande stöd gentemot kontorets verksamheter.
- Kontoret för dialog med näringslivet i en stor bredd av frågor, exempelvis inför och under upphandlingar, i samband med externfinansierade innovationsprojekt, och med fastighetsägare och verksamhetsutövare som uttrycker önskemål om eller påverkas av åtgärder i det offentliga rummet. Ett framgångsrikt exempel är nytillsatta roller som intressentkoordinatorer som bland annat arbetar med att initiera och upprätthålla kontakt med näringslivet vid insatser i stadsmiljön som påverkar deras verksamheter.
- Kontoret samverkar med flera fastighetsägare i city för att tillsammans utveckla gaturummet utanför deras fastigheter, med syfte att skapa attraktiva gaturum, främja hållbart resande och bidra till attraktivare arbetsplatser för deras hyresgäster.
- Kontoret arbetar med att utveckla stadens torg för att skapa trygga, gröna och levande mötesplatser som stärker det lokala näringslivet. Genom att främja torghandel, kultur och uteserveringar bidrar vi till ett varierat utbud och ökad trivsel i hela staden.
- Aktivering genom tillfälliga etableringar som sommargåtor sker i nära dialog med berörda näringslivssektorer vid platsen.
- Kontoret medverkar i kraftsamlingen kring Kistas utveckling som bedrivs i nära dialog med aktörer inom området.

- I platssamverkansarbete där kontoret medverkar till att skapa trygga offentliga rum tillsammans med lokala fastighetsägare, andra förvaltningar och bolag inom staden, näringsliv, civilsamhälle och polis.
- Kontorets nya ansvar som samordnande för bad samt inrättande av nya bastubad är exempel på insatser som främjar god livskvalitet men som även har inneburit tillfälle till nära dialog med näringslivets aktörer i bad- och bastubranschen.

Sammantaget gör trafikkontoret bedömningen att näringslivspolicyn och etableringsstrategin utgör välkomna och angelägna tillskott för vägledning i arbetet med att värna och utveckla de förutsättningar som gör Stockholm till en tillväxt- och konkurrenskraftig stad.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Claes Nyberg (C) se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till stadsledningskontorets förslag till reviderad näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad. Särskilt välkomnar förvaltningen att den reviderade näringslivspolicyn är mer omfattande och strukturerad, genom att de fyra breda fokusområdena i den tidigare näringslivspolicyn har ersatts av sju tydligt definierade ramvillkor kopplade till ansvarsfördelning och uppföljning. Förvaltningen ser likaså positivt på att näringslivspolicyn har kompletterats med en fristående som fördjupar arbetet med att attrahera och behålla företag, investeringar och arbetstillfällen och som lyfter särskilda prioriteringar som hållbar tillväxt, grön omställning och trygg, attraktiv stadsutveckling.

Näringslivspolicyn och etableringsstrategin berör inte skolan direkt, men då kompetensförsörjning är ett av de sju ramvillkoren i näringslivspolicyn behöver skolan – särskilt gymnasieskolan – anpassa utbildningarna efter arbetsmarknadens behov och bristyrken. Vidare betonar näringslivspolicyn samverkan mellan utbildningsväsendet, näringslivet och akademien för att främja entreprenöriellt lärande, innovation och forskning. Etableringsstrategin lyfter att tillgång till kvalificerad arbetskraft är avgörande för att attrahera och behålla företag, vilket ställer krav på att skolor bidrar till att utbilda talanger inom exempelvis tech, life science och hållbar

utveckling. Det finns även en ambition att Stockholm ska vara en attraktiv universitetsstad, vilket kräver en nära koppling till skolornas utbildningsutbud.

Kvaliteten i hela förvaltningens kärnverksamhet är av stor betydelse för alla invånare i Stockholm och påverkar därmed näringslivets förutsättningar att verka, särskilt dess förmåga att attrahera medarbetare till staden. Utöver skolorna berörs förvaltningen vidare av ramvillkoret om effektiv myndighetsutövning och god företagsservice, exempelvis i sin roll som inköpare och genom det flertal stora upphandlingar som genomförs årligen. Förvaltningen ser det som önskvärt att på sikt koppla näringslivspolicyn till stadens befintliga program för inköp. Förvaltningen understryker att insatser behöver påbörjas redan i skolan för att skapa fler framtida företagare och entreprenörer.

Vikten av att främja elevers benägenhet att pröva och omsätta idéer i handling ingår dessutom i läroplanerna för såväl grund- som gymnasieskolan. Stadens skolors befintliga arbete med näringslivssamverkan sker huvudsakligen genom deltagande i Ung Företagsamhets olika utbildningsaktiviteter, genom APL (arbetsplatsförlagt lärande) och lokala programråd i gymnasieskolans yrkesprogram samt genom en mångfald av olika omvärldskontakter såsom studiebesök och gästföreläsare. Samarbetet med den ideella föreningen Ung Företagsamhet har en central roll i förvaltningens näringslivssamverkan och bedrivs i grundskolans samtliga årskurser samt i gymnasieskolan. Läsåret 2024/25 drev 4 645 elever UF-företag på någon av de 66 gymnasieskolor som erbjuder UF-företagande i lägeskommunen Stockholms stad. Av eleverna gick 35 % på en skola i egen regi och 65% på en friskola. Ung Företagsamhets finansieringsmodell innebär att kommunen erlägger hela verksamhetsstödet, som beräknas utifrån kommunens invånarantal och som 2025 uppgår till knappt en miljon kronor för Stockholms stad. Trots att verksamheten är att betrakta som näringslivsutveckling och att en majoritet av eleverna som driver UF-företag i staden går på friskolor betalas hela stödet till Ung Företagsamhet ur grundskole- och gymnasieavdelningens budget för egen regi. Förvaltningen framhåller därför behovet av att staden ser över den framtida finansieringen till Ung Företagsamhet, exempelvis skulle finansieringen och samordningen kunna ske via Stockholm Business Region.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är ett svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för barn och barns rättigheter eller för jämställdhet. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet. Förslag till beslut
Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden behöver beslutet justeras omedelbart.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation av Margita Jacobsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Hugo Laigar (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Thomas Wihlman (C), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med stadsledningskontoret i att den reviderade näringslivspolicyn inklusive en ny etableringsstrategi tydliggör, breddar och fördjupar förståelsen för de grundläggande förutsättningar som har betydelse för ett gott företagsklimat och hur Stockholms stad genom sina uppdrag kan underlätta för företag och företagare i Stockholm.

Nämnden arbetar med uppdraget i enlighet med näringslivspolicyn och etableringsstrategin genom att samarbeta med privata utförare av hemtjänst, dagverksamhet samt vård- och omsorgsboenden. Nämnden anordnar inom ramen för valfrihetssystemet informationsmöten en gång i månaden för personer/företag som är intresserade av att starta hemtjänst. Syftet med informationsmötena är att för aktörerna tydliggöra stadens kravställningar och förväntningar. Information ges också till utförare av vård- och omsorgsboende som vill ansluta sig till valfrihetssystemet. Information finns på Stockholms stads webbplats för leverantörer. Genom de stadsövergripande upphandlingar som nämnden genomför ställs krav på utförare gällande social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Överförmyndarnämnden godkänner överförmyndarförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Överförmyndarförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Överförmyndarnämndens verksamhet riktar sig inte primärt till näringslivet. Vem som helst kan dock hamna i en situation där en god man eller förvaltare behövs. Det

gäller även ägare av företag. Det är då nämndens uppgift att utse gode män och förvaltare som kan hantera de utmaningar som det innebär.

Överförmyndarförvaltnings verksamhet påverkar ramvillkor 1, 5 samt 6.

Ramvillkor 1, som är effektiv myndighetsutövning och god företagsservice, är alltid ett mål för överförmyndarförvaltningen. Utredningen ”Gode män och förvaltare – en översyn” (SOU 2021:36) lyfte fram många av de förändringar som behövs för att säkerställa fortsatt effektiv myndighetsutövning inom överförmyndarförvaltningens verksamhetsområde.

Ramvillkor 5, tillgång till kompetens, bidrar överförmyndarförvaltningen främst till genom att öka tillgången till arbetskraft. Tack vare rätt stöd från en god man eller förvaltare kan många fortsätta att arbeta.

Ramvillkor 6, god livskvalitet, bidrar överförmyndarförvaltningen till genom att genom sitt arbete öka livskvalitén för huvudmän, och indirekt deras anhöriga.

Överförmyndarförvaltningen ser fram emot uppdaterad Näringslivspolicy samt den nya etableringsstrategin för Stockholms stad.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 2 oktober 2025 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och översänder det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Hanna Wistrand (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Johan Duvdahl (C), se Reservationer m.m.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att ansvarsfördelningen mellan berörda förvaltningar och bolag tydliggörs. I arbetet med områdesutveckling för en god livsmiljö ser förvaltningen emellertid att det snarare bör vara de tekniska förvaltningarna som är centrala i arbetet i och med att de ansvarar för stadsutvecklingsprocessen. Stadsdelsförvaltningen bidrar till målet om en god livsmiljö genom att förvalta och utveckla parkmarken, arbeta med platssamverkan samt genom att vara remissinstans i ärenden som rör stadsbyggnad och tillståndsgivning.

Förvaltningen deltar även vid den lokala företagarföreningens styrelsemöten och förmedlar kontakter inom staden. Vi bidrar även genom att upprätthålla god kvalitet i kommunal kärnverksamhet och viktiga välfärdsuppdrag som förskola och äldreomsorg.

Förvaltningen önskar ett förtydligande kring den lokala näringslivsanalys som alla stadsdelsnämnder förväntas genomföra och hur den skiljer sig från det analysarbete som Stockholm Business Region bedrivit. Om arbetet ska ledas av stadsdelsnämnderna behöver resurser tillsättas för detta. Förvaltningen ser positivt på ambitionen att underlätta etableringar genom snabba kontaktvägar och en samordnad process. Det är samtidigt viktigt att rådande tillstånds- och tillsynsprocesser inte kringgås och att nämndernas rådighet inte inskränks. Förvaltningen ser positivt på att utbildningsinsatser kommer att genomföras för implementering i stadens förvaltningar.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen

Reservation av Christina Peterson (C), se Reservationer m.m.

Reservation av Gustav Johansson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Peter Backlund (L), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till revideringen av näringslivspolicyn och den tillhörande etableringsstrategin. Stadsdelsförvaltningen anser att det är viktigt att staden tydliggör vilket ansvar nämnder och bolag har, ger vägledning i hur staden kan stötta näringslivet och utgör en grund för långsiktiga beslut och prioriteringar.

I dagsläget arbetar Stockholm stads stadsdelsförvaltningar i olika grad och på olika sätt med näringslivsfrågor. Arbetet fokuserar främst på att möjliggöra för företagande genom att säkerställa en trygg stadsmiljö, framförallt kopplat till lokala centrum. Stadsdelsförvaltningen bedömer att näringslivspolicyn ytterligare skulle kunna tydliggöra vilken roll stadens stadsdelsförvaltningar ska ha i det lokala näringslivsarbetet, utöver det arbete som görs kopplat till en trygg stadsmiljö.

Jämställdhetsperspektiv Utifrån SKR:s handbok för jämställdhetsanalyser och de nationella jämställdhetsmålen kan näringslivspolicyn bidra till ökad jämställdhet genom att främja lika tillgång till resurser, inflytande och möjligheter i näringslivet. För att nå målen krävs att könsuppdelad statistik används i uppföljning, att hinder för kvinnors företagande aktivt motverkas och att upphandlingar och etableringsstrategier integrerar jämställdhetsperspektiv. Genom inkluderande arbetsmarknadsinsatser och riktade stödåtgärder kan policyn bidra till en mer jämställd och hållbar tillväxt i Stockholm. Klimat- och miljöperspektiv

Näringslivspolicyn med etableringsstrategin avser främja investeringar och etableringar inom miljöteknik och den gröna omställningen samt stärka Stockholms roll som en stad för företag inom hållbarhet. Genom upphandlingar kan staden bidra till en hållbar och cirkulär ekonomi som stimulerar fler företag att minska sina utsläpp och införa hållbara affärsmodeller. Ekonomisk analys Näringslivspolicyn kan på kort sikt innebära vissa kostnadsökningar för förvaltningen. Samtidigt utför förvaltningen redan ett trygghetsarbete som bidrar till möjliggörandet och upprätthållandet av det lokala näringslivet.

På längre sikt kan policyn bidra till ökade skatteintäkter genom fler företagsetableringar, högre sysselsättning och stärkt konkurrenskraft, vilket ger förbättrade resurser till välfärden. Enligt Tillväxtverket och SKR kan en förbättrad företagsmiljö ge flera goda effekter för den lokala ekonomin, där varje nytt arbetstillfälle i näringslivet genererar följeffekter i andra sektorer, vilket stärker stadens ekonomiska bas. Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remiss av Näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad.

Reservation av Torbjörn Ebérus m.fl. (M), Rikard Werge (L) och Christer Eriksson (C), se Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar att en ny näringslivspolicy tagits fram. Det är positivt att den nya näringslivspolicyn tar ett brett grepp på frågor kring företagande och etablering. Förvaltningen uppskattar att frågor och strategier kring etablering av nya företag förtydligas i en etableringsstrategi.

Företagspolicyn pekar ut sju ramvillkor för ett gott företagsklimat. Stadsdelsförvaltningarna berörs i störst utsträckning av ramvillkoren attraktiv stadsmiljö och god livskvalitet. Här lyfts bland annat stadsdelsförvaltningarnas arbete med lokalt trygghetsarbete och platssamverkan samt stadsdelsförvaltningarnas roll i områdes/stadsutveckling. Förvaltningen vill betona att det är inom dessa ramvillkor som stadsdelsnämnden har störst rådighet, resurser och kompetens. Farsta bedriver ett aktivt arbete för att öka trygghet och trivsel i stadsdelsområdet. Arbetet med platssamverkan har fokus på Hökarängen och Farsta strand. Farsta är även ett stadens fokusområden. Inom ramen för arbetet med Fokus Farsta lyfter nämnden bland annat behovet av att utveckla Farsta centrum enligt intentionerna i programmet Tyngdpunkt

Farsta. För att på så sätt skapa bättre förutsättningar för näringslivet samt öka tryggheten.

Förvaltningen skulle gärna se en större tydlighet kring ansvar och genomförande av policyn. Policyn innehåller under varje ramvillkor en målbild som konkretiseras i punkter för genomförande under rubriken ”För att nå målbilden behöver staden”. Här efterlyser förvaltningen större tydlighet kring vilka nämnder och bolagsstyrelser som ansvarar för vilken punkt.

Enligt förslaget till ny näringslivsstrategi ska stadsdelsnämnderna göra en analys och inhämta kunskap om det lokala företagsklimatet utifrån ramvillkoren i näringslivspolicyn i samband med årlig planering för de kommande åren. Förvaltningen vill betona att stadsdelsnämnderna behöver stöd och underlag för att kunna genomföra ett sådant analysarbete. Stadsdelsnämnderna berörs framförallt av ramvillkoren attraktiv stadsmiljö och god livskvalitet och har därmed begränsade möjligheter och kompetens för att analysera övriga ramvillkor.

I etableringsstrategin saknar förvaltningen de kommunala bostadsbolagen som en viktig part. Bostadsbolagen har ett betydande lokalinnehav som är en resurs för lokala etableringar och är en nyckel för att bidra till en levande och trygg stadsmiljö.

Etableringsstrategin slår fast att fler arbetsplatser behövs i söderort där befolkningen ökar men arbetsplatserna är färre. Förvaltningen vill understryka vikten av att få fler arbetsplatser till söderort och önskar att genomförandet förtydligas och konkretiseras samt samordnas med det arbete som pågår kring stadens utpekade fokusområden.

Mänskliga rättigheter samt klimat- och miljökonsekvenser

Förvaltningen bedömer att ärendet inte innebär några negativa konsekvenser för miljö, klimat eller mänskliga rättigheter. Det är positivt att etableringsstrategin lyfter etableringar som främjar hållbar stadsutveckling, grön omställning och cirkuläret som en av tre prioriterade områden.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Johan Nilsson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Henrik Falk (C), se Reservationer m.m.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till att en uppdatering av näringslivspolicyn har gjorts och att en etableringsstrategi har tagits fram.

Många nämnder har medverkat i uppdateringen av näringslivspolicyn, men inte stadsdelsnämnderna. Trots det lyfts stadsdelsnämnderna fram som viktiga för det lokala näringslivsarbetet. I arbetet med att utveckla områden för bostäder, arbetsplatser, service, kultur, rekreation, med mera, nämns stadsdelsnämnderna som centrala i näringslivspolicyn. Förvaltningen känner inte igen den bilden, eftersom stadens områdesplanering görs av stadsbyggnadskontoret tillsammans med exploateringskontoret. Däremot medverkar stadsdelsförvaltningen i vissa fall i detaljplaner som påverkar framför allt våra ansvarsområden som förskolor och parker.

Förvaltningens lokala näringslivskontakter sker främst inom ramen för platssamverkan. Där samverkar förvaltningen också med fastighetsägarna, som har en viktig roll både för företagen på platsen och för trygghetsarbetet. Det finns några lokala företagarföreningar i området, även de är viktiga för förvaltningens möjlighet till samverkan och för företagens samverkan med varandra.

De lokala företagarföreningar som finns i området är Liljeholmens företagsgrupp och Västberga företagsgrupp som beslutat om att gå ihop, samt företagarföreningen i Västertorps centrum. Tidigare fanns även en företagarförening i Älvsjö, men den är nedlagd. Företagarföreningarna har svårt att få nya medlemmar och att skapa engagemang bland företagarna. Stockholms stad skulle kunna göra mer för att stödja de föreningar och nätverk för företagare som finns och uppmuntra till bildandet av nya, för att underlätta en effektiv kommunikation med näringslivet.

De problem som företagen oftast lyfter med stadsdelsförvaltningen gäller dels trygghet och säkerhet, dels trafik och parkering. I båda fallen önskar förvaltningen att trafikkontoret tar en mer aktiv roll i platssamverkan för att tillsammans med stadsdelsförvaltningen kunna möta dessa frågor. Det här gäller även vid arbetet med platsutveckling, där förvaltningen uppskattar det nätverk som Stockholm Business Region initierat.

I förvaltningens dialog med företagen framkommer också att de ofta inte känner till vilken hjälp de kan få av staden i olika frågor. Här skulle kommunikationen med företagen kunna förbättras. I Näringslivspolicyn ges stadsdelsnämnderna i uppdrag att ta fram analyser av det lokala företagsklimatet, vilka bland annat ska ligga till grund för stadens årliga näringslivsrapport. Stadsdelsförvaltningen saknar både kompetens, resurser och verktyg för att göra en sådan analys. Inom stadsdelsnämndens geografiska område finns vitt skilda verksamheter och förvaltningen har inte insyn i alla de olika områdenas och branschernas specifika situationer. Däremot kan förvaltningen gärna bidra till en sådan analys liksom med kontakter till företrädare inom det lokala näringslivet.

De lokala företagen har en stor betydelse för trygghet och trivsel i framför allt lokala centrum. Den strukturförändring som pågår inom detaljhandeln innebär att lokala centrum har förlorat många butiker som i vissa fall ersatts med annan verksamhet eller tomma lokaler. Stadsdelsförvaltningen skulle gärna se att näringslivspolicyn innehöll en analys av situationen och förslag på hur staden kan möta den.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet och lämnar det som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss Dnr KS 2025/848 och ställer sig positiv till stadsledningskontorets förslag.

Reservation av Fatima Nur (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Aras Amin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Saad Gourrada (C), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till stadsledningskontorets förslag om att godkänna den föreslagna näringslivspolicyn inklusive etableringsstrategi för Stockholm. För förvaltningens fortsatta näringslivsarbete blir de föreslagna ramvillkoren tydliga och bra riktvärden för att planera, genomföra och följa upp. Förslaget att arbetet följer den ordinarie planeringsoch uppföljningsprocessen tydliggör att näringslivsarbetet är en del av förvaltningens ordinarie arbete, vilket är positivt.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens yttrande och avlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Ole-Jörgen Persson (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Patrick Amofah (C), se Reservationer m.m.

Järva stadsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Järva stadsdelsområde har ett brett och mångfacetterat näringsliv. Förvaltningens utvecklingsarbete inom näringslivsuppdraget anpassas utifrån stadsdelsområdets kluster i Spånga, Lunda, Tensta, Akalla och Kista som ett ICT-kluster samt övriga stadsdelars specifika karaktär och behov. Frågor från näringsidkare lotsas till rätt instans i staden, information om aktiviteter och åtgärder som för Stockholms stad staden vidtar vidarebefordras och lokala intressen i stadsmiljö- och tillståndsfrågor bevakas.

Näringslivsfrågorna har en betydande roll i det systematiska arbetet med platssamverkan. Fastighetsägare för centrumanläggningarna bjuds in till platssamverkan där fokus är att arbeta för en trygg och trivsamt miljö och företagare bjuds in till "företagarfrukostar" för en närmare dialog om näringslivsfrågor, trygghet och stadsutveckling. Stadsdelsnämnden verkar för att stärka Järvas näringsliv genom näringslivsrådet som främjar kontakten mellan förvaltning och näringsliv.

Förvaltningen bedömer att utformningen av den föreslagna näringslivspolicyn inkl. etableringsstrategi kommer att fungera väl som styrande dokument. Förvaltningen bedömer att staden bör lägga ett extra fokus på företagare i utsatta områden och att detta bör uppmärksammas i policyn. Förvaltningen ser att mindre lokala företag i stor utsträckning behöver stöd och guidning till att bli stabila företag för att på så sätt bli mer motståndskraftiga mot olika former av brottslighet. Förvaltningen vill betona behovet av samverkan mellan stadens fackförvaltningar och stadsdelsnämnder i näringslivsfrågor, framförallt av gäller delning av information om planerade aktiviteter och insatser riktade till företagare.

I policyns stycke om syfte och omfattning på sidan 6 anges att målgruppen för policyn är alla medarbetare i stadens verksamheter. Förvaltningen bedömer att målgruppen bör snävas in till alla medarbetare som möter Stockholms företagare i sin tjänsteutövning. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen

Reservation av Charlotta Schenholm (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Lou-Ann Wejke m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Benjamin Jiang (KD), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt den senaste näringslivsinformationen från 2023, som tagits fram av stadens näringslivs- och destinationsbolag Stockholm Business Region, arbetar ca 87 800 personer inom Kungsholmens stadsdelsnämndområde, fördelat på drygt 6700 arbetstillfällen. Områdets största bransch är verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Kungsholmen kännetecknas av en tät stadsmiljö och med flera stora arbetsplatser, bland annat inom offentlig förvaltning och post- och kurirverksamhet. Störst arbetsgivare på Kungsholmen är Stockholms stad, följt av Polismyndigheten, Region Stockholm, DHL Logistics och Capio St Görans.

Förvaltningen tycker att näringslivspolicyn med tillhörande etableringsstrategi är bra och att den har breddats. Ramvillkoren med tillhörande målbild och organisation som ska samarbeta för att nå målet förtydligar detta. Det geopolitiska läget, hög inflation osv har medfört att en del företag upplever svårigheter. Höga hyror på grund av ett attraktivt läge kan också bidra till att företag har svårt att gå runt eller inte vill etablera sig på Kungsholmen. Går det bra för företagen bidrar detta till fler arbetstillfällen och skatteintäkter till staden och bidrar till att skapa en levande stad.

Att företagen lätt kan få kontakt med staden är viktigt, och förvaltningen vill lyfta att det är många kontaktvägar in till staden för företagen. Detta har också lyfts av lokala företagare på Kungsholmen att det kan vara svårt att orientera sig kring vilken nämnd som ska kontaktas (exempelvis stadsbyggnadsnämnden eller stadsdelsnämnden), likaså etableringar som kräver samordning med flera berörda nämnder inom staden. Det är viktigt att sådana frågor tydliggörs.

Kungsholmens stadsdelsnämnd överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Linnea Sandström Lange (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Daniele Fava (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Carl Häggqvist (KD) som instämde i reservation anförd av Petra Gardos Ek m.fl. (M).

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är bra att stadens näringslivspolicy har reviderats, samt att den har kompletterats med en etableringsstrategi. För att lyckas med genomförandet av näringslivspolicyn är det viktigt att åtgärderna som föreslås inom varje ramvillkor tas om hand. Förvaltningen menar att ansvarsfördelningen hade kunnat tydliggöras ytterligare, förslagsvis genom att skriva ut vilka nämnder och bolag som bär ansvar för vilka åtgärder under rubrik "För att nå målbilden behöver staden" inom varje ramvillkor.

Inom ramvillkor 1, Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice, beskrivs bland annat att stadens förmåga att erbjuda effektiv myndighetsutövning och god service till företagen spelar en stor roll i hur företagsklimatet uppfattas. Det handlar bland annat om hur företagen upplever stadens service, hur staden samverkar och tar

helhetsansvar för företagens tillstånds- och tillsynsärenden och hur tydlig staden är i sin information och kommunikation. Förvaltningens erfarenhet, när det kommer till bland annat bygglovs- och tillståndsärenden, är att det finns behov av bättre samordning, rutiner och förståelse för frågorna inom staden. Förvaltningen ser därför positivt på att detta nämns som åtgärder som behöver fortsätta att stärkas.

I näringslivspolicyn återfinns stadsdelsnämndernas ansvar främst inom ramvillkor 2, Attraktiv stadsmiljö, och ramvillkor 6, God livskvalitet. I huvudsak beskrivs sådant som förvaltningen arbetar med redan idag, som till exempel samverkan med företag i trygghetsfrågor och genom platssamverkan, samt att parker och grönområden ska vara väl omhändertagna. Förvaltningen arbetar med platssamverkan tillsammans med, bland annat, fastighetsägare och företag på ett flertal platser inom stadsdelsnämndsområdet och förvaltningens erfarenhet är att arbetet bidrar till tryggare och mer attraktiva platser för såväl invånare och besökare som företag. Inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde finns ett mycket stort antal företag. Det rör sig om allt ifrån stora, globala arbetsgivare till medelstora och små företag. Norra innerstaden beskrivs som hela Sveriges ekonomiska, politiska och kulturella nav och inom stadsdelsnämndsområdet finns den högsta branschbredden och arbetsgivarkoncentrationen i staden (Näringslivsanalys av Norra innerstaden - Stockholms stad).

En tredjedel av alla arbetsplatser inom Stockholms stad ligger inom Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde och 85 procent av de förvärvsarbetande inom stadsdelsnämndsområdet (244 000 personer, år 2024) pendlar in (Kommunikationer i Norra innerstaden). Mot denna bakgrund ser förvaltningen utmaningar med uppdraget som tillskrivs stadsdelsnämnderna i policyn.

Till exempel beskrivs det inom ramvillkor 2, Attraktiv stadsmiljö, att stadsdelsnämnderna ska fungera som kommunikationskanal mellan företag och staden. Det beskrivs samtidigt inom andra ramvillkor att staden ska tillhandahålla tydliga kontaktvägar in i staden, samt att digitala kontaktvägar ska utvecklas. I syfte att det ska vara lätt för företag att veta var de ska vända sig för att komma i kontakt med staden anser förvaltningen att det är bra att det finns tydliga, och med fördel digitala, kontaktvägar. Förvaltningen menar dock att det är otydligt på vilket sätt stadsdelsnämnderna ska fungera som en kommunikationskanal, samt att det skulle kunna bli ett utmanande arbete för stadens elva stadsdelsnämnder. Vidare beskrivs i policyn att för att få en detaljerad bild av Stockholms företagsklimat ska varje stadsdelsnämnd göra en analys och inhämta kunskap om det lokala företagsklimatet utifrån ramvillkoren i näringslivspolicyn i samband med årlig planering för de kommande åren. Det framgår inte i policyn hur dessa analyser ska tas fram men förvaltningen bedömer att ett sådant arbete skulle kunna bli resurskrävande för stadsdelsnämnderna – särskilt i ett område med så hög koncentration av företag och så stor branschbredd som finns i Norra innerstadens stadsdelsnämndsområde. Eftersom stadens expertis inom näringslivsfrågor finns samlad centralt i staden, anser förvaltningen att dessa analyser med fördel skulle kunna tas fram centralt ifrån, med stöd av stadsdelsnämndernas kunskap om de lokala förutsättningarna. Om analyserna

ska tas fram av stadsdelsnämnderna så som föreslås i policyn menar förvaltningen att det i så fall behöver tas fram en tydlig vägledning för att arbetet ska få tänkt effekt och för att stadsdelsnämndernas analyser ska bli likvärdiga och jämförbara.

Sammantaget menar är förvaltningens att det är en utmaning att som stadsdelsnämnd ta ett större ansvar för näringslivsfrågorna så som föreslås i policyn. Förvaltningen menar att såväl kommunikationskanaler som näringslivsanalyser är sådant som med fördel kan hanteras centralt i staden där stadens näringslivsexpertis finns samlad. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remisen.

Reservation av Gunnar Caperius (C), Kristina Lutz m.fl. (M) och Lena Kling (L), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar en reviderad näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi som tydliggör hur ansvaret fördelas mellan nämnder och bolagsstyrelser när det gäller näringslivsarbetet. Policyn tydliggör även hur utveckling och uppföljning av det näringslivsfrämjande arbetet ska gå till. Den reviderade policyn pekar ut sju ramvillkor, som påverkar näringslivet, som staden har rådighet över och som alla kan stärkas och utvecklas i syfte att förbättra företagsklimatet. När det gäller det andra ramvillkoret, Attraktiv stadsmiljö, har stadsdelsnämnderna en viktig roll både vad gäller den dagliga skötseln av stadsmiljön och det trygghetsskapande arbetet. Stadsdelsnämnderna ska fungera som en kommunikationskanal mellan företag och staden samt arbeta med platssamverkan.

Förvaltningen har ett väl utvecklat trygghetsskapande arbete där samverkan med polis, skola, föreningar och andra lokala aktörer är central. Trygghetsinventeringar genomförs regelbundet och under 2024 genomfördes en workshopserie gällande centrumutveckling i stadsdelen Skarpnäck. Förvaltningen ser det som angeläget att involvera det lokala näringslivet i det trygghetsskapande arbetet, till exempel inom ramen för platssamverkan. Andra viktiga aktörer som kan bidra till etableringar och ökad attraktivitet är de kommunala bostadsbolagen som ofta äger lokaler i de olika centrumområdena. De områdesvisa näringslivsanalyser som numera finns på stadens webbplats bidrar till att det är enklare att hitta och förstå vart man ska vända sig i olika frågor som företagare (<https://foretagsservice.stockholm/vad-hander-i-ditt-naromrade/naringslivsanalys-av-skarpnack/>)

Förvaltningen ser positivt på att näringslivspolicyn kommer att implementeras i stadens verksamheter genom utbildningsinsatser med fokus på att vidareutveckla en tillgänglig, stödjande och lösningsorienterad organisation. För att implementeringen ska bli framgångsrik ser förvaltningen ett behov av fortsatt nära stöd till stadsdelsnämnderna samt en tät samverkan mellan stadens aktörer kring det lokala näringslivsuppdraget.

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Alice Vestlin (C), se Reservationer m.m.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen. Förvaltningen ser positivt på att ansvarsfördelningen mellan berörda förvaltningar och bolag tydliggörs. I arbetet med områdesutveckling för en god livsmiljö ser förvaltningen emellertid att det snarare bör vara de tekniska förvaltningarna som är centrala i arbetet i och med att de ansvarar för stadsutvecklingsprocessen. Stadsdelsförvaltningen bidrar till målet om en god livsmiljö genom att förvalta och utveckla parkmarken, arbeta med platssamverkan samt genom att vara remissinstans i ärenden som rör stadsbyggnad och tillståndsgivning. Förvaltningen deltar även vid den lokala företagarföreningens styrelsemöten och förmedlar kontakter inom staden.

Vi bidrar även genom att upprätthålla god kvalitet i kommunal kärnverksamhet och viktiga välfärdsuppdrag som förskola och äldreomsorg. Förvaltningen önskar ett förtydligande kring den lokala näringslivsanalys som alla stadsdelsnämnder förväntas genomföra och hur den skiljer sig från det analysarbete som Stockholm Business Region bedrivit. Om arbetet ska ledas av stadsdelsnämnderna behöver resurser tillsättas för detta. Förvaltningen ser positivt på ambitionen att underlätta etableringar genom snabba kontaktvägar och en samordnad process.

Det är samtidigt viktigt att rådande tillstånds- och tillsynsprocesser inte kringgås och att nämndernas rådighet inte inskränks. Förvaltningen ser positivt på att utbildningsinsatser kommer att genomföras för implementering i stadens förvaltningar.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen bedömer ärendet som könsneutralt och därför görs ingen vidare jämställdhetsanalys.

Barnkonsekvensanalys

Detta ärende har indirekt och liten påverkan på barn, varvid en vidare analys är obehövlig

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Marko Janicic (C), Jonas Nilsson m.fl. (M), och Anne-Lie Elfven (L), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till ”Näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad” men har följande synpunkt. I näringslivspolicyns ramvillkor bör främjandet av näringslivsaktörer som kan bidra till den civila beredskapen lyftas in. Förvaltningen menar att det civila försvaret saknas i policyn.

Svenskt Näringsliv betonar företagets roll i beredskapen och som huvudstad har Stockholm en särställning i det civila försvaret. Stockholm som helhet måste fungera oavsett beredskapsläge. Även i fredstida kriser lönar det sig att ha en etablerad dialog och ett partnerskap med dessa aktörer. Staden bör stödja deras närvaro och främja inkommande investering av företag med lämplig profil för ändamålet.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 8 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen tillstyrker förslag till reviderad näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad. Bolagets samlade bedömning är att koncernens bolag kommer att ha nytta och god vägledning av nämnda dokument. Då SBR har en särskild roll i näringslivsarbetet för Stockholms stad har koncernledningen valt att bifoga bolagets synpunkter i sin helhet. Koncernledningen vill med detta poängtera att SBRs medskick är av vikt för det framtida näringslivsarbetet, men gör för egen del ingen värdering i enskilda sakfrågor i dotterbolagets remissvar. Detta då SBRs remissvar inte har specifik eller avgörande påverkan på bolagskoncernens verksamheter. Därutöver önskar koncernledningen att bolagsspecifika inspel från Stockholm Vatten och Avfall och Stockholms Hamn omhändertas i policyn.

Underremisser

AB Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget vill framhålla ambitionen att förenkla myndighetsutövningen med tillståndshantering och erbjuda en sammanhållen service. Ett förstärkt stöd till befintliga och potentiella näringsidkare, ofta mindre företag och enmansföretag, gynnas av förenklade processer och tydlighet angående var stöd finns att få.

AB StockholmsHems remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget anser att den reviderade näringslivspolicyn och den nya etableringsstrategin skapar god förståelse för vilka faktorer som är avgörande för ett starkt näringsliv och företagsklimat i Stockholm.

AB Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget välkomnar förslaget till reviderad näringslivspolicy för staden. Bolaget anser att det är positivt att policyn formulerar ramvillkor för näringslivsutvecklingen som staden har rådighet över och att det till respektive ramvillkor knyts målbilder med aktiviteter för måluppfyllelse. Beträffande förslaget till etableringsstrategi har bolaget inga specifika synpunkter. Bolagets svartfibernet är väl utbyggt inom hela Stockholms stad och praktiskt taget samtliga kommersiella fastigheter i staden är fiberanslutna. Bolaget samverkar också med exploateringsnämnden för att förlägga ny fiber i stadens exploateringsområden. Stokab bedömer inte att etableringsstrategin har någon direkt inverkan på bolagets fiberförläggningar.

AB Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget tillstyrker förslaget till Stockholms stads näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi. Bolaget ser positivt på stadens ambition att stärka näringslivet och skapa attraktiva miljöer för etableringar i hela Stockholm. Bolaget vill särskilt betona vikten av kommunala etableringar i centrum, ett tydligt fokus på riktlinjen för lokalupplåtelse – demokrativillkor samt ett systematiskt arbete mot välfärdsbrott genom noggranna bakgrundskontroller av aktörer.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget ser positivt på förslaget till reviderad näringslivspolicy och etableringsstrategi. Policyn tydliggör vikten av ett långsiktigt och stabilt företagsklimat som stärker sysselsättning, skatteintäkter och stadens välfärd.

Kulturhuset Stadsteatern AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget ställer sig bakom policyn.

S:t Erik Markutveckling AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget ser positivt på den uppdaterade näringslivspolicyn och etableringsstrategin. Näringslivet utgör huvuddelen av bolagets kundbas och är en grundläggande förutsättning för bolagets verksamhet.

SISAB – Skolfastigheter i Stockholms remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget har i sitt remissvar beskrivit dess arbete, vilket ligger i linje med de sju ramvillkoren i Näringslivspolicyn. Bolaget lämnar i övrigt inte några synpunkter i ärendet.

Stockholm Business Region AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Generella synpunkter

Ställer sig generellt positiva till näringslivspolicyn och tillhörande etableringsstrategi. Den reviderade näringslivspolicyn visar på den bredd av frågor som påverkar möjligheterna och förutsättningarna för att starta, driva, utveckla och etablera företag i Stockholm. Bolaget ser att de sju föreslagna ramvillkoren är bra, även om ordet med fördel skulle kunna bytas ut till grundförutsättningar, för att öka förståelsen av vad dessa står för.

Bolaget bedömer att den reviderade näringslivspolicyn har goda förutsättningar att bidra till större insikt och förståelse internt i stadens organisation. Inte minst över vilka grundförutsättningar som näringslivet möter, stadens rådighet och roll, samt vår gemensamma möjlighet att skapa ett gynnsamt företagsklimat. Bolaget är positiva till att policyn klargör att näringslivsarbetet ska utgå ifrån företagets behov. Hur behoven systematiskt ska identifieras och tas in i organisationen är en nyckelfråga i kommande arbete. Bolaget ser att det skulle kunna finnas en större tydlighet kring roller, ansvar och mål i policyn, men att detta kan komma att klargöras i kommande arbete med policyns operationalisering.

Alla kontakter mellan stadens tjänstepersoner och företag bidrar till att forma bilden av Stockholms företagsklimat. Bolaget ser därför positivt på att policyn tydligt lyfter fram allas ansvar för att stadens åtagande om god företagsservice kan fullgöras. En utvecklad företagsservice är inte enbart positivt för företagen utan också till nytta för staden och enskilda medarbetare. Bättre information och tydlighet kan till exempel leda till snabbare handläggning, fler kompletta ärenden, färre överklaganden och välgrundade beslut. Genomgående kan stadsdelsnämndernas roll i det företagsfrämjande arbetet genom till exempel dialog för att fånga upp lokala behov tydliggöras. Företagens behov är nära kopplat till platsens attraktivitet. Dess verksamhet skapar liv och rörelse, serviceutbud och upplevelser som i sin tur skapar trygghet och trivsel. Genom kontinuerlig lokal dialog kan SDN/SDF fånga upp just lokala behov kopplade till exempelvis trygghet och närmiljö och därmed bidra till utvecklingen av levande och attraktiva stadsdelar. Specifika synpunkter och förslag till förändringar - Näringslivspolicyn Tidigare näringslivspolicyn hade den konkreta målsättningen "Sveriges bästa företagsklimat 2025".

Bolaget ser att denna formulering ger en målsättning som är syftesdrivande och därmed ger en motivation till varför stadens bolag och förvaltningar ska bidra i arbetet. Nuvarande formulering i förslaget "Det övergripande och långsiktiga målet för stadens näringslivsarbete är att Stockholm ska vara en stad med hållbar tillväxt" saknar samma tyngd och effekt. Bolaget ser att en ansats till syftesdriven målsättning

finns i det tjänsteutlåtande som bilagts remissen: ”Stadens näringslivsarbete ska vara ett strategiskt verktyg för att Stockholms stad ska ha ett långsiktigt stabilt och starkt företagsklimat, vara en attraktiv plats för företag och att den tillväxtkraft som finns i staden ska tas tillvara och förstärkas”.

Under rubriken ”Målet för stadens näringslivsarbete” finns en formulering om att företagen ska uppleva att Stockholm har ett företagsklimat som främjar olika former av näringslivsverksamhet”. Bolaget ser att denna formulering skulle kunna ersättas eller kompletteras med tydliga exempel på vad som kännetecknar ett gott företagsklimat i syfte att ge en mer styrande och målinriktad tyngd. De sju ramvillkoren kan upplevas som fragmenterade och bolaget ser att det är viktigt med en illustration som visar sambanden mellan ramvillkoren och en sammanfattning med kärnbudskap inför att policyn ska förankras och spridas internt.

Under effektiv myndighetsutövning och god företagsservice ligger fokus främst på myndighetsutövande delar av staden. Bolaget ser att övriga kan omnämnas, inte minst stadsdelsnämnderna i uppdrag att lotsa i det vardagliga mötet med lokalt näringsliv.

Stycket i näringslivspolicyn avseende etableringsprioriteringar stämmer inte fullt överens med motsvarande stycke i etableringsstrategin och det skulle vara positivt om texter speglas. De fyra prioriteringarna (Tech och startups, Life science, grön och hållbar omställning, besöksnäring) omnämns som branscher, vilket inte alla är. Startups beskriver snarare en fas i ett skalbart företags resa (oftast någon koppling till tech). Tech är idag en röd tråd genom många branscher och besöksnäring är inte en bransch, utan 11 branscher som har försäljning till besökare. Grön och hållbar omställning är heller ingen bransch. Även Life Science överlappar några branscher sett till SNI-koderna. Detsamma gäller texten under ramvillkor 3. Vidare tycker bolaget att det är positivt att det uttalat står att branschbredden ska värnas. I Stockholm finns ett rikt och diversifierat näringsliv. Detta kan tydligare lyftas i inledningen som en anledning till Stockholms attraktionskraft. Därtill lyfts genomgående tillväxt och vikten av den. Bolaget föreslår en genomgående ändring till hållbar tillväxt.

Det finns idag en matchningsproblematik på arbetsmarknaden. För att tydliggöra att näringslivets behov av kompetens ska samspela med medborgares behov av arbete föreslår bolaget en ändring av ramvillkor nummer 5 till Tillgång till efterfrågad kompetens. I målbilden attraktiv stadsmiljö går det att tolka det som att alla företag efterfrågar en viss typ av stadskvalitéer. Här får gärna vikten av verksamhetsområden lyftas fram för de företag som behöver annan närmiljö och inte kan verka bostadsnära. Under samma ramvillkor omnämns att staden ska skapa god tillgång till lokaler. Gäller detta lokaler i eget bestånd? Annars är det mer rättvisande att främja tillgången till lokaler snarare än att skapa dem då stadens rådighet inte rör kommersiella fastigheter.

I ramvillkoret God livskvalitet saknar bolaget skrivningar som omhändertar hur Stockholms internationella position och förutsättningar för god livskvalitet tillgodoses av Stockholm som evenemangshuvudstad och evenemangens betydelse

för en god livskvalitet för stockholmarna. Likaså ser bolaget att företagens betydelse för att bidra och själva skapa god livskvalitet saknas i stycket. Bolaget ser att näringslivsperspektivet bör stärkas under målbilden för ramvillkoret attraktiv stadsmiljö. För att nå målbilden behöver staden till exempel god framkomlighet för godstransporter. Specifika synpunkter och förslag till förändringar - etableringsstrategin Bolaget ser att föreslagen Etableringsstrategi fungerar bra som ramverk inför en konkretisering av var, hur och vem som gör vad i etableringsarbetet. Bolaget är positiva till att det i etableringsstrategin tydligt framgår att den fastställer prioriteringar som vägleder arbetet i företagsetableringar, investeringar och omlokaliseringar och planering av stadens markanvändning. Denna del kan med fördel fetmarkeras. Detsamma gäller stycket om det positiva sambandet mellan branschbredd och olika ekonomiska utfall. Bolaget ser att stycket som rör de tre inriktningar för det etableringsfrämjande arbetet som identifierats för att möta stadens möjligheter och utmaningar kan utvecklas för att ge än mer styrande formuleringar då de tre prioriteringarna är generellt hållna.

Än mer styrande formuleringar skulle ge möjlighet att fokusera insatser för att nå större genomslag. Likaså ser bolaget att stycket som rör de fyra utpekade sektorerna kan tjäna på att kompletteras med en förklaring om varför just de fyra områdena är utpekade. Detta skulle öka förståelsen om valen och även koppla arbetet som sker inom, för staden viktiga samarbetet inom Stockholm Business Alliance. Bolaget kan i detta arbete bidra med förslag till formuleringar som ger bakgrund och förankring. Bolaget ser att det kan finnas ett behov av att se över hur formuleringarna som rör City, Kista och Hagastaden ska förhålla sig till övriga delar av staden. Nuvarande skrivning utelämnar hur etableringar i övriga delar ska förhålla sig till de utpekade områdena.

Under rubriken Etableringar som främjar en trygg, sammanhållen och attraktiv storstad ser Bolaget att det bör nämnas och omfamnas skrivningar som rör evenemangsetableringar då dessa så starkt bidrar till Stockholms attraktivitet och internationella position. Bolaget föreslår att "företagsområden" ändras till utpekade verksamhetsområden. Bolaget ser även att Etableringsstrategin hade blivit mer lättläst med en inledande sammanfattning som kortfattat förklarar syfte, mål och prioriteringar.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget har i sak inte något att anmärka på i policyn eller strategin utöver att bolagets roll tydliggörs.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget ställer sig positiv till Näringslivspolicyn inkluderande etableringsstrategi och ser att dessa kommer att främja och underlätta arbetet för bolaget. För att nå önskad målbild ser bolaget det som positivt att aktiviteter för att höja kunskapsnivån och öka samarbetet mellan stadens olika verksamheter samordnas centralt.

Bolaget ser vidare att tillägg skulle behöva göras under det 4:e ramvillkoret i Näringslivspolicyn och lämnar följande förslag till ändring och tillägg. Bolaget ser mycket positivt på att välfungerande infrastruktur lyfts upp som ett av sju ramvillkor för ett gott företagsklimat. Bolaget vill dock att vikten av infrastrukturens robusthet och resiliens betonas ytterligare. En välfungerande, kapacitetsstark och robust infrastruktur är en förutsättning för utveckling av näringsliv och hållbar tillväxt. Bolaget skulle därför vilja lägga till ordet ”robust” i meningen ” Stockholm har god internationell tillgänglighet, kapacitetsstark, robust och hållbar infrastruktur och framkomligheten i staden matchar företagens behov.” (Näringslivspolicy s.14)

Dessutom vill bolaget lägga till en punkt under ”För att nå målbilden behöver staden:” • Säkerställa att stadens infrastruktur, såsom energiförsörjning, IT, dricksvattenförsörjning, avloppshantering och avfallshantering, fortsatt har utrymme att underhållas, förnyas och utvecklas. (Näringslivspolicy s.14)

Stockholms Hamn AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget välkomnar den reviderade näringslivspolicyn samt den nya etableringsstrategin och delar stadens ambition att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för företagande och tillväxt. Bolaget ser särskilt positivt på att policyn betonar vikten av god infrastruktur, internationell tillgänglighet och hållbar stadsutveckling, där hamn och sjöfart är en avgörande del.

Bolaget tillstyrker förslaget till reviderad näringslivspolicy och etableringsstrategi och vill särskilt understryka betydelsen av:

- att sjöfarten lyfts fram som en central del av ramvillkoret god infrastruktur, framkomlighet och internationell tillgänglighet,
- att etableringsstrategins prioriteringar inkluderar satsningar på sjöfartens klimatomställning,
- att hamnens roll för försörjning, handel och besöksnäring ges en tydligare plats i stadens långsiktiga näringslivsarbete.

Stockholms Stads Parkerings AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget bedömer att policyn och strategin tydligt stärker stadens samlade arbete för ett gott företagsklimat, hållbar tillväxt och effektiv etablering. Bolagets verksamhet ligger redan nära flera av de prioriterade ramvillkoren och strategiska målsättningarna.

Företagarna

Företagarnas yttrande daterat den 5 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice

Företagarna välkomnar samtliga åtgärder som föreslås under avsnittet. Vi välkomnar särskilt att staden avser arbeta med medarbetarnas kunskap om företagets villkor och behov, då detta är något som företagare ofta upplever brister i sina kontakter med staden. I detta sammanhang vill vi även lyfta vikten av att staden aktivt och systematiskt arbetar med mjuka faktorer som kultur, attityder och bemötande. Ett vänligt bemötande och en känsla av att den myndighetsperson man har kontakt med genuint vill hjälpa till kan göra lika mycket för en företagares upplevelse av en kommun eller myndigheter som mer konkreta faktorer som handläggningstider och avgiftsnivåer.

Företagarna vill därtill särskilt tillstyrka åtgärden om tydliga kontaktvägar in i staden och bättre intern samverkan, och förordar i detta sammanhang kontaktmodellen En väg in. Det vill säga att man som företagare ska kunna vända sig till en kommunal instans för hjälp med allt från bygglov till serveringstillstånd till miljötillsyn. De flesta företagare är – i likhet med de flesta invånare – inte experter på stadens organisationsstruktur och upplever att det kan vara svårt och framförallt tidskrävande att bara hitta rätt instans att vända sig till med sin fråga eller förfrågan. Kopplat till behovet av tydliga kontaktvägar in i staden efterlyser Företagarna ett tydligare politiskt ansvar för företagarefrågorna. Att företagarefrågor och -ärenden är uppdelade mellan åtskilliga av stadens olika kontor och förvaltningar medför att ingen på politisk nivå har en helhetsbild, känner ett tillräckligt ägarskap för företagarefrågorna eller har ett tillräckligt mandat för att jobba brett med företagarefrågor. I ljuset av detta förordar Företagarna att ett av stadens borgarråd blir företagareborgarråd med särskilt ansvar för företagarefrågor.

Attraktiv stadsmiljö

Vi delar uppfattningen att Stockholms stad kontinuerligt behöver arbeta med att göra stadsmiljön attraktiv. Stadsmiljöns attraktivitet är en av många delar som tillsammans utgör stadens attraktionskraft i bredare bemärkelse, och stadens attraktionskraft är viktig inte minst för att stadens företag ska ha möjlighet att rekrytera den kompetens de behöver för att utvecklas. Företagarna tillstyrker särskilt den första åtgärden under avsnittet som handlar om att integrera näringslivets behov i planprocesser samt genom dialog med företag ta fram konsekvensanalyser för näringslivets. För att detta ska bli framgångsrikt är det helt centralt att staden lyckas med att förbättra sina medarbetares kännedom om företagares situation och villkor.

Runtom i landet finns flera exempel på kommuner som fattat principbeslut om att beakta konsekvenserna för näringslivet i anslutning till varje kommunalt beslut. Intentionen är god, men i regel har det inte inneburit att besluten blivit bättre vad näringslivet anbelangar, just eftersom kännedomen om företagets förutsättningar och hur beslut påverkar dem varit för dålig bland de tjänstemän som gör konsekvensanalyserna. Vidare vill vi skicka med att det sannolikt kommer krävas ett visst mått av uppsökande arbete från staden för att få med berörda småföretags perspektiv i konsekvensanalyserna. Företagare med ett fåtal anställda har i regel

varken tiden eller kunskapen för att delta i dialogmöten eller skriva samrådsyttranden i syfte att bevaka sina intressen och säkerställa att deras perspektiv omhändertas.

Kopplat till stadens attraktivitet vill Företagarna också trycka på vikten av långsiktighet och framförhållning i de beslut som fattas. Det är något våra upplever ofta har saknats de senaste åren, då staden på kort tid och med dålig framförhållning försökt realisera förhållandevis kontroversiella visioner för en mer attraktiv stad. Ett typexempel på detta är införandet av miljözon 3 i delar av Stockholms innerstad. Visionen om mindre trafik och utsläpp i centrum är en som Företagarna och den övervägande delen av våra medlemmar delar. Dylka förändringar måste föregås av dialog och förankring, besluten måste ge företag tid att ställa om och den infrastruktur som krävs för att ställa om måste finnas på plats innan besluten trädes i kraft. Just denna fråga var därtill politiskt kontroversiell och riskerade att rivas upp vid ett maktskifte, vilket i så fall skulle ha drabbat berörda företagare. Därefter skulle de i händelse av att miljözonen försvann riskera att konkurreras ut av konkurrenter som inte gjort motsvarande investeringar och därför kan erbjuda lägre pris. Följaktligen krävs i dylka frågor ett ömsesidigt politiskt ansvarstagande från såväl majoritet som opposition: det åligger majoriteten att vara lyhörd och inte besluta om förändringar för företagens spelregler som med stor sannolikhet rivs upp vid nästa maktskifte, samtidigt som det åligger oppositionen att inte riva upp allt man tidigare röstat emot när man kommer till makten.

En annan viktig aspekt av en attraktiv stadsmiljö är tryggheten och det brottsförebyggande arbetet. Sedan 2023 har landets kommuner ett lagstadgat ansvar för att arbeta brottsförebyggande, och för att ta fram en lägesbild tillsammans med relevanta aktörer. Företagarna menar att det är viktigt att Stockholms stad ser företagare som relevanta aktörer och inkluderar deras perspektiv i sitt brottsförebyggande arbete. Avslutningsvis vill vi betona att industriparker och verksamhetsområden inte får glömmas bort när det gäller stadsmiljön. Det är miljöer där ett stort antal Stockholmare spenderar mycket tid, och tyvärr upplevs de ofta som eftersatta och skräpiga. Stockholms stad kan göra ett bättre jobb än i dag som renhållare, och i många fall också som hyresvärd.

Innovationsklimat som främjar hållbarhet

De åtgärder som föreslås i avsnittet skulle enligt Företagarna behöva omarbetas och konkretiseras. De svävande och oprecisa formuleringar gör det oklart vad som avses, och följaktligen är det svårt för oss att tillstyrka, avstyrka eller kommentera åtgärderna. Företagarna skulle gärna se att Stockholms stad i egenskap av landets tillväxtmotor krokade arm med näringslivet och drev på för mer innovations- och tillväxtfrämjande regler på nationell nivå. Kunskapsintensiva företag i Sverige – vilka är överrepresenterade i Stockholmsområdet – konkurrerar i stor utsträckning om spetskompetens med utländska arbetsgivare. Dessa har ofta konkurrensfördelar gentemot sina svenska konkurrenter i form av till exempel smidigare processer för arbetskraftsinvandring eller mer förmånlig beskattning av personaloptioner. Svårighet att rekrytera personal med rätt kompetens har enligt Företagarnas undersökningar

varit ett av Stockholmsföretagens främsta tillväxthinder i mer än ett decennium. I detta perspektiv är det viktigt att staden inte ensidigt fokuserar på kunskapsintensiva näringar och deras utmaningar. Om de ska kunna attrahera den kompetens de behöver är det viktigt att de kan erbjuda blivande medarbetare ett fungerande samhälle och en attraktiv miljö att bosätta sig i. Följaktligen måste det finnas snickare, restauranger, biografer, åkerier, kaféer, frisörer, butiker och mycket annat. Saknas dessa företags- och yrkeskategorier kommer personer med globalt efterfrågad kompetens välja att bosätta sig i en annan stad där de finns.

God infrastruktur, bra framkomlighet och internationell tillgänglighet

Företagarna anser att det är otillräckligt att näringslivets framkomlighet bara ska ”beaktas” vid planering och förändring av trafikmiljön och det offentliga rummet – näringslivets framkomlighet behöver säkerställas. Som vi redan poängterat under avsnittet Attraktiv stadsmiljö är det viktigt att staden arbetar långsiktigt, sekventiellt och med god framförhållning i stadsbyggnads- och trafikfrågor. Om butiker, restauranger, kaféer med flera företag i staden inte kan ta emot leveranser på ett tillfredsställande sätt, eller om leveranserna blir alltför kostsamma, så kommer det ofrånkomligen leda till att företag lägger ned och att vi får en mindre levande stad med färre arbetstillfällen. Vad gäller Stockholms internationella tillgänglighet anser Företagarna att det är viktigt att Arlanda stärks och utvecklas i takt med att Bromma flygplats gradvis avvecklas. Det senaste decenniet har Arlanda flygplats halkat efter konkurrerande flygplatser i Sveriges närområde. I praktiken förskjuter detta hela Stockholmsregionen till Europas periferi och gör oss mindre attraktiva för såväl utländsk arbetskraft som besökare.

För en internationell flygplats är det uppseendeväckande svårt, tidskrävande och dyrt att ta sig till Arlanda utanför kontorstid. Det innebär dels att många väljer egen bil eller taxi för att ta sig till Arlanda, vilket är suboptimalt ur hållbarhetsperspektiv. Dels så begränsar det möjligheterna för flygplatsen och de verksamheter som bedrivs där att växa och utvecklas, då det i praktiken är omöjligt för dem att anställa personal som inte har körkort och tillgång till egen bil. Arlanda flygplats är strängt taget inte en Stockholmsfråga, men den är icke desto mindre viktig för Stockholms attraktivitet och utveckling. Företagarna menar därför att det är viktigt att Stockholms stad i egenskap av tung aktör i regionen samverkar med relevanta aktörer såsom Region Stockholm och Swedavia, och driver på för att göra det enklare och billigare att ta sig till flygplatsen från hela länet.

Tillgång till kompetens

Företagarna ser positivt på att staden vill stärka samverkan med näringslivet för att förbättra matchningen mellan företagens kompetensbehov och tillgängliga utbildningar. I det sammanhanget vill vi framhålla att sådan samverkan för bästa effekt kommer kräva viss ansträngning från stadens håll. Som redan påtalats har småföretag med ett fåtal anställda sällan tiden för att på eget initiativ hitta till och delta i branschdialoger och samverkansorgan. Vill staden få med deras perspektiv i sitt arbete med kompetensförsörjning – vilket staden bör vilja då dessa företag utgör

36 procent av Stockholms stads arbetsmarknad – behöver staden följaktligen arbeta uppsökande för att inventera deras kompetensbehov, samt samverka med relevanta företagatorganisationer. Även här vill vi även påtala vikten av att snickare, restauranger, frisörer, åkerier, nöjesinrättningar, tryckerier, kaféer, butiker med mera kan verka i Stockholm. Det är branscher som domineras av små företag med blygsamma vinstmarginaler. De riskerar att tryckas ut i stadens och länets periferi i takt med att markvärden stiger i centrum.

Den hårda konkurrensen och begränsade intjäningsförmågan innebär vidare att lönerna inte är lika höga som i mer kunskapsintensiva och skalbara branscher, vilket gör det svårt för deras anställda att hitta boende på rimligt avstånd från arbetet om bostadspriserna blir för höga. Förlorar staden dessa företag och yrkesgrupper förlorar den snart även mycket av sin attraktionskraft, varmed även de kunskapsintensiva företag som är fokus i näringslivspolicyn får svårt att rekrytera den kompetens de behöver. Ett konkret förslag från Företagarna för att stärka tillgången till kompetens i staden är att i större utsträckning förlägga yrkesinriktade gymnasieprogram och YH-utbildningar centralt i innerstaden. Det skulle bidra till att höja yrkenas status och signalera betona vikten av att tillgång till dessa kompetenser tryggas. I dagsläget ligger dylika utbildningar ofta i stadens periferi eller förorter.

God livskvalitet

Under detta avsnitt vill Företagarna särskilt betona vikten av att Stockholm är en kultur- och nöjesvänlig stad. Ska stadens företag, och för den delen dess offentliga arbetsgivare, kunna rekrytera den kompetens de behöver är det viktigt att människor inte bara kan bo i Stockholm utan också leva i Stockholm. Nöjen är ibland förknippat med höga ljud eller skarpa ljus. Staden måste genom sin planläggning och myndighetsutövning säkerställa att dylika inslag är tillåtna, åtminstone i delar av staden.

Nationell och internationell konkurrenskraft

Företagarna anser att för stort fokus i avsnittet läggs på internationell konkurrenskraft. Den internationella konkurrenskraften är naturligtvis viktig, men majoriteten av Stockholms företag – och följaktligen majoriteten av Stockholms utvecklingspotential – konkurrerar inte internationellt. Det är viktigt att Stockholms stad ser och främjar alla företag i alla branscher, inte bara de företag som verkar i hipa branscher och konkurrerar med internationella storbolag. Företagarna efterlyser vidare en ökad regional samverkan mellan Stockholms stad och övriga kommuner i länet. Det första steget på en tillväxtresa är ofta det svåraste. För ett expansivt Stockholmsföretag innebär det steget i regel inte att man öppnar ett nytt kontor i New York eller etablerar en ny produktionsenhet i Baltikum, utan att man etablerar sig på en ny plats i eller strax utanför länet.

Olika kommuner har olika kultur, göra olika tolkningar av lagar och regler och utövar tillsyn enligt olika modeller. Det gör det svårare än det behöver vara för växande företag att expandera till grannkommunen, och många företagare har genom åren

vittnat om att expansion till en ny kommun ibland kan vara mer som att starta ett helt nytt företag än som att utvidga ett befintligt. Genom att samverka regionalt och söka samsyn kring hur lagar och regler ska tolkas, hur företagare ska bemötas, med mera skulle kommunerna i länet kunna bidra till att reducera ett viktigt tillväxthinder för växande småföretag.

Etableringsstrategi

Företagarna avstyrker förslaget till etableringsstrategi och förordar att förslaget till etableringsstrategi omarbetas för att konkretiseras och bättre kunna tjäna som vägledning för stadens etableringsarbete. Det remitterade förslaget till strategi är så vagt och oprecist formulerat att det är svårt att se hur det ska kunna ge någon inom staden någon vägledning i deras arbete. Vi delar förvisso det för strategin angivna målet, det är emellertid så allmängiltigt formulerat att det inte lämpar sig för vägledande syfte. Hur själva strategin bidrar till realiserandet av målet är vidare väldigt oklart. Strategin innehåller också tendenser till självmotsägelser, framförallt kopplade till prioriteringar avseende bredd kontra fokus. Å ena sidan står att Stockholm har en stor branschbredd, att detta är något positivt och att det ska värnas framåt. Å andra sidan pekar strategin ut vissa branscher som särskilt viktiga och prioriterade för framtida etableringar. Det är alltså en styrka att inte alla Stockholms ägg ligger i samma korg, men ambitionen framåt är likväl att koncentrera äggen till ett fåtal korgar. Det är ett resonemang som inte är helt stringent.

Vad gäller strategins prioriteringar så är det oklart vad exakt som avses med att vissa företag och branscher ska prioriteras. I strategin specificeras inga åtgärder, insatser eller resurser som ska användas för att prioritera något framför något annat. Det gör det tveksamt om dokumentet överhuvudtaget kvalificerar som en strategi. Handlar det om att staden framförallt vill se etableringar av en viss typ? I så fall handlar det inte om någon prioritering utan endast om önskemål. Eller handlar det om att kommunen ska erbjuda vissa typer av etableringar en gräddfil i form av billigare mark och lokaler, snabbare handläggning och lägre avgifter? I så fall handlar det om en särbehandling som i normalfallet inte är tillåten från en kommun, och som Företagarna inte kan ställa sig bakom.

Företagsgrupperna Stockholm

Företagsgrupperna Stockholms yttrande daterat den 5 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Näringslivspolicy

Allmänna kommentarer

Företagsborgarråd. Näringslivet är förutsättningen för våra liv som vi lever idag. Därför är det viktigt att näringslivsfrågorna har en central plats i stadens politiska och administrativa ledning. Vi borde ha en näringslivsnämnd och ett borgarråd för näringslivet.

Det är mycket text i policyn, 18 sidor. Mycket är självklarheter om dagens situation i Stockholm. Kärnan i policyn borde sammanfattas på 1–2 sidor.

De mindre företagens stora betydelse för innevånarna och företagen, inte minst de stora företagen, måste bli tydligare. De allra flesta som jobbar i näringslivet i Stockholm finns i de mindre företagen. De mindre företagens behov måste därför betonas.

Den befintliga industrin är bortglömd i policyn. I Policyn pratas bara om Tech och Life Science. Tillverkningsindustrin, verkstad och annan tillverkning som gör grejerna som människor och andra företag behöver har behov av utveckling, personal, mark mm.

Ett mer fördjupat samarbete behövs mellan Stockholms stad, universitet, högskolor, andra utbildningar, företagen och företagens organisationer.

Inom Stockholms stad måste klarläggas vilka roller som de olika organisationerna har. Det gäller SLK, SBR och SDF. Samarbetet mellan staden och företagen är mest intensivt på lokal nivå, dvs mellan stadsdelarna och företagen. Det är där som båda parter har samma kunskapsnivå om förhållandena. Idag varierar stadsdelarnas engagemang stort mellan de olika stadsdelarna.

Samarbete mellan företagen främjar företagens utveckling. Samarbetet sker genom företagens organisationer tillsammans med staden. Staden skall hjälpa till med att bilda företagsorganisationerna genom ett nära informationsutbyte med t.ex. FGS och Företagarna.

De sju ramvillkoren.

1. Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice.

Snabbare beslut behövs. Det får inte ta 7 år för att få sätta spaden i jorden på redan reserverad företagsmark.

2. Attraktiv stadsmiljö.

Miljö och städning i företagsområdena måste skötas bättre. Idag är det ytterst begränsad städning i dessa områden där personalen vistas större delen av sin vakna tid. Idag görs maskinsopning av gator och trottoarer två gånger per år. I områdena förekommer många lastbilstransporter och omlastningar och mycket personal som rör sig varje dag och det blir skräpigt. Sergels torg sopas varje dag. Företagsområdena behöver skräpborttagning var fjortonde dag.

3. Innovationsklimat.

Bra!

4. God infrastruktur, bra framkomlighet och internationell tillgänglighet.

I en framtida plan: Distributionscentrum på halva Bromma flygplats. De relativt få stora lastbilarna kan då köra närmare staden och de många fler mindre distributionsbilarna slipper att köra så långt.

Bättre information om kommande trafikförändringar underlättar för planeringen av företagets aktiviteter. Bra kommunikationer med flyg direkt från Arlanda. Arlanda håller på att bli en matarflygplats till Köpenhamn.

5. Tillgång till kompetens.

Viktigt att samverka med företagen och företagens organisationer.

6. God livskvalitet.

Självklart. Bra med att förstärka trygghetsarbetet genom samarbete med företagen och företagens organisationer. Arbetet sker ofta på stadsdelsnivå. Samarbetet i de olika stadsdelarna är av varierande omfattning, från nästan ingenting till mycket bra.

7. Nationell och internationell konkurrenskraft.

Utveckla nätverk näringsliv-akademi-staden mycket bra.

Ansvarsfördelning för det kommunala näringslivsuppdraget.

Mycket bra att det står: Samtliga nämnder och bolagsstyrelser har en viktig uppgift i att säkerställa att deras arbetssätt genomsyras av ett näringslivsperspektiv samt att utifrån sina uppdrag och åtaganden möta kommunstyrelsen och SBR i näringslivsfrågor som berör deras verksamhet.

Policyn tydliggör hur samordning och samverkan ska ske för att stadens nämnder och bolagsstyrelser gemensamt ska bidra till ett gott företagsklimat i Stockholm.

Detta är inte klart uttryckt. Hur är förhållandet mellan SLK, SBR och SDF. Vem gör vad? Vem beslutar vad? Vi tycker att detta skall klargöras i policyn.

Genomförande.

Näringslivspolicyn skall implementeras i stadens verksamheter genom utbildningsinsatser. Detta borde ske tillsammans med representanter från näringslivet.

Uppföljning.

Här står något mycket bra: För att få en detaljerad bild av Stockholms företagsklimat ska varje stadsdelsnämnd göra en analys och inhämta kunskap om det lokala företagsklimatet utifrån ramvillkoren i näringslivspolicyn i samband med årlig planering för de kommande åren.

Etableringsstrategi.

Allmänna synpunkter.

Det är mycket text i policyn, 8 sidor. Mycket är självklarheter om dagens situation i Stockholm. Kärnan i policyn borde sammanfattas på en sida.

Mål.

Att attrahera fler företag till Stockholm och behålla och utveckla befintliga företag.

Stockholms stads styrkeområden är väl snävt beskrivna. Verkstad och övrig tillverkningsindustri finns inte med. Här finns några av världens finaste företag i Stockholmsområdet.

Tillgång till grön energi är avgörande står det. Betyder det att Stockholms stad är för kärnkraft och vindenergi?

Tre branschområden har pekats ut som

- främjar tillväxt etc
- främjar hållbar stadsutveckling etc
- främjar en trygg etc

Finns det så många företag att välja på att vi kan välja och vraka? Endast ett fåtal branscher är utvalda som prioriterade.

Vi tycker att etableringsfrämjande faktorer är:

- tillgång till mark och lokaler
- energi
- personal (kan kanske importeras)
- kommunikationer
- snabbhet i beslut.

Stockholms företagsområden är viktiga för etablerande företag då här finns ett diversifierat näringsliv med service för företag och personal, underleverantörer, logistik, kommunikationer och etablerade samarbeten.

Stadsdelsnämnderna.

Stadsdelsnämnderna har här en klart uttalad uppgift genom att de skall främja etableringar och skapa ett aktivt näringslivsklimat. Mycket bra.

Med en förhoppning av ett mycket gott samarbete mellan staden och näringslivet.

Karolinska Institutet

Karolinska Institutets yttrande daterat den 2 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Karolinska Institutet (KI) har i sitt yttrande särskilt beaktat de delar som omfattar Life Science-sektorn, innovationsklimat och ekosystem, tillgång till infrastruktur och talanger samt nationell och internationell konkurrenskraft.

KI har även tagit med ett antal svar på kommunstyrelsen Stockholms stad – Näringslivspolicy för Stockholms stad (KS 2019/273) från 2019.

KI ställer sig positiv till den föreslagna Näringslivspolicy och etableringsstrategi för Stockholms stad, och kommer att bidra till strategins genomförande för att Stockholm ska vidareutvecklas som ett av världens bästa ekosystem för företag inom Life Science-sektorn.

Som ett internt styrdokument är näringslivspolicyn ett viktigt verktyg för stadens verksamhet och prioritering av sina resurser och insatser. Här är det viktigt att stadens policy är harmoniserad med Region Stockholms motsvarande policy, framför allt när det gäller insatser inom tillväxt.

Inom Life Science-området är det också viktigt att harmonisera med KI:s, regionens och regeringens Life Science-strategier och prioriterade insatser inom till exempel precisionsmedicin, ATMP (Advanced Therapy Medicinal Products), digitalhälsa och artificiell intelligens (AI).

Här är det värt att nämna att Region Stockholm kommer att uppdatera sin Life Science-strategi under nästa år. Denna strategi kommer även att omfatta Uppsala och ska gälla för hela Stockholm-Uppsala Life Science-regionen.

KI är särskilt angelägen om att skapa strukturer för systematisk samverkan mellan staden och andra aktörer i innovationsfrågor, särskilt inom Life Science och AI.

Här kan nämnas att KI har etablerat ett centrum för AI-innovation för att främja utveckling och användning av AI inom medicinsk forskning och sjukvård. Centret ska fungera som en samverkansplattform för lokala, regionala, nationella och internationella samarbeten inom AI. Denna centrumsatsning ligger väl i linje med stadens mål om innovation och hållbarhet.

Ett starkt innovationsklimat kräver att staden aktivt stödjer testbäddar, forskningsinfrastruktur och gemensamma utvecklingsprojekt med olika aktörer.

I Stockholm finns en unik branschbredd och ett antal kluster har vuxit fram organiskt. Det är viktigt att fortsätta identifiera och stödja dessa bottom-up-initiativ där det finns egen drivkraft. Staden kan dock bli bättre på att kommunicera denna branschbredd med många små företag för att attrahera kapital och nödvändig kompetens.

Företagen efterlyser dialog och staden bör utveckla en bättre process för att tillsammans med företagen möta samhällsutmaningar.

Platsutveckling vid Hagastaden och dess växande Life Science-kluster bör vidareutvecklas som en särskild etableringszon för Life Science-företag. Genom att erbjuda Hagastaden och andra attraktiva miljöer för etablering kan Stockholm stärka sin position som en konkurrenskraftig Life Science-hub.

Den branschbredd och det kunskapsintensiva näringsliv som finns i Stockholmsregionen kan också ge möjligheter för de traditionella Life Science-aktörerna att dra nytta av kunskap och kompetens inom ett antal andra sektorer. Med den starka IT-sektorn i Stockholmsregionen finns det extra stora möjligheter för "korsbefruktningar" som ger möjligheter till radikala innovationer och dynamiska förändringar i näringslivet.

KI vill understryka behovet av att stöd till företag i tillväxtfas inte får glömmas bort. På lång sikt är det här den stora potentialen finns. Stöd till nyetablering är viktigt men det måste balanseras mot behovet av att stödja företag i olika tillväxtfaser.

När det gäller Life Science finns alltför få företag som växer, trots att potentialen finns. Det är i sammanhanget bland annat viktigt att undersöka möjligheterna till tillväxt genom att skapa kontakter och relationer mellan stora och små eller medelstora företag. Se också avsnittet om spin-offs nedan.

Det är viktigt att Stockholms stad arbetar proaktivt med de globala företag som redan finns i Stockholm. KI bidrar gärna i detta arbete. Stockholm har många huvudkontor för de svenska/nordiska dotterbolag till internationella s.k. Big Pharma-företag som satsar på forskning och utveckling.

De internationella företagen är viktiga för affärsklimatet och tillväxten. De bidrar också med internationella nätverk och kompetenser som är värdefulla för de små företagen. "Lokalpatriotismen" för Stockholm bland dessa företag är relativt svag. Här finns en roll för Stockholms stad att spela genom att betona att staden ser ett stort värde i att dessa företag engagerar sig i de lokala innovationsekosystemen även om de inte har forskning och utveckling här.

Vidare bör staden även undersöka möjligheterna att på olika sätt förbättra förutsättningarna för spin-offs och forskningsbolag från KI och de andra lärosätena i Stockholm. Dessa lärosäten genererar många nya företag som behöver olika former av stöd.

Detta skulle kunna utgöras av finansiellt stöd för att öka förmågan hos existerande verksamheter såsom inkubatorer som redan idag stöttar denna grupp av framtida tillväxtföretag. Det kan också röra sig om tjänster och vägledning rörande lagstiftning, nödvändiga tillstånd med mera anpassade till denna målgrupp.

KI ser positivt på stadens föreslagna kartläggningar och omvärldsanalyser. Life Science-sektorn är komplex och i ständig förändring och utveckling. Detta tillsammans med den nuvarande geopolitiska situationen kräver kontinuerliga omvärldsanalyser för att Stockholm ska fortsätta vara en internationellt konkurrenskraftig motor för den svenska Life Science-sektorn.

En annan fantastisk resurs som skapar attraktivitet är universiteten med den forskning som bedrivs samt forskningsinfrastrukturen i Stockholm, vilken många gånger är världsledande. Staden bör tydligare beskriva och marknadsföra universiteten som en tillgång för företagen både för kompetensförsörjning och tillgång till specialiserad utrustning.

Stockholm måste bli en mer attraktiv studentstad för såväl svenska som internationella studenter och en viktig sak för staden är till exempel att kunna erbjuda bra studiemiljöer och studentbostäder. Det är ju framför allt dessa studenter som utgör den kompetensreserv som företagen är helt beroende av när de ska skala upp sin verksamhet.

Kan vi ge studenterna en positiv studieupplevelse så ökar förutsättningarna för att de vill stanna kvar i staden och bidra till dess utveckling. Staden bör vara drivande i den frågan tillsammans med lärosätena och fastighetsbolag.

KI:s konkurrenskraft bygger till stor del på tillgång till internationell kompetens och global rekrytering av de bästa studenterna och forskarna. Här bör staden aktivt stödja integrationsstödande arbete.

På nationell nivå behöver staden med kraft verka för effektivisering av hanteringen av arbets- och uppehållstillstånd. Här är väntetiderna idag alldeles för långa.

Kungliga Tekniska Högskolan

Kungliga Tekniska Högskolans yttrande daterat den 30 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

KTH vill särskilt framhålla värdet av det strategiska partnerskapet med Stockholms stad. Samarbetet, som från KTH:s perspektiv är långsiktigt och omfattar såväl undervisning som forskning och samverkan, har redan visat på betydande mervärden, och vi ser goda möjligheter att ytterligare fördjupa och utveckla partnerskapet i linje med de prioriteringar som lyfts fram i policyn och strategin.

KTH välkomnar skrivningarna om offentlig upphandling och innovationsupphandling som kraftfulla mekanismer och omvandlingsinstrument för att stimulera nyskapande och hållbara lösningar, vilket staden skulle kunna tydliggöra ytterligare.

Gällande Ramvillkor 5: Tillgång till kompetens vill KTH poängtera att lärosätet har ett stort utbud av livslångt lärande (LL) som är det utbildningsutbud som främst riktar sig mot yrkesverksamma. Detta kan beaktas och tydliggöras som utbildningsalternativ i policyn.

Policyn anger att staden ska "stärka samverkan med universitet och högskolor för att stärka Stockholms position som universitetsstad", dock saknas en beskrivning av detta under avsnittet Organisation. Här ser KTH stor potential för samverkan med 'hela' staden, såväl ledningskontor som förvaltningar och bolag. KTH välkomnar en fortsatt dialog kring Stockholm som universitetshuvudstad. Här kan det stora utbudet av lärosätena i Stockholm som kompletterar varandra lyftas då det stärker stadens profil inom en mångfald av områden.

En viktig del av att vara en stark universitetsstad är att ha internationell konkurrenskraft. Det är därför viktigt att staden främjar tillgång till kapital och finansiering, men också jobbar tillsammans med universiteten genom att tillgängliggöra forskningsinfrastruktur för innovativa lösningar och framtidens företag.

KTH vill i detta sammanhang även framhålla vikten av god framkomlighet mellan de tre universiteten inom Stockholm trio. En väl fungerande rörlighet mellan campusområdena är avgörande för att stärka samverkan, kunskapsutbytet och innovationskraften i regionen. KTH välkomnar den fortsatta dialogen med staden om hur dessa frågor kan utvecklas vidare.

KTH delar målbilden om att långsiktigt säkra tillgången till kompetens. KTH vill lyfta att intresset för STEM-ämnena (science, technology, engineering och mathematics) bland barn och unga dessvärre sjunker, samtidigt som barnkullarna minskar. Denna dubbla utmaning riskerar att på sikt skapa en brist på den kompetens som är avgörande för en hållbar samhällsutveckling och näringslivets behov.

För att möta denna utmaning krävs gemensamma insatser från skola, akademi, näringsliv och det offentliga för att väcka och stärka intresset för STEM redan i tidig ålder och därefter säkerställa en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning. Samarbetet kring Vetenskapens hus samt den STEM-satsning som finns i Kista/Järva ses som särskilt intressanta.

KTH noterar att policyn anger under Ramvillkor 6: God livskvalitet att staden ska "samverka med näringslivet och akademi för att möta utmaningar som följer av klimatförändringar och för att nå stadens miljö- och klimatmål". Under avsnittet Organisation saknas dock en motsvarande struktur för hur akademien ska involveras.

Forskningen vid KTH och övriga lärosäten är central för att omsätta visioner och mål i praktisk handling och det finns goda exempel där forskare utvecklat och bidragit till att implementera klimatneutrala lösningar. Bland annat samverkar staden i centumbildningar så som Digital Futures, Vattencentrum och via forum så som vetenskapliga råd.

Staden kan nyttja den nyfikenhet, kunskap och innovationskraft som finns vid KTH för att uppnå målen i policyn, t.ex. via personutbyten så som kommundoktorander eller via gemensamma forskningsprojekt. KTH ser också positivt på dialogen kring att använda staden som testbädd för forskning och betonar vikten av tillgång till data.

KTH vill också lyfta lärosätets samverkan med näringslivet samt innovationsekosystemet med innovationskontor, holdingbolag och inkubatorer där grunden för nya företag och akademibaserade start-ups läggs. KTH har genom sitt innovationskontor skapat över 500 företag, varav många är fortsatt baserade och aktiva i staden.

Angående Ramvillkor 7: Nationell och internationell konkurrenskraft vill KTH lyfta samarbetet inom Stockholm Trio som utgör en unik tillgång som stärker Stockholms internationella attraktionskraft och redan idag bidrar till omfattande forsknings- och innovationssamarbeten på global nivå.

KTH ser det som positivt att policyn och strategin tar upp centrala frågor för näringslivet och ser fram emot fortsatt dialog.

Länsstyrelsen Stockholm

Länsstyrelsen Stockholms yttrande daterat den 29 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Länsstyrelsen Stockholm är positiva till att Stockholms stad tagit fram en näringslivspolicy och en etableringsstrategi för staden med hållbarhet och företagens behov i fokus. En policy för näringslivet i Stockholms stad gynnar även länets näringsliv och företag i stort.

De ramvillkor som stadens näringslivsarbete ska fokusera på enligt policyn är; god kommunal service, säkerställande av funktionell god stadsutveckling, infrastruktur och livskvalitet, utvecklande av innovation, stärkta nätverk och aktivt positionerande av Stockholm. För att möta en del av målbilderna i policyn behövs samverkan utanför kommunen. I denna omnämns samverkan med näringslivet, akademien och civilsamhället. Länsstyrelsen föreslår en breddning av skrivningar kring samverkan med andra aktörer som kan bidra till att uppfylla policyns målbilder inom bland annat infrastruktur, internationell tillgänglighet, tillgång till kompetens, god livskvalité samt konkurrenskraft.

Region Stockholm

Region Stockholms yttrande daterat den 25 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har remitterat förslag till Näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi för Stockholms stad till Region Stockholm för yttrande. Klimat- och regionutvecklingsnämnden yttrar sig på Region Stockholms vägnar. Näringslivspolicyn och etableringsstrategin är interna styrdokument som främst riktar sig till stadens egna verksamheter.

Policyn ska bidra till ökad kunskap om näringslivets förutsättningar så att staden utvecklar arbetssätt, organisation och samverkan för att underlätta för företag att starta, verka och växa i Stockholms samtliga stadsdelsområden. Region Stockholm välkomnar förslaget till näringslivspolicy inklusive etableringsstrategi.

Förslaget ligger väl i linje med prioriteringar som beskrivs i gemensamt framtagna strategier för Stockholmsregionen, främst den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUF 2050) (LS 2015-0084) samt Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen (RS 2020-0780). Samstämmigheten är positiv och torde möjliggöra ett fördjupat samarbete mellan stad och region kring näringslivsutveckling, vilket hade kunnat tydliggöras i förslaget.

Stockholms universitet

Stockholms universitets yttrande daterat den 25 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Övergripande

Stockholms universitet anser att det vore värdefullt att skriva fram akademins betydelse och roll tydligare. Akademien bidrar med excellent forskning och innovation

i Stockholm, men lärosätena är också viktiga samarbetspartners för företag i staden. Dessutom bidrar lärosätena själva till bolagsstarter och innovativa akademibaserade start-ups genom den verksamhet som finns både hos lärosäten med innovationskontor och holdingbolag, men även väl ansedda inkubatorer som finns i Stockholm. Det bedrivs också mycket forskning hos företag i Stockholm, vilket bidrar till att skapa attraktivitet för Stockholm som innovativ stad och region.

Det skulle också kunna tydliggöras hur näringslivet ska bidra till stadens omställning (även om det uttrycks att grön omställning är prioriterat). Staden har nyligen antagit en ambitiös klimathandlingsplan och det kommer vara av stor vikt att företag såväl etablerade som nya bidrar till att nå stadens mål. Här är återigen också samverkan med lärosätena som kan bidra med lösningar viktiga och att skapa goda förutsättningar för samverkan mellan företag, akademi och staden.

I samband med punktlistan för att nå målbilden avseende Innovationsklimat som främjar hållbarhet (s. 13) vore det önskvärt om det kunde uttryckas tydligare hur samverkan ska främjas (första punkten). Det finns i dag strukturer där samverkan uppenbart skulle kunna stärkas, t.ex. genom närmare samverkan med det akademiska innovationsstödet. Detsamma gäller hur innovationsklustren ska utvecklas och stärkas (andra punkten). Stockholms universitet menar att det går att skapa bättre synergier mellan befintliga sektorer och använda medel i innovationssystemet mer strategiskt.

Vad gäller uppföljning har Stockholms universitet starka forskningsmiljöer inom organisation, samhälle och näringsliv och samverkar gärna kring uppföljningsarbete – här finns mycket intressanta data för forskningen, som kan bidra med fördjupade perspektiv som i sin tur kan vara av värde för stadens utveckling.

Specifika kommentarer

Andra stycket s. 3: ”...ett starkt utbildningssystem...”: Borde kompletteras med starkt system för utbildning, forskning och innovation.

Sista stycket s. 3: ”tillgång till utbildning som ger jobb, innovation, konkurrenskraft och en god livskvalitet”. Det verkar fattas något mellan jobb och innovation: Universitetet föreslår ”goda förutsättningar för innovation som leder till starkt konkurrenskraft och en god livskvalitet”.

Tredje stycket s. 4: ”Staden främjar investeringar och etableringar inom miljöteknik och den gröna omställningen och stärker Stockholms roll som ett kluster för företag inom hållbarhet.” Föreslag till tillägg: ”...företag och innovation inom hållbarhet.”

Då detta kan även kopplas till de innovativa lösningar och företag som skapas vid lärosätena, framför allt Stockholms universitet och Kungliga Tekniska högskolan (KTH), föreslår universitetet att det i samband med resonemangen i tredje stycket s. 4 skrivs fram att de starka akademiska miljöer som finns i staden och som har tydliga profiler mot hållbarhet stärker förutsättningar för nya avancerade lösningar inom hållbarhet och nya innovativa företag.

Synpunkt på etableringsstrategin

Även om lärosätena inom Stockholm trio är de stora akademiska aktörerna (s. 3) skulle det enligt Stockholms universitets mening stärka Stockholms akademiska profil att även lyfta stadens mycket stora samlade utbud av högskolor med särskilda inriktningar inom en bredd av områden. Inte minst bör Handelshögskolans roll framhållas.

Svensk Handel

Svensk Handels yttrande daterat den 14 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen, daterat 2025-06-12, framgår det att näringslivspolicyn i första hand är ett internt styrdokument för Stockholms stad och att målgruppen främst är chefer och medarbetare i stadens egna verksamheter. Här står det att läsa att:

- målet för stadens näringslivsarbete är att nya företag ska startas, fler företag ska vilja etablera sig här och att företag som redan finns i staden ska vilja stanna kvar och växa.
- företagen ska uppleva att Stockholm har ett företagsklimat som främjar olika former av näringslivsverksamhet.
- näringslivet ska uppleva att de är en viktig partner till staden, bidrar till att bygga staden och göra den levande och attraktiv, att de är möjliggörare för att möta fler av stadens utmaningar.

Detta tycker Svensk Handel är bra målsättningar liksom att policyn ska bidra till att staden utvecklar organisation och arbetssätt samt vägleder i hur verksamheter ska prioritera insatser som underlättar för företag att starta, verka och växa i Stockholm.

Det vi saknar i näringslivspolicyn är själva arbetssättet, hur det rent praktiskt ska gå till:

- hur ska kommunen bli bättre?
- hur hanteras de olika punkterna i vägen fram mot målbilden?
- vem har huvudansvar och är den direkta kontakten in för näringslivet när frågor uppstår?
- ett tydligare fokus på att arbeta nära näringslivet, se till att krångel undviks och att handläggningstider kortas är önskvärt
- även frågor som berör trygghet behöver förtydligas

De sju ramvillkor som är grund för att arbetet med ett gott näringslivsklimat ska fungera står Svensk Handel bakom och vill med utgångspunkt från dessa yttra oss på några av målpunkterna för de olika ramvillkoren som är av särskild vikt för handeln.

Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice

För en bransch i ständig förändring som handeln är det oerhört viktigt att kompetensen om branschens vardag, villkor och behov säkerställs hos både politiker och tjänstemän. Detta inte minst då handeln är förutsättningen för fler av målen i näringsstrategin och satsningarna i etableringspolicyn samt då i stort sett alla förvaltningar inom Stockholms stad på ena eller andra sättet arbetar med förutsättningarna för en välfungerande attraktiv handel runt om i staden.

I en så stor organisation som Stockholms stad blir det extra viktigt att se till att det är enkelt att göra rätt för företagen och att kontaktvägarna in till stadens tjänstemän är tydliga för hjälp i olika frågor.

Attraktiv stadsmiljö

Svensk Handel välkomnar samtliga punkter under arbetet för en attraktiv och trygg stadsmiljö där dialog med näringslivet är kodordet för att lyckas skapa en trygg och attraktiv miljö. Svensk Handel uppskattar skrivningen att näringslivets behov tas med tidigt i stadsplaneringen och stadsutvecklingsprocessen. Här vill vi understryka vikten av att handeln involveras tidigt då det är vår näring som lägger grunden för var invånarna vill vara och även till att andra branscher väljer att etablera sig i Stockholm.

Vi menar dock att det är viktigt att låta näringslivet företräda sig själva i dessa processer. För handelns del sker stora förändringar och det är när vi kan medverka i det kommunala arbetet som vi kan skapa långsiktiga och hållbara lösningar.

Arbetet med platssamverkan är något som under de senaste åren diskuterats flitigt. Svensk Handel har under åren deltagit i olika initiativ och det vi kan konstatera är att ingen plats är den andra lik och därmed blir det viktigt att utgå från respektive plats förutsättningar och utveckla samarbetet därefter. För handelns del är det viktigt att platsen utvecklas ur ett attraktionsperspektiv där trygghet, säkerhet och ett lönsamt näringsliv står i fokus.

God infrastruktur, bra framkomlighet och internationell tillgänglighet

Detta är ett område som är av yttersta vikt för en väl fungerande handel och därmed en levande stad. Här blir det dock extra viktigt att poängtera att dialogen med näringslivet behöver vara tät, öppen och transparent. I arbetet med infrastrukturfrågor gäller det även att se till att det finns långsiktighet i det arbete som görs och att det hellre arbetas med morötter än med piskor.

Tillgång till kompetens

Kompetensförsörjning är en av handelns stora framtidsutmaningar. Svensk Handel står helt bakom Stockholms stads ambition att samarbeta nära näringslivet och branschföreträdare för att skapa nya strategier och åtgärdsprogram för utbildning på alla nivåer.

God livskvalitet

I detta ramverk saknar Svensk Handel en punkt som rör handel. Handeln är, som tidigare beskrivits, en aktör med ett stort samhällsansvar. Genom att handeln är en central mötesplats och ser till att det finns varor och service till både invånare, besökare, företag och offentliga institutioner såsom skola och omsorg har handeln en samhällsbärande roll. Något som bör uppmärksammas för att synliggöra det faktumet för stadens alla medarbetare.

Etableringsstrategi Stockholms stad

Målet för stadens etableringsfrämjande arbete är att hela Stockholm ska attrahera fler företagsetableringar, investeringar och växande företag samt behålla befintliga företag.

Svensk Handel saknar även i detta dokument tydligare skrivningar om handeln. Trots att handeln är stadens tredje största arbetsgivare nämns branschen inte bland de styrkebranscher som har identifierats. Detta även fast handeln svarar mot de prioriteringar för etableringar som beskrivs:

- främjar tillväxt, innovation och konkurrenskraft och arbetstillfällen
- främjar hållbar stadsutveckling, grön omställning och cirkularitet
- främjar en trygg, sammanhållen och attraktiv stad

Utöver att handeln i sig är en betydelsefull bransch som är viktig för både invånare och besökare är det också av stor vikt att ha en väl fungerande och attraktiv handel på plats för att andra branscher ska kunna lockas till att etablera sig här.

Svensk Handel förstår att det är av vikt för staden att vara en av världens mest attraktiva och konkurrenskraftiga storstäder, men att bygga sin etableringspolicy utifrån det perspektivet menar vi är för snävt.

Bland de styrkebranscher som lyfts i strategin finns inte handeln med trots att den, som nämnts ovan, är Stockholms tredje största arbetsgivare och är av stor betydelse för det ramverk som nämns i näringslivspolicyn. Bland de näringar som ska prioriteras nämns däremot besöksnäringen. Svensk Handel tar för givet att handel ingår i den satsningen. Svensk Handel skulle vilja se ett större fokus i etableringsstrategin på det befintliga näringslivet. Det är lätt att Stockholms stad annars tappar bort att även det befintliga näringslivet utvecklas och förändras och därmed påverkar stadens utbud och attraktionskraft.

Att systematisera ett kartläggnings- och analysarbete står vi bakom. I dagsläget när handeln utsätts för global konkurrens är det viktigt för Stockholm, dess politiker och tjänstemän, att inte ta handeln och dess verksamheter för givet. Handeln är en av Sveriges viktigaste tillväxtmotorer och en central del av vår ekonomi. Svensk Handel och våra medlemmar ser vikten av att Stockholm fortsättningsvis har en attraktiv handel som är med och skapar drivkraft och attraktion. Vi vill se ett Stockholm där vi

och fler med oss verkar under gynnsamma förutsättningar i dialog med politik och tjänstemän.

Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringslivs yttrande daterat den 14 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Synpunkter på näringslivspolicyn

Övergripande synpunkter

- Långsiktighet och målstyrning. Svenskt Näringsliv välkomnar stadens ambition att anta en långsiktig näringslivspolicy. Nyckeln till framgång är dock tydlig politisk målstyrning som genomsyrar hela organisationen. Det krävs kompetens, resurser och mandat för ansvariga funktioner. En ny policy i sig räcker inte, organisationen behöver rannsaka vad som behöver förändras och vilka arbetssätt som ska göras annorlunda. I många delar handlar det om en kulturförändring.
- Långsiktiga spelregler. Företagen behöver stabilitet och förutsägbarhet. Det är därför avgörande att policyn implementeras i alla berörda delar av staden och de kommunala bolagen, och att ansvar och uppföljning fördelas tydligt. Det är i dag oklart hur arbetet i stadsdelarna ska synkroniseras i praktiken och vilka resurser och vilken kompetens som avsätts.
- Otydliga mål. Policyns mål är i nuläget för generella. Formuleringen ”Stockholm ska vara en stad med hållbar tillväxt” är inte tillräckligt styrande. Målen behöver konkretiseras, skärpas och göras mätbara.
- Lätt att göra rätt. Staden bör markera att det ska vara enkelt att vara företagare i Stockholms stad. Handläggningstider måste kortas och målsättas, service och bemötande präglas av hög tillgänglighet och lösningsorientering. Policyn bör även ange ett konkret mål för stadens tillväxt.
- Stadens roll. Den kommunala verksamheten bör vara en möjliggörare för näringslivet, inte ett hinder. Fokus bör ligga på kärnuppdraget: välfungerande service, effektiv myndighetsutövning och infrastruktur som underlättar för företag att starta, växa och verka. När staden tar sitt kärnuppdrag på allvar frigörs företagets resurser och innovationskraft för att bidra till tillväxt och lösningar på samhällsutmaningar.
- Ramvillkoren. De sju ramvillkoren riskerar att bli för många och för breda. Ambitionen att täcka in alla faktorer gör att fokus går förlorat. Staden bör koncentrera sig på färre, mer prioriterade områden där kommunen verkligen kan påverka företagets vardag.

Synpunkter på ramvillkoren

1. Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice.

- Dialogen med företagen måste ske i tidiga skeden.
- Policyn behöver kopplas till tydliga och mätbara mål, exempelvis genom Nöjd-Kund-Index (NKI) med definierade ambitionsnivåer och systematisk uppföljning.

2. Attraktiv stadsmiljö.

- Området är idag alltför brett. Fokusera på skötsel, trygghet och tillgänglighet.
- Trygghet bör lyftas i ett eget kapitel eftersom det är avgörande för företagsklimatet.
- Brottsförebyggande arbete och samverkan mellan stad, polis och företag behöver utvecklas och bli mer känt i näringslivet.
- Upphandlingar bör få särskild uppmärksamhet, med fokus på dialog, uppföljning och att motverka kriminalitet.

3. Innovationsklimat som främjar hållbarhet.

- Stadens största möjlighet att påverka innovationsklimatet är genom upphandlingar.
- Policyn bör tydligare lyfta innovationsupphandlingar där nya lösningar efterfrågas. Funktionskrav bör användas i stället för detaljerade skallkrav.

4. Infrastruktur, framkomlighet och internationell tillgänglighet.

- Kollektivtrafiken är avgörande för kompetensförsörjning och måste planeras i dialog med näringslivet.
- Besöksnäringen påverkas av brister i framkomlighet, staden bör säkerställa en strategisk dialog med företagen.
- Policyn bör tydligt markera Arlandas avgörande betydelse för regionens internationella konkurrenskraft.

5. Tillgång till kompetens.

- Kompetensbristen är det största tillväxthindret i Stockholms län.
- För få elever går yrkesprogram, endast 22 procent läsåret 2022/2023, trots att 33 procent skulle behövas enligt Skolverket.
- Företagen måste involveras i utbildningsplaneringen. Alla skolor bör arbeta med Ung Företagsamhet. Samverkan mellan skola och näringsliv måste stärkas.

6. God livskvalitet.

- Med målet att Stockholms invånare garanteras en hög nivå på välfärden och livskvaliteten saknas helt skrivningar om valfrihet och privata företags bidrag till innovationer och kvalitet inom välfärden och andra sektorer.
- Hur kan Stockholms stad bidra till att fler företag får leverera sina tjänster till staden och bidra med investeringar och innovationer? Det skulle stadens näringslivspolitik behöva adressera.

- Staden bör öppna för fler företag att bidra med tjänster, investeringar och innovationer.

7. Nationell och internationell konkurrenskraft.

- Utmaningarna handlar inte främst om brist på kunskap om Stockholms stad, utan om faktiska hinder som bostadsbrist, elkapacitet, kompetensbrist, höga skatter och omständig myndighetsutövning.
- Strategin måste fokusera på att undanröja dessa hinder.

Övriga synpunkter

- Policyn ger inte vägledning i hur prioriteringar ska göras eller hur konflikter mellan styrdokument ska hanteras. För företag är detta en realitet som ofta skapar problem.
- Policyn saknar en skrivning om stadens säljverksamheter. En särskild säljpolicy skulle ge ökad tydlighet och styrning.

Sammanfattning

Svenskt Näringsliv välkomnar stadens höga ambitioner med en ny näringslivspolicy och ser stora möjligheter att stärka företagsklimatet i Stockholms stad. För att policyn ska få verklig effekt behövs dock tydligare prioriteringar, mätbara mål och enhetlig uppföljning. Stadens roll bör vara att underlätta företagande genom effektiv service, kortare handläggningstider och en kultur som gör det lätt att göra rätt. Med rätt fokus kan policyn bli ett verktyg som frigör företagens potential, skapar fler jobb, ökar tillväxten och stärker Stockholms stad som en tillväxtmotor.

Svenskt Näringsliv ser fram mot att bidra till stadens arbete med policyn framöver.

TCO Stockholm

TCO Stockholms yttrande daterat den 6 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I förslaget till Näringslivspolicy framförs nedanstående angående Näringslivets betydelse för Stockholm:

”Stockholmsregionens näringsliv är centralt för hela Sveriges företagande och tillväxt. Stockholms stad utgör kärnan genom det täta utbudet av huvudkontor, kunskapsintensiva och högproduktiva företag liksom en bredd av små och medelstora företag och är en gravitationskraft som håller samman regionens arbetsmarknad.”

TCO Stockholms region instämmer i denna analys. Det är viktigt att lyfta fram detta och också verka för att det blir en viktig punkt i de nationella politiska besluten när det gäller näringsliv, arbetsmarknad, utbildning, universitet och forskning, arbetsmarknadspolitik, bostäder mm mm. Anpassning och stöd för förutsättningar och förhållanden i Stockholm kan ske utan negativ påverkan för övriga landet. Utveckling och tillväxt i Stockholm är en dragkraft för utveckling i hela landet. De olika förutsättningar som finns i vår region och stad måste ge utrymme för

speciallösningar. Varierande förutsättningar i olika delar av landet gör att man inte bara kan räkna Stockholm som en procentsats av hela riket. Det är också viktigt att inte staten för över de centrala kostnaderna till kommunerna. Stockholms stad är en stor nettogivare till statsfinanserna.

TCO Stockholm regions yttrande över förslaget utgår från de sju ramvillkor som ställts upp i förslaget med kommentarer under respektive av dessa.

TCO Stockholms region vill speciellt framhålla följande under dessa ramvillkor:

1. Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice

Samtidigt som det är viktigt att staden ger bra service och tillfredsställande förutsättningar för stadens företag och företag som vill etablera sig här är det också viktigt att verka för ett sunt och hållbart näringsliv. Regler och lagar måste respekteras, konkurrens på lika villkor, god arbetsmiljö och acceptabla arbetsvillkor samt låg negativ miljöpåverkan. Företag som också drar till sig arbetskraft.

Det är likaså viktigt att staden föregår med gott exempel som arbetsgivare när det gäller arbetsvillkor och arbetsmiljö. Det är även viktigt för att ge invånarna bra service och bra livsvillkor som attraherar arbetskraften att söka sig till staden.

Vid upphandling av entreprenörer bör ovanstående villkor också ställas, liksom krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor vilket är en garanti för seriös företagsamhet. Flertalet företag behöver underentreprenörer och serviceföretag och de bör veta att de kan lita på de företag som staden samarbetar med. Gott samarbete med de fackliga organisationerna är väsentligt.

2. Attraktiv stadsmiljö

Dessvärre råder en snedbalans i staden när det gäller lokalisering av arbetsplatser och bostadsmiljöer. Det medför bland annat långa restider till arbetet och svårigheter att kombinera arbetet med familjeliv, barnomsorg och skola samt tillgång till service och affärsliv. Det ger en negativ påverkan på livspusslet när många för invånarna viktiga verksamheter tenderar att centreras till vissa högattraktiva områden.

Större diversifiering bör eftersträvas och mer geografisk spridning av kulturliv, service och kommersiella miljöer över hela staden bör uppmuntras. Vid revidering av byggnadsplaner och planering för byggnation av nya stadsområden bör det planeras för fullvärdig service i närområdet både för kultur, vård, skola och barnomsorg samt butiker av olika slag.

3. Innovationsklimat som främjar hållbarhet

Dessbättre har Stockholmsområdet redan ett bra innovationsklimat med många företag som ligger i framkant av viktig och avancerad teknologi. Med bland annat flera Science Centrum med bra samverkan med universitet och högskolor och näringslivet. Projekt som till exempel Semiconductor Arena ger nya uppstarts företag unika möjligheter att utveckla avancerade produkter som blir viktiga produktions- och exportframgångar.

Innovationsklimatet är beroende av kompetensförsörjningen och att utbildningspolitiken ger goda möjligheter för den grundläggande utbildningen och universitet och högskolor. Stockholms stad måste verka för att den högre utbildningen ges tillräckliga resurser och att lärosäten kan fortsätta verka i staden och att det helst ges möjligheter att etablera nya. Det måste också vara attraktivt att söka sin utbildning i Stockholm med goda möjligheter till bostad och livskvalitet i övrigt.

4. God infrastruktur, bra framkomlighet och internationell tillgänglighet

Kommunikationerna måste fungera inom staden och inom regionen. Förseningar och inställda avgångar gör regionen mindre attraktiv för både företag och arbetskraft. Staden måste samverka med regionen för att få till fungerande och mer ändamålsenliga möjligheter att resa. Steg har tagits i den riktningen, men det måste bli bättre.

Infrastrukturen måste givetvis också vara anpassad för de transporter som är livsnödvändiga för företagen. Även högteknologiska företag behöver transporter. Det viktiga hållbarhetsperspektivet måste också gälla för infrastrukturen och här behövs nytänkande och implementerandet av ny miljövänlig teknik. Såväl när det gäller byggnadsplaner, byggande som transporter.

För att behålla och locka framkantsföretag till Stockholm krävs också bra internationella förbindelser. Regionen och staten måste uppmuntras att driva på att Arlanda åter blir en bättre hubb för internationella förbindelser. En förskjutning har under senare år skett från Arlanda till andra närliggande metropoler när det gäller internationella flighter. För företagen i Stockholm och regionen är det viktigt att Arlanda ger möjlighet till goda förbindelser till övriga världen.

Även kommunikationer inom riket är viktiga för näringslivet. Goda frakt- och transportmöjligheter med järnväg behövs. Staden bör påverka för bättre fungerande järnvägsförbindelser.

För etablering och utvecklingsmöjligheter för företag är det av stor vikt att infrastrukturen för el, värme, kyla, vatten, avfallshantering mm fungerar. Kapaciteten i elnätet måste räcka för de ökande behov som vi kan se att många företag har. Elnätet och distributionen av el, liksom också den alltmer hotade vattenförsörjningen, måste både vara tillräcklig och så robust att den är motståndskraftig mot störningar. Om det finns risk för återkommande störningar i denna infrastruktur påverkar det både företagets drift och utveckling.

5. Tillgång till kompetens

Tillgång till arbetskraft med relevant kompetens är en avgörande faktor för utvecklingen av näringslivet i Stockholm.

Kompetens behövs på alla områden och i alla branscher. Spetskompetens är viktig men det behövs kompetent arbetskraft inom alla yrken. Det låga antalet sökande till yrkesutbildningar är ett allvarligt problem. Näringslivet kan inte fungera om inte basala verksamheter fungerar. Det behövs nytänkande och kvalitetssatsningar inom yrkesutbildningarna för att locka fler ungdomar att utbilda sig till viktiga yrken. Den

inledda satsningen på utbildningssamarbete med länets övriga kommuner bör fortsätta och utvidgas. De satsningar som gjorts på yrkesvux är viktiga och bör förstärkas.

Staden bör också verka för att antalet yrkeshögskolor kan utökas och nyskapas i regionen. Det finns områden, som exempelvis utbildningar inom infrastrukturiområdet, där efterfrågan inte täcks av yrkeshögskolans utbud. Behovet som finns av en sådan utökning för stadens och regionens tillväxt får inte begränsas av procentuell andel av riket befolkningsstorlek i förhållande till regionen.

Som också nämnts ovan under Ramvillkor 3 bör staden tillsammans med regionen driva på den nationella högre utbildningen. Dagens resurser per studerande är inte tillräckliga. Liksom inte forskningsresurserna. För att få den kompetenta arbetskraft som behövs för näringslivet, måste utbildningspolitiken nu utvecklas för att skapa bättre villkor för högskolor, universitet och andra och i framtiden, måste satsningar på detta område ske.

Utbildningsutbudet och dimensioneringen måste anpassas efter arbetslivets behov, förändringar i demografin och det ökade omställningsbehovet. Antalet sysselsatta med eftergymnasial utbildning ökar samtidigt som de årskullar som är aktuella för högre utbildning fortsatt är stora eftersom det minskade barnafödandet inte kom förrän senare.

Rapporten ”Underfinansierad och underreformerad – 20 reformer för högre kvalitet och bättre dimensionering av svensk högskoleutbildning” från Facken inom industrins produktivitetskommission visar på många frågor som behöver belysas i den nationella politiken för högskolor. En politik som påverkar möjligheterna för Stockholm och en region som är så viktig för Sveriges framtid.

Det finns inom staden en stor outnyttjad potential av arbetskraft. Ett exempel är den stora andelen lite äldre arbetslösa med god utbildning, men vars kompetens har passerat bäst före datum. Med kortare utbildningsinsatser skulle denna grupp kunna fylla många luckor med brist på kompetent arbetskraft. Likaså skulle många med arbete som behöver kompetensutbildning kunna fylla dessa luckor samtidigt som det skulle ge fler arbetstillfällen på de positioner som de avancerar ifrån.

Den arbetsmarknadspolitik som förs i dag är alltför ensidigt inriktad på de som står längst från arbetsmarknaden. Mer måste satsas också på validering och kompetensutveckling av de som finns i arbetslivet och arbetssökande med utbildning som lätt kan uppgraderas. Staden och regionen bör driva på att de utlovade satsningarna på kompetensutveckling i arbetslivet fullföljs i sin helhet.

Samarbete när det gäller kompetensförsörjning bör även ske med regionens Kompetensråd och Kompetensarena Stockholm. Även stadens Arbetsmarknadsnämnd och Arbetsmarknadsförvaltning är viktiga för näringslivets behov av arbetskraft med rätt kompetens.

6. God livskvalitet

För att stadens näringsliv ska kunna locka till sig arbetskraft måste det på flera områden bli mer attraktivt att bo och arbeta här. Ett område är kommunikationerna, ett annat viktigt område är bostäder. Både bristen på bostäder och kostnaderna i förhållande till boendestorlek och boendekvalitet är mindre gynnsamt för att någon ska vilja bosätta sig här. Staden bör verka för ökat bostadsbyggande och att det byggs bostäder med bra villkor.

Även service som barnomsorg, skola, kultur, möjligheter till meningsfulla fritidsverksamheter är viktiga för att skapa bra livskvalitet och att Stockholm ska vara attraktivt som arbets- och bostadsort. Detta gäller också i hög grad när det gäller att attrahera arbetskraft från andra länder.

7. Nationell och internationell konkurrenskraft

Detta område har till största delen täckts in av våra synpunkter ovan.

Det är viktigt att de erfarenheter och kunskaper som kommer fram i Stockholm som ledande utvecklingskommun sprids och delas med övriga kommuner och regioner i landet. Utveckling och ett väl fungerande näringsliv i övriga Sverige är bra för Stockholm och inte en konkurrens.

Ett område som inte alltid kommer fram i detta sammanhang är besöksnäringens betydelse. Inte bara som en god näringsverksamhet utan också för marknadsföringen av Stockholm. Både turistresor och olika marknadsföringskampanjer kan ge en positiv bild av staden som kan avgöra om man vill söka arbeten i vår stad. Vi har en väl fungerande turistnäring som kan utvecklas ännu mera. Kanske också riktas mot fler områden där välutbildad potentiell arbetskraft finns.

Stockholm bör fortsätta att satsa på besöksnäringen och speciellt när det gäller utbildning inom näringens yrkesområden. Välutbildad arbetskraft är viktig även för denna näring.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Christina Tufvesson (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag
2. Att anföra följande

Det är positivt att Stockholm tar fram en uppdaterad näringslivspolicy och etableringsstrategi. Samtidigt vill vi framhålla flera brister i policyn och riktningen. Den rödgröna majoriteten har under en längre tid visat bristande intresse för att utveckla stadens företagsklimat i praktiken. Företagare återkommer till att de inte upplever staden som särskilt välkomnande, och detta är ett allvarligt problem som policyn inte adresserar på ett tillräckligt tydligt sätt. Ett dåligt företagsklimat slår ytterst mot stadens välbefinnande, framtidstro och välfärd. Ambitionen bör vara att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. Den ambitionen lyser tyvärr med sin frånvaro i förslaget till ny näringslivspolicy.

En välkomnande attityd

Det är i stadens bemötande av företagare som den största kritiken finns. Många företag vittnar om att de snarare möts av misstro än av en serviceinriktad och problemlösande inställning. Detta måste ändras i grunden. Stockholm behöver ett förhållningssätt där företagen ses som en partner och möjliggörare, inte som ett problem. Den rödgröna majoriteten talar gärna om tillväxtens betydelse, men utan en tydlig förändring i stadens attityd riskerar det att stanna vid ord.

Stöd till nyföretagande

Inriktningen för nyföretagarrådgivningen har ändrats mer åt vad politiken önskar sig, snarare än företagen. Dessutom har finansieringen bantats ned och det har etablerats ett märkligt förfarande där man först behöver delta i gruppaktiviteter för att kunna komma ifråga för rådgivning individuellt. Detta är ett tydligt exempel på hur stödet till entreprenörer har försvagats. Staden borde snarare ha byggt vidare på den tidigare funktionen som den såg ut under Stockholm Business Regions regi. Andra kommuner, som Solna, erbjuder i dag coacher som lotsar nya företag hela vägen från idé till etablering, och det är ett arbetssätt som ofta lyfts fram som gott exempel av näringslivet självt. Stockholm bör pröva en liknande modell. I policyn nämns småföretagare bara i förbifarten – trots att det är just de små och medelstora företagen som står för den största potentialen till nya jobb. Vi vill därför betona vikten av att återupprätta ett tydligt stöd för nyföretagande och att särskilt lyfta småföretagens villkor i policyn.

Tillstånd och tillsyn

När det gäller tillstånd och tillsyn borde stadens uttalade inriktning vara ”Lätt att göra rätt”. Om en företagare begår ett mindre misstag eller administrativt fel och själv påtar det, ska det kunna rättas enkelt utan att leda till sanktioner. I dag upplever många företagare snarare motsatsen – att små fel kan leda till stora konsekvenser. Här måste en kulturförändring ske. Dessutom måste de nämnder som ansvarar för tillstånd och tillsyn arbeta tätare tillsammans. Företagare ska inte behöva navigera mellan en mängd olika kontaktpersoner i samma ärende. Den rödgröna majoriteten har hittills inte prioriterat att samordna stadens processer, och resultatet blir en tungrodd byråkrati som hämmar företagandet.

Dialog med näringslivet

Policyn nämner att näringslivets framkomlighetsbehov ska beaktas, men det räcker inte. Vi vill att staden uttryckligen åläggs att föra en löpande dialog med näringslivet, och att denna dialog inte bara handlar om information i efterhand. Staden måste aktivt inhämta och tillämpa näringslivets behov i planeringen och kommunikationen av förändringar i trafikmiljön och det offentliga rummet. Kommunikation ska ske ömsesidigt och i realtid, så att företag ges faktisk möjlighet att både påverka och anpassa sig.

Internationell tillgänglighet

Under avsnittet om infrastruktur och internationell tillgänglighet behöver policyn utvecklas ytterligare. Internationell tillgänglighet, välfungerande infrastruktur och god framkomlighet är grundläggande för tillväxt och besöksnäring i Stockholm. Det handlar både om människors möjlighet att resa och om att varor och tjänster ska kunna levereras på ett effektivt sätt. Samtidigt är energiförsörjningen en central faktor för att stadens näringsliv ska vara konkurrenskraftigt. Stadens rådighet är delvis begränsad, vilket gör samverkan på regional, nationell och internationell nivå avgörande. Vi vill särskilt framhålla att staden måste verka för att kapaciteten vid Arlanda utvecklas i takt med framtidens behov, inte minst med hänsyn till forskningens och näringslivets krav på internationell tillgänglighet. Den rödgröna majoriteten har hittills visat en passiv hållning i dessa frågor.

Sammanfattningsvis ser vi positivt på ambitionen att utveckla Stockholms näringslivsarbete. Men policyn lämnar flera viktiga frågor därhän. Attityden till företagare, stödet till nyföretagande, småföretagens villkor, effektivare tillstånds- och tillsynsprocesser, en verklig dialog om framkomlighet samt satsningar på internationell tillgänglighet är frågor som måste ges större tyngd. Den rödgröna majoriteten har hittills inte visat reformvilja på dessa områden, och det riskerar att göra Stockholm mindre attraktivt för företag och entreprenörer framöver.

Särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M)

Tack vare företag, forskning och innovation har Stockholm i hundratals år varit en samlingspunkt för människor och nya idéer. Det är tack vare dragningskraften företag har haft som Stockholm inte bara är Sveriges politiska, utan också ekonomiska och

sociala, centrum. Det är företagen – stora som små – vi har att tacka för Stockholms välstånd. Därför är frågan om vilket näringslivsklimat Stockholm ska ha, en av de mest avgörande när vi också ställer oss frågan vilket Stockholm vi ska ha i framtiden. Näringslivspolicyn som togs fram under den grönbå majoriteten hade som ambition att Stockholm skulle ha Sveriges bästa företagsklimat. Denna ambition finns inte att finna i den uppdaterade versionen till näringslivspolicy. Det är en olycklig ambitionssänkning som riskerar både Stockholms välstånd och välfärd.

Den tidigare policyn la fokus på service, dialog och samverkan medan det nya förslaget är betydligt mer detaljerat och styrande. Styrkan och hemligheten bakom Stockholms ekonomiska och företagsmässiga framgångar har varit näringslivets bredd och det nära samarbetet med universitet och forskningsinstitut. Men i den nuvarande policyn gör man tydligt att det finns fyra prioriterade områden; tech och startups, life science, grön och hållbar omställning samt besöksnäring. Detta samtidigt som staden nu ska prioritera etableringar som främjar grön omställning, hållbar stadsutveckling och cirkularitet samt att innovationsklimatet definieras uttryckligen som ett som främjar hållbarhet.

Vi känner igen tongångarna från tidigare under mandatperioden. Men exemplen på när politiken framgångsrikt styrt näringslivet är färre än exemplen på det motsatta. Stockholms stad har de senaste åren gjort tydligt – inte minst kopplat till turerna kring nyföretagarrådgivningen – att man saknar förståelse för företagsamhet och tillväxt. Företagsklimatet försämras, nyföretagandet är det lägsta det varit på nästan 20 år och beslutet att flytta över nyföretagandet från SBR till arbetsmarknadsförvaltningen vittnar om hur det politiska styret snarare ser nyföretagande som en arbetsmarknadspolitisk insats snarare än en välståndsbyggare.

Det är bra att den uppdaterade policyn tar sikte på att Stockholms ska vara mer konkurrenskraftigt internationellt. Dock är stora delar av näringslivet numera överens om att det största hotet emot Stockholm och i längden hela Sveriges konkurrenskraft är Arlanda. Stockholm måste tala med en gemensam, stark röst för att öka tillgängligheten till Stockholm från och till resten av världen. Här finns det lite hopp att finna hos majoriteten. Förutom Arlanda rör kritiken gentemot Stockholms stad från företagare tillstånds- och tillsynsprocesser.

Staden ämnar nu lägga större fokus på NKI/NUI-mätningar samt trygghetsundersökningar, varumärkesmätningar och internationella rankingar. Utöver detta ska varje stadsdelsnämnd årligen analysera sitt lokala företagsklimat. Vi ser risken att staden kommer bli allt sämre på att se skogen för alla träden. Företagsklimatet kommer inte att bli bättre tack vare mätningar. Det kommer bli bättre när förståelsen för och företagares vardag ökar och en genomgripande kulturförändring gjorts inom Stockholms stad. Politiker och förvaltningar behöver inse att Stockholms näringsliv – från internationella storföretag till nyetablerade småföretagare – i regel försöker utveckla Stockholm till det bättre. Det räcker inte med att staden internt har en bättre bild av ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna som den nya policyn tar sikte på.

För inte minst småföretagare är tillståndsdjungeln Stockholms stad en tidsslukare och återkommande källa till huvudvärk. Det måste gå snabbare att få ett ja eller hjälp från staden och företagare som under lång tid varit välskötta behöver bemötas med större tillit vad gäller tillsyn. Företag som fuskar eller begår illegal verksamhet ska möta både staden och andra myndigheters fulla motstånd, men i de allra flesta fallen är stadens viktigaste roll bara att vara en möjliggörare. Det handlar om att korta handläggningstider, automatisera det som kan göras (här finns flera andra kommuner Stockholm kan följa) samt att förvaltningar och kontor i betydligt högre utsträckning behöver samspela och tala med samma röst. Det är därför Moderaterna vill samla tillsyn och tillstånd under en enhet och det är obegripligt varför Stockholm ska tolka nationella lagstiftningar strängare och mer tillväxthämmande (exempelvis öppetiderna för gårdsförsäljning).

Stockholms företagare är återkommande utsatta för brott. Regeringen gör allt i sin makt för att öka tryggheten i Sverige och resten av landet men det lokala stödet och hjälpen kommer aldrig helt kunna ersättas av nationella insatser. Antalet trygghetskameror behöver bli fler i framför allt våra utsatta områden och företagare som utsätts för brott måste få stöd från staden. Det är därför Moderaterna vill se att staden inrättar en brottsofferjour för att enkelt kunna ge vägledning och stöd till företag som har drabbats av brottslighet.

Ambitionen i det nya förslaget till näringslivspolicy är god, men förståelsen för Stockholms näringsliv saknas. Den nya policyn riskerar att fjärma sig från det som företagen faktiskt efterfrågar. Stockholm behöver en näringslivspolitik som är flexibel, lyhörd och okomplicerad. Inte ännu ett dokument fullt av mål, delmål och administrativa processer. Stockholms företag utgör stommen i det som görs och kan göras i Stockholm. Förhoppningsvis kommer företag fortsätta föra människor, innovationer och kapital från olika delar av stan, Sverige och världen samman. De kommer utveckla nya idéer, tjänster, produkter och skapa sådant som ligger långt bortom föreställningsvärlden för kommunala målsättningar. Inför det kan vi som politiker inte göra mycket annat än fascineras, vara tacksamma över ringarna det ger på vattnet – och förhoppningsvis känna stolthet över att vi gjorde vår del i att underlätta att det kunde ske just i Stockholm.

Särskilt uttalande av Rune Thyselius (C)

Sedan vänsterstyret tillträdde i Stockholms stad har företagarpolitiken märkbart försvagats, och under Tidöregeringen har regelbördan och byråkratin för företagen ökat ytterligare. Det har lett till fler konkurser, stigande arbetslöshet, minskad tillväxt och nyföretagande.

Vi behöver en förbättrad företagarpolitik. I förslaget till Stockholms stads näringslivspolicy pekas fyra fokusområden ut: att stimulera tillväxt och företagande, att förbättra servicen och myndighetsutövningen, att skapa mer attraktiva miljöer och ökad framkomlighet samt att öka tillgången till arbetskraft och rätt kompetens. Det är bra ambitioner, men i realiteten ser det annorlunda ut. Staden stänger dörren för

många som vill starta företag. Bara en av tre nyföretagare är kvinnor. Bland unga är det väldigt låg kunskap om att starta och driva företag – men istället fokuserar staden på andra målgrupper.

Centerpartiets ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. För att nå dit krävs bland annat att företag inte slussas runt i sina kontakter med staden, utan att det finns ”en väg in” i form av en utpekad kontaktperson för företag, samt en rad ytterligare åtgärder för att förbättra företagens villkor. Vi behöver utveckla allt från bättre dialog mellan näringsliv och politiker till trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare för att förebygga utsatthet för rån, hot och våld. Vi vill att unga människor i Stockholm tidigt ska få insikter i företagandets villkor. Staden ska erbjuda koncept som Ung företagsamhet i skolorna och samverka med näringslivet för sommarföretagande, där ungdomar ges möjlighet att sommarjobba som egenföretagare. Företagarna är våra främsta jobbskapare och utan dem stannar Stockholm. Stockholms stad behöver bli bättre på att ha en god dialog med Stockholms företagare. Stockholms företagare ska känna att staden står på deras sida i kampen mot regelkrångel, byråkrati, bedrägerier och brottslighet.

Centerpartiet vill att Stockholms stad erbjuder långtidsarbetslösa att läsa in gymnasiet eller utbilda sig till ett specifikt bristyrke. Vi måste ställa krav på dem som mottar ekonomiskt bistånd att stå till arbetsmarknadens förfogande. Dagens SFI, svenska för invandrare, behöver bli bättre. Centerpartiet vill säkerställa att SFI är ändamålsenlig, ger goda kunskaper i svenska och utgår från de förutsättningar som individen har. Det är också viktigt att man tidigt får kunskap om hur samhället fungerar.

Exploateringsnämnden

Reservation av Peter Öberg (L) och Linn Bessner (C)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Dennis Wedin m.fl. (M)

Se särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Linn Bessner (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Fastighetsnämnden

Reservation av Henrik Virro m.fl. (M)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
2. Att justera den föreslagna policyn i enlighet med vad som anförs nedan.
3. Att därutöver anföra följande:

Tack vare företag, forskning och innovation har Stockholm i hundratals år varit en samlingspunkt för människor och nya idéer. Det är tack vare dragningskraften företag har haft som Stockholm inte bara är Sveriges politiska, utan också ekonomiska och sociala, centrum. Det är företagen – stora som små – vi har att tacka för Stockholms välstånd. Därför är frågan om vilket näringslivsklimat Stockholm ska ha, en av de mest avgörande när vi också ställer oss frågan vilket Stockholm vi ska ha i framtiden. Näringslivspolicyn som togs fram under den grönbå majoriteten hade som ambition att Stockholm skulle ha Sveriges bästa företagsklimat. Denna ambition finns inte att finna i den uppdaterade versionen till näringslivspolicy. Det är en olycklig ambitionssänkning som riskerar både Stockholms välstånd och välfärd.

Den tidigare policyn la fokus på service, dialog och samverkan medan det nya förslaget är betydligt mer detaljerat och styrande. Styrkan och hemligheten bakom Stockholms ekonomiska och företagsmässiga framgångar har varit näringslivets bredd och det nära samarbetet med universitet och forskningsinstitut. Men i den nuvarande policyn gör man tydligt att det finns fyra prioriterade områden; tech och startups, life science, grön och hållbar omställning samt besöksnäring. Detta samtidigt som staden nu ska prioritera etableringar som främjar grön omställning, hållbar stadsutveckling och cirkularitet samt att innovationsklimatet definieras uttryckligen som ett som främjar hållbarhet.

Vi känner igen tongångarna från tidigare under mandatperioden. Men exemplen på när politiken framgångsrikt styrt näringslivet är färre än exemplen på det motsatta. Stockholms stad har de senaste åren gjort tydligt – inte minst kopplat till turerna kring nyföretagarrådgivningen – att man saknar förståelse för företagsamhet och tillväxt. Företagsklimatet försämrats, nyföretagandet är det lägsta det varit på nästan 20 år och beslutet att flytta över nyföretagandet från SBR till arbetsmarknadsförvaltningen vittnar om hur det politiska styret snarare ser nyföretagande som en arbetsmarknadspolitisk insats snarare än en välståndsbyggare.

Det är bra att den uppdaterade policyn tar sikte på att Stockholms ska vara mer konkurrenskraftigt internationellt. Dock är stora delar av näringslivet numera överens om att det största hotet emot Stockholm och i längden hela Sveriges konkurrenskraft är Arlanda. Stockholmmåste tala med en gemensam, stark röst för att öka tillgängligheten till Stockholm från och till resten av världen. Här finns det lite hopp att finna hos majoriteten. Förutom Arlanda rör kritiken gentemot Stockholms stad från företagare tillstånds- och tillsynsprocesser. Staden ämnar nu lägga större fokus på NKI/NUI-mätningar samt trygghetsundersökningar, varumärkesmätningar och internationella rankingar. Utöver detta ska varje stadsdelsnämnd årligen analysera sitt lokala företagsklimat. Vi ser risken att staden kommer bli allt sämre på att se skogen för alla träden. Företagsklimatet kommer inte att bli bättre tack vare mätningar. Det kommer bli bättre när förståelsen för och företagares vardag ökar och en genomgripande kulturförändring gjorts inom Stockholms stad. Politiker och

förvaltningar behöver inse att Stockholms näringsliv – från internationella storföretag till nyetablerade småföretagare – i regel försöker utveckla Stockholm till det bättre.

Det räcker inte med att staden internt har en bättre bild av ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna som den nya policyn tar sikte på. För inte minst småföretagare är tillståndsdjungeln Stockholms stad en tidsslukare och återkommande källa till huvudvärk. Det måste gå snabbare att få ett ja eller hjälp från staden och företagare som under lång tid varit välskötta behöver bemötas med större tillit vad gäller tillsyn. Företag som fuskar eller begår illegal verksamhet ska möta både staden och andra myndigheters fulla motstånd, men i de allra flesta fallen är stadens viktigaste roll bara att vara en möjliggörare. Det handlar om att korta handläggningstider, automatisera det som kan göras (här finns flera andra kommuner Stockholm kan följa) samt att förvaltningar och kontor i betydligt högre utsträckning behöver samspela och tala med samma röst. Det är därför Moderaterna vill samla tillsyn och tillstånd under en enhet och det är obegripligt varför Stockholm ska tolka nationella lagstiftningar strängare och mer tillväxthämmande (exempelvis öppettiderna för gårdsförsäljning).

Stockholms företagare är återkommande utsatta för brott. Regeringen gör allt i sin makt för att öka tryggheten i Sverige och resten av landet men det lokala stödet och hjälpen kommer aldrig helt kunna ersättas av nationella insatser. Antalet trygghetskameror behöver bli fler i framför allt våra utsatta områden och företagare som utsätts för brott måste få stöd från staden. Det är därför Moderaterna vill se att staden inrättar en brottsofferjour för att enkelt kunna ge vägledning och stöd till företag som har drabbats av brottslighet. Ambitionen i det nya förslaget till näringslivspolicy är god, men förståelsen för Stockholms näringsliv saknas. Den nya policyn riskerar att fjärma sig från det som företagen faktiskt efterfrågar. Stockholm behöver en näringslivspolitik som är flexibel, lyhörd och okomplicerad. Inte ännu ett dokument fullt av mål, delmål och administrativa processer.

Stockholms företag utgör stommen i det som görs och kan göras i Stockholm. Förhoppningsvis kommer företag fortsätta föra människor, innovationer och kapital från olika delar av stan, Sverige och världen samman. De kommer utveckla nya idéer, tjänster, produkter och skapa sådant som ligger långt bortom föreställningsvärlden för kommunala målsättningar. Inför det kan vi som politiker inte göra mycket annat än fascineras, vara tacksamma över ringarna det ger på vattnet – och förhoppningsvis känna stolthet över att vi gjorde vår del i att underlätta att det kunde ske just i Stockholm.

Reservation av Hansi Karppinen (L)

Se reservation anförd av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Frank Hojem (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Ersättaryttrande Lovisa Hedin (KD)

Som politiker i landets huvudstad åligger det oss ett stort ansvar att stärka villkoren för näringslivet i staden; Stockholm är hela Sveriges tillväxtmotor och det lokala näringslivets förutsättningar är därför avgörande för såväl stockholmarna som landet i helhet. Inte minst under rådande lågkonjunktur och mot bakgrund av tidigare års stålbad med skenande räntor och förändrade konsumtionsmönster.

Förra mandatperioden var vi med och tog fram stadens första näringslivspolicy med målet om Sveriges bästa företagsklimat år 2025. Vi noterar att staden saknat en aktuell policy för näringslivet sedan årsskiftet eftersom den tidigare gick ut år 2024. Det är föga förvånande att vänsterstyret först efter tre år vid makten lyckats enas kring en politik för näringslivet, om än försenat och efter flera år av försämrade placering i rankingar över företagsklimat i Sverige. Vad som däremot är anmärkningsvärt är den dissonans som uppstått mellan styrets faktiska politik och de påstådda målsättningarna man slår fast i förslaget till näringslivspolicy. Man påstår sig vilja främja sund konkurrens samtidigt som man aktivt snedvrider konkurrensen i staden genom bland annat miljözon 3 i city, nya exkluderande upphandlingsregleringar och klåfingrighet i entreprenörers rekryteringar.

Tryggheten för företagen ska öka men de kommunala ordningsvakterna är i princip avvecklade; innovation ska främjas men detaljkraven duggar tätt vilket hämmar entreprenörer att själva utveckla sina arbetssätt. Man fastslår att den internationella tillgängligheten ska öka, men man väljer att förbjuda tjänsteresor med flyg. Likaså ska infrastrukturen vara god och framkomligheten öka, samtidigt drar man ner på bussavgångar, tränger bort lastplatser, underfinansierar gatunätet och omöjliggör för gods- och frakt att ta sig fram i city. Listan kan göras lång.

Vi välkomnar att näringslivspolicyn kompletteras med en etableringsstrategi som samlar det viktiga etableringsarbete som staden länge bedrivit. En strategi som främjar tillväxt och arbetstillfällen, samt ser till det befintliga näringslivets behov men även jagar nya etableringar, är mycket bra. Tyvärr uppstår även här en dissonans mellan syftet med strategin och den faktiska politiken man driver. Dess inriktningar skvallrar om att syftet snarare är att näringslivet förväntas delta i att lösa stadens problem med arbetslöshet, kompetensbrist, otrygghet och de orealistiskt högt satta miljömålen, än tvärtom. Stockholms näringsliv förtjänar bättre politik än såhär.

Förskolenämnden

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M)

Se reservation anförd av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

Se reservation anförd av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Ismail Ali (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Idrottsnämnden

Reservation av Hanna Wistrand (L)

Se reservation anförd av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Mikael Peterson (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Mikael Sundin m.fl. (M)

Se särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M) under arbetsmarknadsnämnden.

Kulturnämnden

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L)

Se reservation anförd av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Ersätтарыttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD)

Se ersätтарыttrande av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Kyrkogårdsnämnden

Särskilt uttalande av Ewa-Marie Ås (KD)

Se ersätтарыttrande av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation av Elin Hjelmestam (L)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Reservation av Torbjörn Erbe m.fl. (M)

Se reservation anfordrad av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Reservation av Anders Edin (SD)

föreslår att nämnden beslutar att avslå förvaltningens förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar ambitionen att stärka Stockholms näringsliv, men vi ser flera brister i policyn. En central fråga är tryggheten för stadens företagare. Otrygghet, stölder och organiserad brottslighet slår hårt mot det lokala näringslivet. Policyn nöjer sig med att tala om kunskapshöjning, men det räcker inte. Det behövs konkreta åtgärder för att aktivt bekämpa välfärdsbrottslighet och kriminalitet som snedvrider konkurrensen och slår ut seriösa företag.

Vi ser också en risk i den ensidiga betoningen på hållbarhet och grön omställning. Dessa mål är viktiga, men de får inte leda till ökade kostnader, krångligare regler eller nya hinder för små och medelstora företag som redan kämpar med tuffa villkor i Stockholm. Näringslivspolitikerna måste vara balanserad och bygga på företagens faktiska behov.

Dessutom är det anmärkningsvärt att förvaltningen endast kommenterar två av de sju ramvillkoren. Infrastruktur, framkomlighet och stadsmiljö är avgörande för många företag, men dessa frågor lämnas utan analys. Sammanfattningsvis anser Sverigedemokraterna att det behövs en tydligare politik för trygghet, rättvisa konkurrensvillkor och en näringslivspolitik som stärker alla företag, inte bara de som kan delta i storskaliga hållbarhetssatsningar.

Service­nämnden

Reservation av Anette Hellström m.fl. (M)

Se reservation anfordrad av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden

Socialnämnden

Reservation av Reservation av Jan Jönsson (L),

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Reservation av Andrea Hedin m.fl. (M)

Se reservation anfordrad av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Särskilt uttalande av Kristin Jacobsson (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Ersättaryttrande av Maurice Forslund (KD)

Se ersättaryttrande av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation av Björn Ljung (L)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Johan Nilsson m.fl. (M)

Se särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Mikael Blomstrand (C)

Företagarna är våra främsta jobbskapare och utan dem stannar Stockholm. När det går bra för företagen skapas fler arbetstillfällen, välstånd och skatteintäkter till den gemensamma välfärden. Ett starkt och dynamiskt näringsliv är därför en grundförutsättning för stadens utveckling.

Mot denna bakgrund är det oroande att Stockholm tappar mark i Svenskt Näringslivs årliga ranking av företagsklimatet. Under innevarande mandatperiod har staden fallit över 60 placeringar. Det bekräftar bilden av att företagsklimatet har försvagats – regelbördan ökar, byråkratin växer och nyföretagandet sjunker. Företagare möts av långa handläggningstider, bristande service och otrygghet i sin vardag. Centerpartiets ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat.

Stadsbyggnadskontoret framhåller att kontoret redan bidrar till ett gott näringslivsklimat, bland annat genom bygglovsservice, planering för funktionsblandade miljöer och förbättrad framkomlighet. Det är viktigt och positivt. Samtidigt speglar kontorets svar samma problem som återkommer i stadens samlade företagarpolitik: man nöjer sig med att beskriva befintliga arbetssätt i stället för att utveckla dem. Visionerna i den föreslagna näringslivspolicyn är goda, men utan konkreta mål, tidsramar och uppföljning riskerar de att stanna på pappret.

Centerpartiet vill att staden arbetar mer resultatinriktat med tydliga mätbara mål för handläggningstider, nyetableringar och förbättrat företagsklimat. Stockholms företagare ska känna att staden står på deras sida i kampen mot regelkrångel,

byråkrati, bedrägerier och brottslighet. Företagare ska ha en tydlig väg in till staden och mötas av snabb, samordnad och serviceinriktad myndighetsutövning.

Stockholm behöver en företagarpolitik som levererar resultat. Centerpartiet vill se kortare ledtider, färre hinder och större förståelse för företagens villkor, från planering och bygglov till drift och utveckling. Staden ska vara en möjliggörare, inte en bromskloss. Bara så kan Stockholm återta platsen som Sveriges bästa stad för företagande.

Trafiknämnden

Reservation av Jonas Nilsson m.fl (M)

Se reservation anfordrad av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Reservation av Sara Svanström (L)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Svante Linusson m.fl. (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Ersättaryttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD)

Se ersättaryttrande av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Utbildningsnämnden

Reservation av Andrea Hedin m.fl. (M)

Se reservation anfordrad av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Reservation av Jan Jönsson (L)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Claes Nyberg (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Äldrenämnden

Reservation av Margita Jacobsson (L)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD)

Se ersätтарыttrande av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Särskilt uttalande av Hugo Laigar (M)

Se särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Thomas Wihlman (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation av Hanna Wistrand (L)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Johan Duvdahl (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd

Reservation av Christina Peterson (C)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
2. att justera den föreslagna policyn i enlighet med nedan.
3. att därutöver anföra följande.

Sedan vänsterstyret tillträdde i Stockholms stad har företagarpolitiken märkbart försvagats och under Tidöregeringen har regelbördan och byråkratin för företagen ökat ytterligare. Det har lett till fler konkurser, stigande arbetslöshet, minskad tillväxt och nyföretagande. Vi behöver en förbättrad företagarpolitik.

I förslaget till Stockholms stads näringslivspolicy pekas fyra fokusområden ut; att stimulera tillväxt och företagande, att förbättra servicen och myndighetsutövningen, att skapa mer attraktiva miljöer och ökad framkomlighet samt att öka tillgången till arbetskraft och rätt kompetens. Det är bra ambitioner, men i realiteten ser det annorlunda ut. Staden stänger dörren för många som vill starta företag. Bara en av tre nyföretagare är kvinnor. Bland unga är det väldigt låg kunskap om att starta och driva företag – men i stället fokuserar staden på andra målgrupper. Centerpartiets ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. För att nå dit krävs bland annat

att företag inte slussas runt i sina kontakter med staden, utan att det finns ”en väg in” i form av en utpekad kontaktperson för företag, samt en rad ytterligare åtgärder för att förbättra företagens villkor.

Vi behöver utveckla allt från bättre dialog mellan näringsliv och politiker till trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare för att förebygga utsatthet för rån, hot och våld. Vi vill att unga människor i Stockholm tidigt ska få insikter i företagandets villkor. Staden ska erbjuda koncept som Ung företagsamhet i skolorna och samverka med näringslivet för sommarföretagande, där ungdomar ges möjlighet att sommarjobba som egenföretagare.

Företagarna är våra främsta jobbskapare och utan dem stannar Stockholm. Stockholms stad behöver bli bättre på att ha en god dialog med Stockholms företagare. Stockholms företagare ska känna att staden står på deras sida i kampen mot regelkrångel, byråkrati, bedrägerier och brottslighet. Centerpartiet vill att Stockholms stad erbjuder långtidsarbetslösa att läsa in gymnasiet eller utbilda sig till ett specifikt bristyrke. Vi måste ställa krav på dem som mottar ekonomiskt bistånd att stå till arbetsmarknadens förfogande. Dagens SFI, svenska för invandrare, behöver bli bättre. Centerpartiet vill säkerställa att SFI är ändamålsenlig, ger goda kunskaper i svenska och utgår från de förutsättningar som individen har. Det är också viktigt att man tidigt får kunskap om hur samhället fungerar.

Reservation av Gustav Johansson m.fl. (M)

Se reservation anfordrad av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Reservation av Peter Backlund (L)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation av Torbjörn Ebérus m.fl. (M), Rikard Werge (L) och Christer Eriksson (C)

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut, Att därutöver anföras:

Tack vare företag, forskning och innovation har Stockholm i hundratals år varit en samlingspunkt för människor och nya idéer. Det är tack vare dragningskraften företag har haft som Stockholm inte bara är Sveriges politiska, utan också ekonomiska och sociala, centrum. Det är företagen – stora som små – vi har att tacka för Stockholms välstånd. Därför är frågan om vilket näringslivsklimat Stockholm ska ha, en av de mest avgörande när vi också ställer oss frågan vilket Stockholm vi ska ha i framtiden.

Näringslivspolicyn som togs fram under den grönbå majoriteten hade som ambition att Stockholm skulle ha Sveriges bästa företagsklimat. Denna ambition finns inte att

finna i den uppdaterade versionen till näringslivspolicy. Det är en olycklig ambitionssänkning som riskerar både Stockholms välstånd och välfärd.

Den tidigare policyn la fokus på service, dialog och samverkan medan det nya förslaget är betydligt mer detaljerat och styrande. Styrkan och hemligheten bakom Stockholms ekonomiska och företagsmässiga framgångar har varit näringslivets bredd och det nära samarbetet med universitet och forskningsinstitut. Men i den nuvarande policyn gör man tydligt att det finns fyra prioriterade områden; tech och startups, life science, grön och hållbar omställning samt besöksnäring. Detta samtidigt som staden nu ska prioritera etableringar som främjar grön omställning, hållbar stadsutveckling och cirkularitet samt att innovationsklimatet definieras uttryckligen som ett som främjar hållbarhet.

Vi känner igen tongångarna från tidigare under mandatperioden. Men exemplen på när politiken framgångsrikt styrt näringslivet är färre än exemplen på det motsatta. Stockholms stad har de senaste åren gjort tydligt – inte minst kopplat till turerna kring nyföretagarrådgivningen – att man saknar förståelse för företagsamhet och tillväxt.

Företagsklimatet försämras, nyföretagandet är det lägsta det varit på nästan 20 år och beslutet att flytta över nyföretagandet från SBR till arbetsmarknadsförvaltningen vittnar om hur det politiska styret snarare ser nyföretagande som en arbetsmarknadspolitik insats snarare än en välståndsbyggare.

Det är bra att den uppdaterade policyn tar sikte på att Stockholms ska vara mer konkurrenskraftigt internationellt. Dock är stora delar av näringslivet numera överens om att det största hotet emot Stockholm och i längden hela Sveriges konkurrenskraft är Arlanda. Stockholmmåste tala med en gemensam, stark röst för att öka tillgängligheten till Stockholm från och till resten av världen. Här finns det lite hopp att finna hos majoriteten.

Förutom Arlanda rör kritiken gentemot Stockholms stad från företagare tillstånds- och tillsynsprocesser. Staden ämnar nu lägga större fokus på NKI/NUI-mätningar samt trygghetsundersökningar, varumärkesmätningar och internationella rankingar. Utöver detta ska varje stadsdelsnämnd årligen analysera sitt lokala företagsklimat. Vi ser risken att staden kommer bli allt sämre på att se skogen för alla träden. Företagsklimatet kommer inte att bli bättre tack vare mätningar. Det kommer bli bättre när förståelsen för och företagares vardag ökar och en genomgripande kulturförändring gjorts inom Stockholms stad.

Politiker och förvaltningar behöver inse att Stockholms näringsliv – från internationella storföretag till nyetablerade småföretagare – i regel försöker utveckla Stockholm till det bättre. Det räcker inte med att staden internt har en bättre bild av ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna som den nya policyn tar sikte på. För inte minst småföretagare är tillståndsdjungeln Stockholms stad en tidsslukare och återkommande källa till huvudvärk. Det måste gå snabbare att få ett ja eller hjälp från staden och företagare som under lång tid varit välskötta behöver bemötas med större tillit vad gäller tillsyn.

Företag som fuskar eller begår illegal verksamhet ska möta både staden och andra myndigheters fulla motstånd, men i de allra flesta fallen är stadens viktigaste roll bara att vara en möjliggörare. Det handlar om att korta handläggningstider, automatisera det som kan göras (här finns flera andra kommuner Stockholm kan följa) samt att förvaltningar och kontor i betydligt högre utsträckning behöver samspela och tala med samma röst. Det är därför Moderaterna, Centerpartiet och Liberalerna vill samla tillsyn och tillstånd under en enhet och det är obegripligt varför Stockholm ska tolka nationella lagstiftningar strängare och mer tillväxthämmande (exempelvis öppetiderna för gårdsförsäljning).

Stockholms företagare är återkommande utsatta för brott. Regeringen gör allt i sin makt för att öka tryggheten i Sverige och resten av landet men det lokala stödet och hjälpen kommer aldrig helt kunna ersättas av nationella insatser. Antalet trygghetskameror behöver bli fler i framför allt våra utsatta områden och företagare som utsätts för brott måste få stöd från staden. Det är därför Moderaterna, Centerpartiet och Liberalerna vill se att staden inrättar en brottsofferjour för att enkelt kunna ge vägledning och stöd till företag som har drabbats av brottslighet.

Ambitionen i det nya förslaget till näringslivspolicy är god, men förståelsen för Stockholms näringsliv saknas. Den nya policyn riskerar att fjärma sig från det som företagen faktiskt efterfrågar. Stockholm behöver en näringslivspolitik som är flexibel, lyhörd och okomplicerad. Inte ännu ett dokument fullt av mål, delmål och administrativa processer.

Stockholms företag utgör stommen i det som görs och kan göras i Stockholm. Förhoppningsvis kommer företag fortsätta föra människor, innovationer och kapital från olika delar av stan, Sverige och världen samman. De kommer utveckla nya idéer, tjänster, produkter och skapa sådant som ligger långt bortom föreställningsvärlden för kommunala målsättningar. Inför det kan vi som politiker inte göra mycket annat än fascineras, vara tacksamma över ringarna det ger på vattnet – och förhoppningsvis känna stolthet över att vi gjorde vår del i att underlätta att det kunde ske just i Stockholm.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation av Johan Nilsson m.fl. (M)

Se reservation anförd av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Särskilt uttalande av Henrik Falk (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Fatima Nur (L)

Se reservation anförd av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Aras Amin m.fl. (M),

Se särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Saad Gourrada (C),

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Järva stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Ole-Jörgen Persson (M)

Se särskilt uttalande av Per Rosencrantz m.fl. (M) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Patrick Amofah (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Charlotta Schenholm (L)

Se reservation anförd av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Reservation av Lou-Ann Wejke m.fl. (M)

Se reservation anförd av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Ersättaryttrande av Benjamin Jiang (KD)

Se ersättaryttrande av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M)

Se reservation anförd av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Reservation av Linnea Sandström Lange (L)

Se reservation anfordrad av Christina Tufvesson (L) under arbetsmarknadsnämnden.

Särskilt uttalande av Daniele Fava (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation av Gunnar Caperius (C), Kristina Lutz m.fl. (M) och Lena Kling (L)

1. Att nämnden delvis godkänner förvaltningens förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra följande:

Sedan vänsterstyret tillträdde i Stockholms stad har företagarpolitiken märkbart försvagats. Det har lett till fler konkurser, stigande arbetslöshet, minskad tillväxt och nyföretagande. Dessvärre ser vi åter igen att Stockholm rasar i företagsklimat för tredje året i rad. Från plats 107 till plats 151. En nedgång med hela 44 placeringar bara i år. Totalt har Stockholm tappat 61 placeringar sen vänstermajoriteten tog över styret 2022. Det är oroväckande för Stockholms framtid. Stockholm behöver en förbättrad företagarpolitik.

I förslaget till Stockholms stads näringslivspolicy pekas fyra fokusområden ut: att stimulera tillväxt och företagande, att förbättra servicen och myndighetsutövningen, att skapa mer attraktiva miljöer och ökad framkomlighet samt att öka tillgången till arbetskraft och rätt kompetens. Det är bra ambitioner, men i realiteten ser det annorlunda ut. Staden stänger dörren för många som vill starta företag. Bara en av tre nyföretagare är kvinnor. Bland unga är det väldigt låg kunskap om att starta och driva företag – men istället fokuserar staden på andra målgrupper.

Vår ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. För att nå dit krävs bland annat att företag inte slussas runt i sina kontakter med staden, utan att det finns ”en väg in” i form av en utpekad kontaktperson för företag, samt en rad ytterligare åtgärder för att förbättra företagets villkor. Vi behöver utveckla allt från bättre dialog mellan näringsliv och politiker till trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare för att förebygga utsatthet för rån, hot och våld. Vi vill att unga människor i Stockholm tidigt ska få insikter i företagandets villkor. Staden ska erbjuda koncept som Ung företagsamhet i skolorna och samverka med näringslivet för sommarföretagande, där ungdomar ges möjlighet att sommarjobba som egenföretagare.

Förvaltningen lyfter vikten av den lokala näringslivsutvecklingen vilket vi instämmer i. Vi ser att både förvaltningen och nämnden kan ta en större roll vad gäller att samverka med det lokala näringslivet. Ett starkt näringsliv bidrar både till trygghet, jobb och service i stadsdelen. Förvaltningen behöver välkomna initiativ, samla andra berörda så som bostadsbolag och fastighetsägare, och agera dörröppnare för företagen

i kontakt med andra delar av stadens förvaltningar. Konkret ser vi flera åtgärder. Dels behöver det lokala näringslivsrådet återupprättas. I de stadsdelar där det idag saknas företagsföreningar, idag har endast Kärrtorp en företagarförening, kan förvaltningen bistå i att samla och bilda företagarföreningar.

Det är positivt att det byggs i vår stadsdel men det är viktigt att skydda de företag- och industriklustren som finns idag när nya bostäder planeras eftersom tillkommande bostäder som placeras för nära kan hämma industriområdet verksamhet och utveckling. Företagarna är våra främsta jobbskapare och utan dem stannar Stockholm. Stockholms stad behöver bli bättre på att ha en god dialog med Stockholms företagare. Stockholms företagare ska känna att staden står på deras sida i kampen mot regelkrångel, byråkrati, bedrägerier och brottslighet.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M)

Se reservation anfordrad av Henrik Virro m.fl. (M) under fastighetsnämnden.

Särskilt uttalande av Alice Vestlin (C)

Se särskilt uttalande av Rune Thyselius (C) under arbetsmarknadsnämnden.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Marko Janicic (C), Jonas Nilsson m.fl (M) och Anne-Lie Elfvén (L)

Sedan vänsterstyret tillträdde i Stockholms stad har företagarpolitiken märkbart försvagats och under Tidöregeringen har regelbördan och byråkratin för företagen ökat ytterligare. Det har lett till fler konkurser, stigande arbetslöshet, minskad tillväxt och nyföretagande. Vi behöver en förbättrad företagarpolitik.

I förslaget till Stockholms stads näringslivspolicy pekas fyra fokusområden ut: att stimulera tillväxt och företagande, att förbättra servicen och myndighetsutövningen, att skapa mer attraktiva miljöer och ökad framkomlighet samt att öka tillgången till arbetskraft och rätt kompetens. Det är bra ambitioner, men i realiteten ser det annorlunda ut. Staden stänger dörren för många som vill starta företag. Bara en av tre nyföretagare är kvinnor. Bland unga är det väldigt låg kunskap om att starta och driva företag – men istället fokuserar staden på andra målgrupper. Centerpartiets ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. För att nå dit krävs bland annat att företag inte slussas runt i sina kontakter med staden, utan att det finns ”en väg in” i form av en utpekad kontaktperson för företag, samt en rad ytterligare åtgärder för att förbättra företagets villkor.

Vi behöver utveckla allt från bättre dialog mellan näringsliv och politiker till trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare för att förebygga utsatthet för rån, hot och våld. Vi vill att unga människor i Stockholm tidigt ska få insikter i företagandets villkor. Staden ska erbjuda koncept som Ung företagsamhet i skolorna och samverka med näringslivet för sommarföretagande, där ungdomar ges möjlighet att sommarjobba som egenföretagare. Företagarna är våra främsta jobbskapare och utan dem stannar Stockholm. Stockholms stad behöver bli bättre på att ha en god dialog med Stockholms företagare. Stockholms företagare ska känna att staden står på deras sida i kampen mot regelkrångel, byråkrati, bedrägerier och brottslighet. Centerpartiet vill att Stockholms stad erbjuder långtidsarbetslösa att läsa in gymnasiet eller utbilda sig till ett specifikt bristyrke.

Vi måste ställa krav på dem som mottar ekonomiskt bistånd att stå till arbetsmarknadens förfogande. Dagens SFI, svenska för invandrare, behöver bli bättre. Centerpartiet vill säkerställa att SFI är ändamålsenlig, ger goda kunskaper i svenska och utgår från de förutsättningar som individen har. Det är också viktigt att man tidigt får kunskap om hur samhället fungerar.

Näringslivspolicy och etableringsstrategi

Beslutat av kommunfullmäktige 2025-xx-xx

Innehåll

Inledning	1
Näringslivets betydelse för Stockholm.....	2
Målet för stadens näringslivsarbete	3
Stadens roll för Stockholms företagsklimat.....	3
Sju ramvillkor för ett gott företagsklimat.....	4
Organisation.....	13
Ansvarsfördelning och styrning	13
Genomförande och uppföljning av näringslivspolicyn	14
Uppföljning av stadens företagsklimat	15
Bilaga: Strategi för etableringsfrämjande arbete	16

Inledning

Stockholm har med sina 800 år på nacken alltid varit en stad i rörelse. En stad som samlar ambitioner, viljor, förväntningar och nya sätt att tänka och att leva. Huvudstaden är alltid i förändring, aldrig färdig. En viktig drivkraft i staden har varit och är näringslivet. Stockholm är Sveriges tillväxtmotor, ett nav för entreprenörskap och företagande och en etablerad världsstad med stark profil inom innovation och hållbarhet.

Den höga livskvaliteten, befolkningstillväxten och värderingar som öppenhet, tolerans och frihet stärker stadens attraktionskraft för invånare, besökare företag och investerare. Här finns ett rikt och brett näringsliv, en god kommunal service och välfärd, ett starkt system för utbildning, forskning och innovation, ett rikt nöjesliv, idrottsliv och kulturliv, tillgång till välfungerande infrastruktur, bra bostäder och god livsmiljö.

För att Stockholm fortsatt ska utvecklas och uppnå en hållbar tillväxt krävs en stark ekonomisk utveckling och hög sysselsättning. Går det bra för företagen i Stockholm skapas arbetstillfällen, välstånd och skatteintäkter till den gemensamma välfärden, vilket i sin tur är en förutsättning för att staden ska kunna fullfölja sina åtaganden gentemot stockholmarna.

För att Stockholm ska behålla och stärka sin roll som en ledande tillväxtstad behövs stabila och långsiktigt goda förutsättningar för små, medelstora och stora företag. De förutsättningar som påverkar företagens möjlighet att etablera sig, växa och utvecklas benämns i stadens näringslivspolicy som ramvillkor. Det är faktorer som på olika sätt påverkar näringslivet, som staden har rådighet över och kan utvecklas i syfte att förbättra företagsklimatet.

Det som är viktigt för företagen är även till stor del viktigt för stockholmarna. Det handlar exempelvis om professionell och effektiv myndighetsutövning och service, bra framkomlighet och tillgänglighet, en attraktiv och trygg stadsmiljö, tillgång till utbildning som ger jobb, och en god livskvalitet.

För Stockholms stad är det viktigt att staden lever upp till dessa ramvillkor och anpassar åtgärder för att förbättra för företagen. Näringslivspolicyn tar sin utgångspunkt i företagens förutsättningar och behov. Genom ramvillkoren framträder en bild av vad som är viktigt att prioritera och utveckla för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Näringslivspolicyn kompletteras med en etableringsstrategi som beskriver Stockholms position, styrkor och prioriteringar som vägleder i arbetet med företagsetableringar, investeringar och omlokaliseringar.

Näringslivspolicyns syfte och omfattning

Näringslivspolicyn är ett internt styrdokument för Stockholms stad och målgruppen är alla medarbetare i stadens verksamheter. Syftet med näringslivspolicyn är att skapa en förståelse för vilka grundläggande förutsättningar som har betydelse för ett gott företagsklimat. Policyn ska bidra till utvecklingen av organisation och arbetssätt samt ska vägleda verksamheter med att prioritera insatser som underlättar för företag att starta, verka och växa i Stockholm. Näringslivspolicyn tydliggör nämnders och bolagsstyrelserns ansvar och roller liksom behoven av samverkan för att främja ett gott företagsklimat.

Utöver att vägleda stadens nämnder och bolagsstyrelser i det dagliga arbetet utgör näringslivspolicyn en grund för långsiktiga beslut och prioriteringar.

Som en bilaga till näringslivspolicyn finns stadens etableringsstrategi för stadens etableringsfrämjande arbete.

Näringslivets betydelse för Stockholm

Stockholmsregionens näringsliv är centralt för hela Sveriges företagande och hållbara tillväxt. Stockholms stad utgör kärnan genom det täta utbudet av huvudkontor, kunskapsintensiva och högproduktiva företag liksom en bredd av små och medelstora företag och är en gravitationskraft som håller samman regionens arbetsmarknad.

Det går idag inte att separera Stockholm från dess kranskommuner. Staden har vuxit samman med de närmaste kommunerna och med ett antal pendlingskommuner från Trosa i söder till Tierp i norr, finns omkring en fjärdedel av Sveriges befolkning. Förtätning och utvecklad infrastruktur gör det möjligt för fler människor att ta del av arbetsmarknadens utbud och regionens produktivitet stiger.

Stockholm är en stad präglad av företagsamhet med ett starkt näringsliv och står sig väl i den internationella konkurrensen som attraktiv och företagsvänlig storstad. Näringslivet är diversifierat och består av en mångfald av branscher där drygt 80 procent av Sveriges samtliga näringsgrenar finns representerade. I Stockholm är den privata sektorn störst. Den största näringsgrenen är företagstjänster där till exempel juridik, ekonomi, vetenskap och teknik ingår. Därefter följer handel, tillverkning, finansiell verksamhet samt information och kommunikation. Totalt finns cirka 92 000 arbetsställen i staden. De flesta företag är små, cirka 41 procent har 1–4 anställda. Ett 40-tal företag har över 1 000 anställda och står för en fjärdedel av jobben i Stockholm.

Majoriteten av alla företag i Sverige, liksom i Stockholm, är små och medelstora företag med färre än 250 anställda. Småföretagen är en viktig motor för tillväxt i staden, inte minst då det är inom de befintliga små och medelstora företagen i Stockholm som potentialen för nya jobb är som störst.

De stora kunskaps- och teknikintensiva företagen och internationella huvudkontoren har tillsammans med det stora antalet startupföretag en väsentlig roll för Stockholms globala position som innovativ storstadsregion. Huvudkontoren är en viktig faktor i den växande exportekonomin som utvecklats i Stockholmsregionen. Här växer bland annat specialiserade tjänster inom exempelvis life-science, IT och tech fram.

Näringslivet är en partner och möjliggörare för att möta flera av Stockholms stads ambitioner och utmaningar. Företagen bidrar som leverantör, utförare eller anordnare av vissa kommunala verksamheter, som byggaktör för bostäder, arbetsplatser och infrastruktur och som en innovationskraft för att möta Stockholms stads ambitioner inom exempelvis miljö- och klimatområdet. Näringslivet spelar också en viktig roll i stadsutvecklingsprocesser och bidrar genom sin närvaro och verksamhet till att göra staden levande och attraktiv och till att öka tryggheten i hela staden. Genom skatteintäkterna från företag och människor i arbete kan staden möta behoven i välfärden och göra de investeringar som krävs för att fortsätta bygga en växande och hållbar stad.

Företag spelar även en central roll i Sveriges beredskap, då många samhällsviktiga funktioner drivs av privata aktörer. Ett väl fungerande näringsliv är avgörande för att staten ska kunna upprätthålla försörjningsberedskapen vid kriser och krig.

Målet för stadens näringslivsarbete

Stockholm ska vara Europas ledande stad för tillväxt och innovation med ett internationellt konkurrenskraftigt företagsklimat. Staden ska underlätta för företag att starta, verka och växa och har en god dialog, samt ett serviceinriktat och förtroendefullt bemötande gentemot företagen. Stadens näringslivsarbete ska vara ett strategiskt och operativt verktyg för att Stockholms stad ska ha ett långsiktigt stabilt och starkt företagsklimat och möjliggöra att vara en attraktiv plats för företag och att den tillväxtkraft som finns i staden ska tas tillvara och förstärkas. Nya företag ska startas, fler företag ska vilja etablera sig här och företag som redan finns i staden ska vilja stanna kvar och växa.

Staden ska klara av att möta företagen i deras frågor och lösa det som staden kan och bör lösa. Företagen ska uppleva att Stockholm har ett företagsklimat som möter och speglar hela näringslivets bredd och behov och som främjar olika former av näringslivsverksamhet. Ett företagsklimat ska vara anpassat till Stockholms unika förutsättningar och behov liksom till stadens position i Sverige och internationellt. Näringslivet ska uppleva att de är en viktig partner till staden och bidrar till att utveckla staden, göra den levande och attraktiv och att de bidrar till att möta flera av stadens utmaningar.

Stadens roll för Stockholms företagsklimat

Att skapa förutsättningar för näringslivet är ett kontinuerligt utvecklingsarbete där förändringar i omvärlden genererar behov av att bibehålla, utveckla och förstärka insatser och

åtaganden. Staden anpassar och förbättrar kontinuerligt sina strategier och arbetssätt för att möta nya utmaningar och möjligheter.

Stockholms stads näringslivsarbete utgår ifrån företagets behov, stadens grundläggande styrning, såsom den kommunala lagstiftningen och kompetensen, samt stadens vision, översiktsplan och Agenda 2030. Stadensbudgeten fastställer uppdrag, prioriteringar och ekonomiska förutsättningar. Arbetet påverkas även av stadsövergripande styrdokument inom kvalitet, miljö och klimat, inköp, personal, infrastruktur och stadsutveckling, kultur och evenemang, kommunikation, samt trygghet och säkerhet. Det gäller även styrdokument på regional nivå som exempelvis Regional utvecklingsplan för Stockholm, RUFS 2050.

Stockholms företagsklimat är också sammanflätat med faktorer som exempelvis rådande konjunkturläge, omvärldsfaktorer samt beslut på regional, nationell och internationell nivå från myndigheter och politisk nivå. Genom att delta och påverka inom internationella och nationella samverkansytor kan staden påverka förutsättningarna för företagsklimatet.

Sju ramvillkor för ett gott företagsklimat

De övergripande strukturer som påverkar företagets möjlighet att etablera sig, växa, utveckla och anpassa sig till förändrade förutsättningar benämns i stadens näringslivspolicy som ramvillkor. Stockholms stad pekar ut sju ramvillkor, som påverkar näringslivet och som alla kan utvecklas i syfte att förbättra företagsklimatet. De tar hänsyn till stadens rådighet och de uppdrag som ligger inom stadens nämnder och bolagsstyrelser, samt Stockholms position i Sverige och internationellt. Syftet är att integrera företagets behov i stadens näringslivsfrämjande arbete.

Näringslivspolicyns sju ramvillkor är:

1. Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice
2. Tillgång till efterfrågad kompetens
3. Trygg och attraktiv stadsmiljö
4. God infrastruktur, bra framkomlighet och internationell tillgänglighet
5. Innovationsklimat som främjar hållbarhet
6. God livskvalitet
7. Internationell positionering och marknadsföring

Nedan beskrivs ramvillkoren utifrån målbild, åtgärder, organisation och ansvar. Målbilderna tydliggör den övergripande riktningen för stadens arbete och inom varje ramvillkor pekas ett antal förbättrings- och samverkansåtgärder ut för att nämnder och bolagsstyrelser tillsammans ska uppnå och bibehålla den önskade målbilden. Övergripande organisationsbeskrivningar återfinns avslutningsvis.

1. Effektiv myndighetsutövning och god företagsservice

Ett framgångsrikt näringslivsfrämjande arbete kräver god service och ett lösningsorienterat arbetssätt som genomsyrar alla nämnder och bolagsstyrelser.

Stadens förmåga att erbjuda effektiv myndighetsutövning och god service till företagen spelar en stor roll i hur företagsklimatet uppfattas. Det handlar om hur företagen upplever stadens service, hur staden samverkar och tar helhetsansvar för företagens tillstånds- och tillsynsärenden, hur tydliga staden är i sin information och kommunikation samt hur enkelt det är att delta i stadens upphandlingar.

Samtliga nämnder och bolag möter någon gång näringslivet antingen som myndighetsutövare, servicegivare, avtalspart eller samarbetspartner. Det innebär att alla har ett ansvar för att stadens åtagande om god företagsservice fullgörs. Därför behövs en förståelse för företagens vardag och lyhördhet inför företagens behov

Myndighetsutövning spelar en avgörande roll i att motverka illegal ekonomi och organiserad brottslighet. Stadens arbete med tillståndsgivning och tillsyn ett av de mest effektiva verktygen för att motverka osund konkurrens och säkerställa lika villkor och förutsättningar för företagen. Efter upphandling och vid inköp ska staden endast anlita seriösa leverantörer och bedriva ett systematiskt arbete för att motverka välfärdsbrott. Genom riskbedömningar, kravställning och uppföljning ska oseriösa aktörer stängas ute. Detta stärker stadens attraktivitet och företagsklimat.

Målbild

I Stockholm är det enkelt att starta och driva företag. Stadens företagsservice hjälper företagare att snabbt få svar på sin fråga eller hitta rätt kontaktväg och instans i staden. Stadens verksamheter erbjuder god service, effektiv, rättssäker och snabb handläggning i all

kontakt med företag och entreprenörer. Företagen tycker att det är lätt att göra rätt och svårt att göra fel. Staden förstår och förhåller sig till företagens behov och perspektiv, har kunskap om stadens möjligheter att underlätta företagens vardag. Stadens digitala tjänster är enkla och tydliga, informationen är lättillgänglig och upphandlingsprocesserna är effektiva och ställer relevanta krav. Staden främjar ett gott företagsklimat genom att förebygga och motverka organiserad brottslighet och otrygghet. Genom ett samordnat tillstånds- och tillsynsarbete bidrar staden till att företag kan verka under sund konkurrens, i ett tryggt system och under lika villkor.

För att nå målbilden behöver nämnder och bolagsstyrelser:

- säkerställa att medarbetare har god kunskap om företagens vardag och att insikt om företagens villkor, behov och betydelse är en naturlig del av stadens arbete
- erbjuda lättillgänglig och lättbegriplig företagsservice och information om stadens tillstånd, regler och tillsyn för att säkerställa god service samt effektiv, rättssäker och snabb handläggning i all kontakt med företag och entreprenörer
- tillhandahålla tydliga kontaktvägar in i staden och samverka internt för att underlätta för företag som vill etablera eller omlokalisera sig i Stockholm
- höja kunskapsnivån om välfärdsbrottslighet och systemhotande brottslighet samt arbeta med insatser som förebygger och motverkar brott
- samordna tillsyns- och tillståndsprocesser inom stadens myndighetsutövning för att effektivisera och underlätta för företagen och främja sund konkurrens
- utveckla digitala kontaktvägar och e-tjänster för att effektivisera handläggning av tillståndsärenden och erbjuda en sammanhållen service till företagen
- möjliggöra att en mångfald av företag ser staden som en attraktiv affärspartner och väljer att delta i stadens upphandlingar

Organisation

Miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ansvarar för stadens tillstånds- och tillsynsarbete. Dessa nämnder säkerställer att lagar och regler följs inom områden så som livsmedelssäkerhet, hygienverksamhet, framkomlighet, serveringstillstånd och bygglov. Förskolenämnden är tillsynsmyndighet för fristående förskola och pedagogisk omsorg. Stadens myndighetsutövning är avgörande för ett gott företagsklimat där företag kan verka under sund konkurrens, i ett tryggt system och under lika villkor. Myndighetsutövande nämnder ansvarar för att tillhandahålla tillgänglig information och e-tjänster kopplade till tillstånd och tillsyn.

I staden är det miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden som i samverkan med Stockholm Business Region och kommunstyrelsen vidareutvecklar stadens myndighetsutövning. Detta sker bland annat genom att årligen mäta nöjd kund index (myndighetsutövning) och nöjd upphandlings index (upphandling). Stockholm Business Region (SBR) leder ett regionalt samarbete inom Stockholm Business Alliance (SBA). Inom SBA bedrivs verksamhet med syfte att attrahera utländska investeringar till regionen, marknadsföra regionen internationellt och förbättra näringslivsservicen vid kommunernas myndighetsutövning.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att lotsa företag till rätt instans, eller till stadens företagsservice, för vidare hjälp i företagens kontakter med staden. Servicenämnden svarar på frågor som kommer in via företagsservice och ger kostnadsfri och behovsanpassad rådgivning i frågor som rör exempelvis tillstånd, nyföretagande och upphandling.

2. Tillgång till efterfrågad kompetens

En fungerande kompetensförsörjning bidrar till ökad välfärd och en socialt hållbar stad. Tillgången till arbetskraft med relevant kompetens är en viktig förutsättning för företagens tillväxt och utveckling och behovet av kvalificerad arbetskraft är inom vissa branscher stort. Staden stärker det lokala utbudet av kompetens genom sitt utbildningsutbud och en nära, kontinuerlig och omfattande dialog med branscher och enskilda företag är centralt för att staden ska kunna bidra med rätt utbildningsmöjligheter. Staden bidrar också till företagens kompetensförsörjning genom att attrahera internationella talanger.

Målbild

I Stockholm har näringslivet god tillgång till den kompetens de behöver. Utbudet av utbildningar och insatser speglar näringslivets behov. Här finns en utbildnings- och forskningsmiljö, som attraherar spetskompetens och främjar innovationer, entreprenörskap och förnyelse inom befintligt näringsliv. Det gör att både företag och kompetens söker sig till och stannar i Stockholm som står sig starkt i den hårda konkurrensen om talanger. Stockholms arbetsmarknad präglas av inkludering och mångfald, där alla människor, oavsett bakgrund och förmåga, ges möjlighet att bidra till samhället genom att arbeta. Här finns möjlighet att byta yrkesinriktning och skola om sig under sitt yrkesliv. Här finns framtidens kompetens, den som krävs för att möta utmaningar till följd av exempelvis klimatförändringar, digitalisering och demografiska förändringar.

För att nå målbilden behöver nämnder och bolagsstyrelser:

- stärka samverkan med näringslivet och andra relevanta aktörer för att matcha tillgången på utbildningar med behovet av kompetens
- samverka med arbetsgivare och branschorganisationer för att säkerställa attraktionskraft för stadens vuxenutbildningar
- stärka samverka mellan berörda nämnder och bolag för att inkludera kompetensförsörjningsfrågorna i stadens arbete med större företagsetableringar
- verka och underlätta för internationell kompetensförsörjning och talangattraktion utifrån näringslivets behov
- stärka samverkan med universitet och högskolor för att stärka Stockholms position som universitetsstad

Organisation

Arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region är centrala aktörer inom kompetensförsörjning. Arbetsmarknadsnämnden arbetar för att matcha företagens kompetensbehov och utbildningar samt för att främja social hållbarhet. Arbetsmarknadsnämnden ansvarar också för vuxenutbildning: sfi, komvux och

yrkeshögskola. Utbildningsnämnden bidrar med yrkesprogram som adresserar bristyrken och främjar ett entreprenöriellt lärande samt innovation och forskning. Stockholm Business Region arbetar för att attrahera talanger till Stockholm.

3. Trygg och attraktiv stadsmiljö

Det är viktigt att skapa förutsättningar för en levande stadsmiljö som lockar både stockholmare och besökare och som möter företagens olika behov. Trygg och attraktiv stadsmiljö handlar om den fysiska miljön och företagens möjligheter att verka i en tilltalande och ändamålsenlig stadsmiljö under trygga förhållanden. Det är en förutsättning att alla företagare, oavsett var i staden de verkar, ges möjlighet att bedriva sin verksamhet på ett tryggt och säkert sätt. Grundläggande är att renhållning, tillgänglighet, snöröjning, och skyltning fungerar väl, att problem åtgärdas snabbt samt att gator, platser och torg upplevs som trygga, attraktiva och levande. En attraktiv stadsmiljö är ett resultat av ett samskapande där staden har en roll och där olika företag och andra aktörer skapar innehåll och liv i platser som kan utvecklas över tid. Det välfungerande kollektivtrafiksystemet och hållbara pendlingsalternativ som gångtrafik, cykeltrafik och kollektivtrafik gör staden enkel att uppleva och bidrar till en mer attraktiv, tillgänglig, klimatsmart och dynamisk stad för både företag och besökare.

Målbild

I Stockholm finns trygga och attraktiva lägen och miljöer för olika typer av företag i alla delar av staden. Staden främjar aktiviteter som stärker trygghet och stimulerar flödet av människor. Företagens närområden karaktäriseras av värden som underlättar för dem att attrahera både kunder och kompetens, så som levande stadsmiljö, trygga och säkra platser, och god framkomlighet för varutransporter. Det finns väl fungerande kollektivtrafik och hållbara pendlingsalternativ som gångtrafik och cykeltrafik samt närhet till grönska. Här samverkar staden med polis, näringsliv och civilsamhället för att förebygga och minska brott och skapa trygga, tillgängliga och attraktiva stadsmiljöer.

För att nå målbilden behöver nämnder och bolagsstyrelser:

- stärka arbetet med platssamverkan och skapa långsiktigt samarbete med näringslivet i trygghetsskapande, brottsförebyggande och trivselskapande åtgärder
- stärka arbetet med platsutveckling för att bidra till en attraktiv stadsmiljö för näringslivet i stadsdelsområdena
- stärka företagarperspektivet i stadens strategiska trygghetsarbete
- integrera näringslivets betydelse och behov i plan- och stadsutvecklingsprocesserna genom dialog med företagen och näringslivskonsekvensanalyser
- säkerställa tillgången till renodlade verksamhetsområden och deras betydelse för logistik, servicefunktioner och strategisk försörjningsförmåga
- stärka hållbara pendlingsalternativ.
- göra platser levande genom att främja och attrahera etableringar av företag, kulturell verksamhet och evenemang till prioriterade områden
- främja god tillgång till lokaler till villkor som möjliggör etablering och utveckling för en bredd av verksamheter och kulturella och kreativa branscher

Organisation

Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden är centrala för utvecklingen av stadens fysiska miljö. Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ansvarar för att skapa attraktiva lägen för företag genom stadsutveckling och fysisk planering, medan fastighetsnämnden och stadens mark- och fastighetsägande bolag erbjuder de faktiska lokalerna.

Trafiknämnden bidrar genom att ansvara för stadens gator, torg och vissa kajer. Deras arbete är avgörande för att staden ska kunna erbjuda attraktiva och trygga offentliga rum och en välfungerande närmiljö som underlättar för boende, besökare och företag.

Flera av stadens verksamheter bidrar till att möjliggöra för etableringar och evenemang som ökar platserns attraktivitet, däribland kulturnämnden, Stockholm Business Region och tillståndsgivande nämnder.

Samtliga nämnder har ett ansvar för stadens trygghetsarbete. Stadsdelsnämnderna har en viktig roll för det lokala näringslivet genom att fungera som en brygga mellan företag och staden. De arbetar också med platssamverkan och samordnar det lokala trygghetsarbetet i samverkan med andra nämnder, polisen och företag, vilket bidrar till att öka attraktionskraften i olika områden.

4. God infrastruktur, bra framkomlighet och internationell tillgänglighet

Internationell tillgänglighet, välfungerande infrastruktur och god framkomlighet är en grundläggande förutsättning för hållbar tillväxt och besöksnäring i Stockholm. Att kunna ta sig till och från Stockholm från andra delar av världen, liksom att framkomligheten för både människor och varuleveranser är god inom staden är avgörande faktorer, som tillsammans med en hållbar energiförsörjning stärker attraktionskraften för internationella företag och huvudkontor att etablera sig i Stockholm. Stadens rådighet inom området är delvis begränsad, vilket gör att samverkan med aktörer på regional, nationell och internationell nivå är väsentlig.

Målbild

Stockholm har god internationell tillgänglighet, kapacitetsstark, robust och hållbar infrastruktur och framkomligheten i staden matchar företagens behov. Det är lätt att ta sig till och från Stockholm på ett hållbart sätt, och inom staden kan både människor, tjänster och varor förflyttas smidigt med god framkomlighet dygnet runt. Staden är öppen för innovativa transportlösningar och energilösningar för att utveckla Stockholm som en attraktiv stad med en tydlig miljö- och klimatprofil.

För att nå målbilden behöver nämnder och bolagsstyrelser:

- säkerställa näringslivets framkomlighetsbehov i planeringen och kommunikationen av förändringar i trafikmiljön och det offentliga rummet
- främja innovativa och effektiva lösningar för arbetsresor och tjänste- och varuleveranser
- arbeta för en god internationell tillgänglighet som stärker attraktionskraften att locka företag, besökare och huvudkontor till Stockholmsregionen
- utveckla och stärka samarbeten med andra relevanta aktörer för att främja hållbart resande inom flera trafikslag
- arbeta för ökad elektrifiering och utbyggnad av laddinfrastruktur
- förbättra gång, cykel och kollektivtrafikens attraktivitet och tillförlitlighet genom upprustning, förnyelse och effektivisering
- verka för goda sjöförbindelser samt järnvägsförbindelser med övriga nordiska länder och mot kontinenten
- utveckla och stärka hamnens roll för försörjning, handel och besöksnäring
- säkerställa att stadens infrastruktur, såsom energiförsörjning, IT, dricksvattenförsörjning, avloppshantering och avfallshantering fortsatt underhålls, förnyas och utvecklas

Organisation

Det är flera nämnder och bolagsstyrelser som ansvarar för att förbättra framkomligheten till och inom staden. Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden samt Stockholms Stads Parkering AB, Stockholm Hamn AB och Stockholm Business Region är viktiga aktörer för att utveckla Stockholms transportsystem och tillgänglighet.

Trafiknämnden har även ett fokus på elektrifiering av transportsektorn i samarbete med både offentliga och privata aktörer.

5. Innovationsklimat som främjar hållbarhet

För att Stockholm ska kunna växa hållbart krävs innovation och nytänkande. Staden spelar en central roll i att främja ett starkt innovationsklimat både som stödjare, ekosystembyggare och skapande av mötesplatser för talanger och idéer.

Både stadens och näringslivets ekonomiska, sociala och ekologiska hållbarhet är beroende av en stark innovationskapacitet. Genom nya arbetssätt och samarbeten mellan olika aktörer som näringsliv, akademi och offentlig sektor främjas innovation. Internationella samarbeten stärker stadens och näringslivets position i den globala konkurrensen. Stockholms digitala infrastruktur, universitet, innovationshubbar samt förmåga att attrahera talanger och kapital bidrar till stadens dynamiska startupscen. Stockholms stads ambitiösa miljö- och klimatarbete är en viktig utgångspunkt för stadens innovationsarbete och en grogrund för framtidens företag.

Målbild

I Stockholm finns ett av världens bästa ekosystem för kunskapsintensiva företag, med tillgång till universitet och inkubatorer, kapital, kompetens och mötesplatser. Stockholms öppenhet för nya idéer är en konkurrensfördel som bidrar till ett starkt innovationsklimat. Staden skapar förutsättningar för näringslivet att utveckla innovativa och hållbara lösningar och affärsidéer. Staden arbetar tillsammans med akademin för att framgångsrika företagskluster stärks, utvecklas och skapas där företag och näringslivsaktörer samverkar och utbyter erfarenheter för att förbättra sina förutsättningar att utvecklas och nå framgång. Den digitala infrastrukturen förstärker Stockholms position som en ledande innovationsregion. Stadens upphandlingar är innovationsdrivande, vilket stärker Stockholms attraktionskraft för företag och investeringar.

För att nå målbilden behöver nämnder och bolagsstyrelser:

- främja samverkan inom innovationsekosystemet mellan offentliga aktörer, näringsliv, akademi och civilsamhälle för att underlätta för entreprenörskap och innovation.
- utveckla och stärka stadens innovationskluster med stark attraktionskraft för företag inom tech, life science, finans, företagstjänster, miljöteknik, besöksnäring och kulturella och kreativa branscher
- säkerställa att stadens upphandlingar främjar innovationer och utveckling och införande av nyskapande och bärkraftiga lösningar
- skapa en innovativ och smart stad genom ett fortsatt aktivt digitaliseringsarbete
- utbilda och attrahera kompetens som kan bidra till företagens behov av arbetskraft i den gröna omställningen

Organisation

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser har ansvaret att bidra till ett starkt innovationsklimat utifrån stadens styrdokument och genom upphandling. Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att främja delning av öppna data när så är möjligt både inom staden och med externa aktörer i form av öppna data som möjliggörare av innovationer. Stokab tillhandahåller den digitala infrastrukturen som är nödvändig för att företag ska kunna utveckla nya tekniker och tjänster. Stadens innovationsförmåga är beroende av ett nära samarbete med andra aktörer inom offentlig sektor, näringsliv och akademi.

Staden arbetar med att utveckla samarbetet med akademin och har partnerskapsavtal med bland annat Stockholms universitet och Kungliga Tekniska Högskolan. Stockholm Business Region främjar investeringar och etableringar inom prioriterade innovationsdrivna och kunskapsintensiva branscher såsom tech, life science och företag inom grön omställning.

6. God livskvalitet

Stockholm behöver säkerställa en god livskvalitet för stockholmarna och för de som överväger att flytta hit. En god livskvalitet skapar också förutsättningar för att attrahera besökare och kompetens. Tillgång till väl fungerande kommunal service och allmän välfärd utgör viktiga delar av en god livskvalitet, liksom god tillgång till efterfrågade bostäder, ett attraktivt serviceutbud, arbetstillfällen, kultur och nöjesliv. Grönområden, ren luft och närhet till svalka och badbart vatten är också avgörande. Att fortsätta bygga staden med bostäder,

företag och service utifrån invånarnas behov är avgörande för en god livskvalitet och attraktiv plats för näringslivet.

Målbild

Stockholms stad garanterar invånarna en hög kvalitet på välfärden, tillgång på efterfrågade bostäder och erbjuder en god livskvalitet. Här kan människor enkelt leva hållbart och näringslivet ges förutsättningar att lösa globala utmaningar och driva hållbara företag. Alla stockholmare har tillgång till en trygg stad full av liv med bostäder, företag, service och kultur. Det finns närhet till grönska, natur, vatten och svalka i alla delar av staden. Evenemang som skapar gemenskap och härliga möten mellan människor som upplever något tillsammans.

För att nå målbilden behöver nämnder och bolagsstyrelser:

- säkerställa hög takt i bostadsbyggandet för ett varierat bostadsutbud med attraktiva efterfrågade och ändamålsenliga bostäder som motsvarar olika behov och efterfrågan i hela Stockholm
- samverka med näringslivet och akademi för att möta utmaningar som följer av klimatförändringar och för att nå stadens miljö- och klimatmål
- upprätthålla god kvalitet i kommunal kärnverksamhet och viktiga välfärdsuppdrag som exempelvis skola, förskola och äldreomsorg
- säkerställa lokaler för konstnärlig produktion och kulturetableringar
- underlätta för arrangemang och evenemang samt bidra till en kultur- och nöjeslivsvänlig stad
- förstärka trygghetsarbetet genom att fortsätta involvera det lokala näringslivet i platssamverkan, trygghetsinvesteringar och trygghetsskapande insatser

Organisation

Flera nämnder och bolagsstyrelser har ansvaret att bidra till en god livskvalitet i arbetet med att utveckla områden för bostäder, arbetsplatser, service, kultur, motion och rekreation, evenemang, en frisk och hälsosam miljö och grönområden. I detta arbete är stadsdelsnämnderna centrala i nära samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, idrottsnämnden och kulturnämnden.

För att skapa en hållbar och hälsosam miljö i Stockholm samarbetar miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholm Exergi och Stockholm Vatten och Avfall för att säkerställa ren luft, rent vatten, energiåtervinning och avfallshantering, vilket bidrar till både ekologisk och social hållbarhet och till den goda livskvaliteten.

7. Internationell positionering och marknadsföring

Stockholms nationella och internationella konkurrenskraft handlar om förmågan att behålla och attrahera nya invånare, besökare, kompetens, investeringar och etableringar. Stockholm har goda förutsättningar att konkurrera med andra storstadsregioner i Europa och världen. Att

stärka bilden av Stockholm är viktigt för att öka kännedomen om och befästa Stockholm som internationell världsstad. Stockholm utmärker sig, bland annat med sin öppenhet, tolerans och frihet, livskvalitet, innovation, kulturutbud och hållbarhet. Stockholms konkurrensfördelar tillsammans med positioneringen av staden är avgörande för en hög nationell och internationell konkurrenskraft.

Målbild

Stockholm är en attraktiv och internationellt välkänd stad som lockar investeringar, företag, talanger och besökare. Människor flyttar hit för att ta del av stadens höga livskvalitet och de möjligheter som finns för ett hållbart liv och företagande. Stadens öppenhet för nya idéer är en tydlig konkurrensfördel och bidrar till att Stockholm fungerar som en internationell hub för stora företag, huvudkontor och innovation. Här främjas möten mellan olika kompetenser för skapande, nytänkande och lösningar på globala utmaningar. Stockholm erbjuder välutvecklade nätverk för samarbete mellan näringsliv, akademi och stad. Stockholms starka position som innovativ och kreativ stad återspeglas i en positiv internationell bild och en hög global kännedom.

För att nå målbilden behöver nämnder och bolagsstyrelser:

- säkerställa en öppen, välkomnande företagskultur genom effektiv myndighetsutövning och förståelse för företagandets villkor i stadsplanering, utbildning och upphandling.
- positionera Stockholm tillsammans med näringsliv och andra aktörer samt fortsätta marknadsföra och öka kännedomen om Stockholms unika styrkor, nationellt och internationellt
- utveckla nätverk för samarbete mellan näringsliv, akademi och stad
- öka och nyttja kraften i regional samverkan för att kunna stärka konkurrenskraften och säkra långsiktig hållbar tillväxt
- attrahera stora internationella och nationella evenemang, möten och kongresser i samarbete med näringslivet

Organisation

Positioneringen av Stockholm engagerar flera nämnder inom staden. Stockholm Business Region ansvarar för att utveckla och marknadsföra Stockholm som etablerings- och besöksdestination internationellt och nationellt. Kommunstyrelsen samverkar med nämnder och bolagsstyrelser kring stora evenemang för att bidra till stadens utbud av upplevelser och skapa mervärden för stockholmare och lokalt näringsliv. SGA Fastigheter ansvarar för att ha internationellt attraktiva och konkurrenskraftiga arenor som attraherar evenemang till Stockholm.

Ansvarsfördelning och styrning

Stadens näringslivsarbete innebär att skapa goda förutsättningar för företag att starta, verka och växa i Stockholm. Det utförs inom ramen för nämnders och bolagsstyrelsers uppdrag.

Alla nämnder och bolag möter någon gång näringslivet antingen som myndighetsutövare, servicegivare, samarbetspartner eller avtalspart. Stadens nämnder och bolagsstyrelser har därför ett gemensamt ansvar i förverkligandet av stadens näringslivspolicy.

Näringslivspolicyn definierar inriktning och på en övergripande nivå ansvarsområden för stadens näringslivsarbete. Policyn tydliggör hur samordning och samverkan ska ske för att stadens nämnder och bolagsstyrelser gemensamt ska bidra till ett gott företagsklimat i Stockholm.

Kommunstyrelsen har en central roll i att på strategisk nivå styra, samordna och följa upp stadens näringslivsarbete och de utpekade ramvillkoren i näringslivspolicyn. Stockholm Business Region har som stadens näringslivsbolag en viktig roll att i nära samarbete med kommunstyrelsen bidra till nämnders och bolags näringslivsarbete.

Kommunstyrelsen ansvarar tillsammans med Stockholm Business Region för implementeringen och förankring av näringslivspolicyn och stöttar nämnder och bolagsstyrelser i deras arbete.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser har en viktig uppgift i att säkerställa att deras arbetssätt genomsyras av ett näringslivsperspektiv samt att utifrån sina uppdrag och åtaganden möta kommunstyrelsen och Stockholm Business Region i näringslivsfrågor som berör deras verksamhet.

Genomförande och uppföljning av näringslivspolicyn

Näringslivspolicyn är ett stadsövergripande styrdokument som beslutas av kommunfullmäktige och förvaltas av stadsledningskontoret. Vid behov genomförs och beslutas om uppdateringar av policyn i samband med stadens årliga budget. Utvecklingen av näringslivsarbetet konkretiseras i nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplaner utifrån den riktning som näringslivspolicyn pekar ut.

Där det finns behov av extra samordningsinsatser tas särskilda handlingsplaner fram av nämnder och bolagsstyrelser i samverkan med varandra och med kommunstyrelsen.

Näringslivspolicyn kommer att implementeras i stadens verksamheter genom utbildningsinsatser med fokus på att vidareutveckla en tillgänglig, stödjande och lösningsorienterad organisation som har näringslivets perspektiv, behov och upplevda verklighet i all relevant verksamhet.

Uppföljning av nämndernas och bolagsstyrelsernas arbete sker i den ordinarie styrningen och uppföljningen, och utifrån dessa sammanställer kommunstyrelsen en årlig stadsövergripande rapport av stadens näringslivsfrämjande arbete.

Uppföljning av stadens företagsklimat

För att följa hur företagen uppfattar Stockholms företagsklimat, vilka utvecklingsområden och framgångsfaktorer som staden har, så utvärderas de olika ramvillkoren genom relevanta rapporter, rankningar och undersökningar. Stadens service mäts exempelvis genom undersökningen servicemätningen Insikt som ger ett nöjd-kund-index (NKI).

Staden trygghetsundersökningar och varumärkesmätningar ger också indikationer som är viktiga för ett gott företagsklimat. Ett antal internationella mätningar och rankningar ger bilden av hur Stockholm uppfattas av omvärlden liksom hur väl Stockholm står sig när det exempelvis gäller innovationsklimat eller att attrahera talanger.

För att få en detaljerad bild av Stockholms företagsklimat ska varje stadsdelsnämnd göra en analys och inhämta kunskap om det lokala företagsklimatet utifrån ramvillkoren i näringslivspolicyn i samband med årlig planering för de kommande åren. Dessa analyser ger insikter om utmaningar och möjligheter på lokal nivå.

Att utvärdera företagsklimatet både utifrån nämndernas analyser, företagsdialoger, adekvata undersökningar och rankningar ger staden både en översiktlig och en detaljerad förståelse för vilka åtgärder som ska prioriteras för att hela Stockholm ska vara attraktivt för företag att verka och växa i. Utvärdering av företagsklimatet sker och redovisas löpande under året och i samband med framtagande av årlig näringslivsrapport presenteras en sammanhållen utvärdering.

Bilaga: Strategi för etableringsfrämjande arbete

Näringslivspolicyn kompletteras med denna etableringsstrategi som beskriver Stockholms position, styrkor och prioriteringar för att främja nya etableringar. Näringslivspolicyn och etableringsstrategin samspelar och bygger ömsesidigt på varandra. Etableringsstrategin fastställer prioriteringar som vägleder i arbetet med företagsetableringar, investeringar och omlokaliseringar. Den är även viktig för en strategisk och effektiv planering av stadens markanvändning kopplad till näringslivsutveckling.

Stockholmsregionen är central för hela Sveriges företagande och tillväxt. Stockholms stad utgör kärnan i en region som genom sin storlek och innovationskraft konkurrerar globalt om internationella investeringar. Stockholms kunskapsintensiva och dynamiska näringsliv samt stora branschbredd ger staden en unik position nationellt och i Norden och förväntningarna på Stockholm som tillväxtmotor är höga.

Samtidigt står Stockholm inför en ökad global konkurrens om talanger, kompetens, investeringar och besökare i relation till konkurrerande internationella huvudstäder med liknande förutsättningar. Stockholm behöver därför fortsatt stärka sin position som en ledande europeisk tillväxtregion genom att attrahera företag inom strategiskt viktiga sektorer, såsom tech och life science samt företag som bidrar till den hållbara omställningen.

Att nya företag startas eller etablerar sig i Stockholm och att befintliga företag verkar och växer stärker konkurrenskraften och bidrar till ökad tillväxt och hållbar utveckling, fler arbetstillfällen och trygga levande stadsdelar.

Genom ökade skatteintäkter från företag och människor i arbete kan staden finansiera välfärden och de investeringar som krävs för en stad som fortsätter att utvecklas. Att främja och attrahera etableringar är därför ett viktigt åtagande för staden.

Näringslivspolicyns sju ramvillkor pekar på vad som viktigt för att Stockholm ska fortsätta att vara ett attraktivt alternativ för företag att etablera sig och växa och utvecklas.

Målet för stadens etableringsarbete

Det övergripande målet för stadens etableringsfrämjande arbete är att Stockholms stad ska vara den attraktivaste staden i Europa för företagsetableringar. Hela Stockholm ska attrahera fler företagsetableringar, investeringar och växande företag samt behålla befintliga företag. Företag som önskar investera, expandera, etablera eller omlokalisera sig i Stockholm ska uppleva att staden har en tillmötesgående och problemlösande inställning till företagens etablering och utveckling. Nya företagsetableringar är viktiga för ökad tillväxt. Det leder i sin tur till fler anställningsmöjligheter och ökade intäkter för den offentliga välfärden, hållbar utveckling och trygga levande stadsdelar.

Stockholms position – en övergripande bild

Stadens roll på den globala arenan har stärkts över tid, vilket avspeglas i höga placeringar i internationella index, vilket i sin tur visar på en stark och förbättrad konkurrenskraft. Stockholm utmärker sig särskilt inom hållbar stadsutveckling och står stark i jämförelse med såväl nordiska huvudstäder som Oslo, Köpenhamn och Helsingfors som globala metropoler som Seoul och Sydney. Stadens profil inom innovation och entreprenörskap är tydlig, med ledande positioner inom tech, biotech, life science, fintech samt kulturella och kreativa branscher.

Universitet som Kungliga Tekniska högskolan, Karolinska Institutet och Stockholms universitet spelar en central roll i att tillhandahålla kvalificerad arbetskraft och bedriva världsledande forskning. Dessa lärosäten samt Stockholm stora samlade utbud av högskolor med särskilda inriktningar inom en bredd av områden, exempelvis Handelshögskolan, bidrar väsentligt till stadens attraktionskraft.

För att ytterligare stärka sin roll som ledande global stad krävs fortsatt utveckling av dessa styrkor, parallellt med en strategisk hantering av utmaningar – särskilt vad gäller synlighet, berättelsen om staden och konkurrenskraft i en internationell jämförelse med andra huvudstäder.

Stockholms styrkor – en övergripande bild

Stadens attraktionskraft vilar på en kombination av innovation, hållbarhet, kreativitet och ett gynnsamt näringslivsklimat där hög livskvalitet, växande befolkning och värderingar som jämställdhet, frihet, öppenhet och social hållbarhet gör Stockholm till en attraktiv plats för både invånare och företag. Stockholm har länge haft en stark befolkningstillväxt, vilket indikerar en attraktiv region för människor att bo och arbeta i och är navet i en större region som skapar ekonomisk styrka och stor branschbredd i näringslivet.

Branschbredd

Näringslivet i Stockholm är diversifierat och består av en mångfald av branscher där drygt 80 procent av Sveriges samtliga näringsgrenar finns representerade. En stor branschbredd är viktigt för en storstads arbetsmarknad eftersom den erbjuder arbetstillfällen för olika kompetenser.

En större mångfald av näringsgrenar bidrar till innovation då kunskap och lösningar kan spridas mellan företag i olika branscher. Branschbredden ger staden en stabil grund att stå på och gör Stockholm mindre känslig för olika branschers upp- och nedgångar.

Styrkeområden

Stockholm har ett antal starka kluster och branscher som står för en stor del av ekonomin och sysselsättningen i staden.

Stockholms stads styrkeområden finns inom tech, life science, finans, företagstjänster, miljöteknik, fastighetssektorn och byggsektorn, besöksnäring, handel och kulturella och kreativa branscher. Dessa utgör viktiga delar av sysselsättningen och ekonomin i staden, vilket ger potential att driva en hållbar och långsiktig tillväxt.

Utmaningar och utvecklingsbehov

Trots framgångarna finns utmaningar då Stockholm möter ökande konkurrens från andra städer. Den innovativa bilden av Stockholm återspeglas inte alltid i omvärldens uppfattning om stadens företagsklimat. Negativa effekter av stadens framgångsrika utveckling som exempelvis höga levnadskostnader påverkar upplevelsen av livskvalitet och stadens attraktionskraft för talanger.

Den nordiska regionen utvecklas snabbt och städer som Oslo, Helsingfors och Köpenhamn har alla gjort framsteg när det gäller att förbättra sin livskvalitet och konkurrenskraft. Stockholm måste därför fortsätta att utveckla sin profil och sitt erbjudande för att behålla sin position som en av världens mest attraktiva och konkurrenskraftiga städer. För att bibehålla Stockholms position i den globala konkurrensen om investeringar, företagsetableringar och arbetskraft behövs samverkan som bidrar till innovationer. Det behöver ske både i stadens egen verksamhet och i samarbete med andra aktörer i regionen. En avgörande del i arbetet är att samarbeta med såväl kommuner och regioner som akademi och näringsliv.

Den gröna omställningen erbjuder både möjligheter och utmaningar, där tillgången till grön energi är avgörande för regionens framgång. Utmaningar som ojämn fördelning av arbetsplatser, samhällsfunktioner, stadsqualiteter och livskvaliteter visar sig genom stora variationer mellan stadsdelsområden avseende möjligheterna till arbete, försörjning och företagande.

Stadens översiktsplan, näringslivspolicy och analysarbete är centrala strategiska verktyg i etableringsarbetet. Genom att adressera strukturella utmaningar och bygga vidare på sina styrkeområden kan Stockholm fortsätta att vara en av världens mest attraktiva och konkurrenskraftiga storstäder.

Analys och kartläggning

Ett etableringsfrämjande arbete för långsiktig hållbar tillväxt kräver ett strukturerat kartläggnings- och analysarbete med kontinuerliga uppdateringar för att identifiera stadens och specifika stadsdelars styrkeområden, behov och utmaningar. Kartläggnings- och analysarbetet ska systematiseras och kopplas samman med stadsdelarnas lägesbilder och områdesanalyser för att synliggöra det lokala behovet av stöd i arbetet med att förbättra företagsklimatet och etableringsarbetet med hänsyn till omvärldsförändringar. Analyserna ska utgöra underlag för prioriteringar och beslut i det etableringsfrämjande arbetet.

Kartläggningarna ska kompletteras med branschaktuella rapporter och omvärldsinformation av värde för att ha aktuell kunskap om vilka branscher som växer och deras behov samt vilka globala trender som påverkar staden. Staden behöver också ha god kännedom och bevakning av företags omlokaliseringar och verksamhetsförflyttningar nationellt och regionalt.

Stadens prioriteringar för etableringar

Stockholms attraktionskraft vilar på ett diversifierat, kunskapsintensivt och innovationsdrivet näringsliv med goda förutsättningar för hållbar tillväxt. För att stärka stadens position i en globalt konkurrensutsatt kontext pekar strategin på prioriteringar i etableringsarbetet. Dessa prioriteringar har påverkan på stadens tillväxt och utveckling.

Tech och life science är exempel på områden där Stockholm har särskilt starka förutsättningar för framtida tillväxt, med etablerade ekosystem, internationell konkurrenskraft och stark koppling till forskning och högre utbildning. Dessa ges särskilt fokus inom etableringsarbetet.

Samtidigt är ett brett och livskraftigt näringsliv avgörande för stadens långsiktiga utveckling. Etableringar av små och medelstora företag inom olika branscher spelar en viktig roll för sysselsättning, lokal utveckling och stadens attraktivitet, dessa etableringar bidrar till helheten och diversifieringen av Stockholms näringsliv.

Etableringsarbetet behöver därför bygga på både spets och bredd med strategiskt fokus där staden har särskilt goda tillväxtförutsättningar.

Tre inriktningar för etableringsfrämjande arbete har identifierats för att möta stadens möjligheter och utmaningar. Etableringar ska prioriteras som:

- främjar hållbar tillväxt, innovation, konkurrenskraft och arbetstillfällen
- främjar hållbar stadsutveckling, grön omställning och cirkularitet
- främjar en trygg, sammanhållen och attraktiv stad

Stockholms mångfald av näringsgrenar och branschbredden ska värnas samtidigt som det proaktiva och aktiva attraktions- och etableringsarbetet särskilt ska prioritera startups och företag inom:

- tech
- life science
- grön omställning
- besöksnäring

Samtidigt ska Stockholms branschbredd värnas och särskilt utpekade verksamhetsområdens betydelse för logistik, servicefunktioner och strategisk försörjningsförmåga beaktas.

Prioriteringarna fungerar som vägledning vid företagsetableringar, investeringar och omlokaliseringar av befintliga verksamheter. De är också centrala för en strategisk och långsiktigt effektiv planering av stadens markanvändning för näringslivets utveckling.

Centrala styrdokument som översiktsplanen och näringslivspolicyn ger inriktning för hur staden ska arbeta för att skapa goda förutsättningar för etableringar. Etableringsarbetet kopplar också till andra styrdokument såsom miljöprogram, trygghetsprogram och regionala utvecklingsplaner.

Etableringar som främjar hållbar tillväxt, innovation, konkurrenskraft och arbetstillfällen

Företag inom tech, finans, life science och digital infrastruktur är centrala för att driva innovation och skapa sysselsättning samt stärka stadens ledande position. Dessa branscher matchar Stockholms styrkeområden och drar nytta av stadens starka startup-ekosystem och högkvalitativa utbildningsmiljöer och gör att Stockholm kan bygga vidare på sin redan starka position. Den globala efterfrågan på innovativa lösningar inom hälsa och medicin gör detta till en strategisk tillväxtmöjlighet.

Stockholm ska stärka sin roll som ett globalt centrum för innovation och miljöteknik för att attrahera företag med hög innovationsförmåga och hållbara idéer. Genom att fokusera på tillväxtkluster i strategiska områden eller i anslutning till dem som Kista Science City och Hagastaden, kan staden skapa förutsättningar för utvecklingen av framtidens innovationer. Dessa kluster är motorer för att driva ekonomisk hållbar tillväxt och förstärka stadens globala konkurrenskraft.

Arbetet med insatser för att Stockholm ska vara en ledande klimat-miljömässigt- och socialt hållbar evenemangs- och upplevelsestad ska fortsätta och staden ska attrahera internationella och nationella evenemang och möten till Stockholm.

Etableringar som främjar hållbar stadsutveckling, grön omställningen och cirkularitet

Miljöprogrammet och tillhörande handlingsplaner utgör en viktig grund för att attrahera företag och investerare som delar stadens ambitioner om hållbar utveckling. För att ytterligare stärka detta arbete ska staden aktivt bidra med näringslivsperspektiv i klimatarbetet och stödja framväxten av gröna företag, hållbara innovationer och kompetens inom klimatomställningen. Företag inom hållbar stadsutveckling, inklusive förnybar energi, cirkulär ekonomi och gröna byggnadsteknologier, stärker Stockholms position som en global föregångare inom hållbarhet. Genom detta arbete bidrar staden till att stimulera fler aktörer att ställa om samtidigt som arbetet bidrar till att stärka Stockholms position.

Etableringar som främjar en trygg, sammanhållen och attraktiv stad

Fler företag, fler arbetstillfällen och fler invånare är nyckelfaktorer för att skapa ett tryggare, mer attraktivt och sammanhållet Stockholm. Stadens arbete med att främja företagsetableringar bidrar till att utveckla levande platser med tillgång till kommersiell service, vilket stärker både den sociala och ekonomiska hållbarheten.

Stockholm växer snabbt och staden behöver fler arbetsplatser, särskilt i Söderort, där befolkningen ökar medan arbetsplatserna är färre. En hållbar tillväxt fokuserar på att skapa balans mellan arbetsplatser och bostäder i hela staden, vilket bidrar till ett mer inkluderande samhälle.

I linje med översiktsplanen ska staden främja näringslivets utveckling i strategiska områden som Järva och Söderort. Exploateringsprojekt ska prioritera ytterstaden för att öka antalet arbetsplatser och skapa funktionsblandade stadsmiljöer där kontor och verksamheter integreras med bostäder.

Genom att förbättra offentliga miljöer och samarbeta med fastighetsägare kan staden höja områdets attraktivitet och minska otrygghet. Ett nära samarbete med företag, fastighetsägare och andra aktörer, kombinerat med tydlig kommunikation, är avgörande för att fylla tomma lokaler och undvika att områden utvecklas negativt.

Etableringar som främjar besöksnäringen och de kreativa och kulturella näringarna spelar också en central roll. De skapar fler reseanledningar och stärker stadens attraktionskraft både för invånare och besökare, vilket ytterligare bidrar till en levande och trygg stadsmiljö samt främjar det lokala näringslivet.

Organisation och styrning

Stockholms förvaltningar och bolag tar emot etableringsförfrågningar på många olika sätt när det gäller lediga lokaler, markköp, kontakter med byggaktörer, arrenden, internationella investeringar eller expansion av befintliga företag.

För att skapa effektivitet och ge en god service till företagen är det avgörande att staden har tydliga arbetssätt, samverkan och kommunikation kring etableringar.

För en effektiv och samordnad hantering av etableringsförfrågningar ska nedanstående struktur följas:

- etableringar utan behov av samordning hanteras direkt inom respektive förvaltning och rapporteras till Stockholm Business Regions samordningsforum. Om ytterligare kontakt behövs slussas förfrågan till rätt verksamhet och utsedd kontaktperson.
- etableringar som kräver samordning med flera berörda nämnder hanteras i samordningsforum under ledning av Stockholm Business Region.
- strategiskt komplexa etableringar med stor påverkan som berör flera nämnder och som kräver extra samordningsinsatser lyfts till stadsdirektören för stadsövergripande samordning.

Om staden inte kan tillgodose företagets behov ska snabba, klara och konstruktiva besked ges. En effektiv service och ett gott bemötande ska prägla hela etableringsarbetet.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar i nära samarbete med Stockholms Stadshus AB för styrning, samordning och uppföljning av näringslivsfrågor på en strategisk nivå. Kommunstyrelsen

samordnar, följer upp och stödjer nämnder och bolag i implementeringen av stadens näringslivspolicy och etableringsstrategi. Kommunstyrelsen ansvarar för att i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram kartläggning och behovsanalyser för stadsdelarna.

Stockholm Business Region

Stockholm Business Region arbetar med att marknadsföra och positionera Stockholm internationellt samt arbetar uppsökande i stadens alla stadsdelar för att stärka attraktionskraften i stadens prioriterade områden genom entreprenörsskapsinsatser, strategisk platsattraktion och proaktivt etableringsarbete. Bolagets roll och funktion ger förutsättningar för staden att bedriva ett aktivt och proaktivt näringslivs- och etableringsarbete i nära dialog och samverkan med aktörerna i Stockholm.

Stockholm Business Region är stadens primära ingång för etableringar och utgör stadens primära funktion inom etableringsarbetet som samordnar stadens etableringsforum. Stockholm Business Region tar fram analyser rörande etableringsrelaterade frågor och branschaktuella rapporter och omvärldsinformation för att ha aktuell kunskap om vilka branscher som växer och deras behov samt vilka globala trender som påverkar staden. Stockholm Business Region samverkar med stadsdelsnämnderna i deras lokala näringslivsuppdrag. Stockholm Business Region ansvarar också för samarbetet SBA:s (Stockholm Business Alliance) etablerings- och investeringsarbete och utgör regional Investment Promotion Agency för i dagsläget 55 kommuner i den större Mälardalen.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämndens arbete syftar till att främja långsiktig hållbar utveckling och säkerställa att mark och verksamhetsområden används effektivt för att stärka Stockholms konkurrenskraft. Exploateringsnämnden har en central roll i att samordna och styra stadens utveckling av renodlade verksamhetsområden, där det ingår att främja etablering av kontor och arbetsplatser. Nämnden arbetar aktivt för att skapa förutsättningar för företagsetableringar genom att utveckla områden som är strategiskt viktiga för Stockholms näringsliv. Nämnden ingår i samordningsforum för etableringar.

Kulturnämnden

Kulturnämnden ska arbeta aktivt för att Stockholm ska ha scener och produktionsplatser inom alla konstområden på geografiskt strategiska platser. När staden växer och befolkningmängden ökar uppstår nya behov som behöver mötas. Nya etableringar av scener och mötesplatser samt kulturlotsningens arbete med att behålla strategiskt viktiga scener ska säkerställa stockholmarnas tillgång till publika möten med en mångfald av konstnärliga uttryck. Nämnden ingår i samordningsforum för etableringar.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämnderna ska utifrån sitt lokala näringslivsarbete och kunskap bidra till att främja etableringar och skapa ett attraktivt företagsklimat som stärker lokalt näringsliv och lockar nya företag. Stadsdelsnämnderna ska samverka med lokala företagarföreningar, stödja

arbetsmarknadsnämndens arbete med att starta eget-träffar och främja etableringar på viktiga platser. Stadsdelsnämnderna ska samverka med Stockholm Business Region i deras lokala näringslivsuppdrag.

Stadsbyggnadsnämnden

Nämnden arbetar för att skapa förutsättningar för företagsetableringar genom att utveckla områden som är strategiskt viktiga för Stockholm. Stadsbyggnadsnämnden arbetar utifrån översiktsplanens inriktning, medverkar i utvecklingen av stadens renodlade verksamhetsområden samt arbetar för en effektiv myndighetsutövning och kortare ledtider för företag som vill etablera sig i Stockholm. Nämnden ingår i samordningsforum för etableringar.

Bostadsbolagen

Bostadsbolagen främjar stadens etableringsarbete genom att äga, förvalta och utveckla nya bestånd som hyrs ut till företagsetableringar.

Genomförande och uppföljning

Utvecklingen av etableringsarbetet enligt etableringsstrategin ska konkretiseras i de berörda nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplaner. Etableringsstrategin utgör ett stöd för nämnders och bolagsstyrelserns arbete. Där det finns behov ska särskilda handlingsplaner tas fram.

Arbetet med etableringsstrategin följs kontinuerligt upp inom stadens etablerade strukturer, genom tertialrapporter och verksamhetsberättelser. Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att identifiera vilka undersökningar och mätningar som krävs för att utvärdera och följa upp insatser och resultat effektivt.

Stockholms stads etableringsstrategi utgår från Stockholms stads vision, näringslivspolicy, översiktsplan samt andra styrande dokument på stadsövergripande nivå. Stockholms stads nämnder och bolagsstyrelser har gemensamt ansvar för att strategin genomförs, men samordningen utgår ifrån Stockholm Business Region och kommunstyrelsen. Uppföljning av etableringsstrategin sker genom mätning av antalet etableringar, investeringar och omlokaliseringar i staden, resultatuppföljning av handlingsplaner och prioriterade insatser.